C:\Users\Plazma\Desktop\306\Burian_Jan-Na_shledanou_zitra.pdb

PDB Name: Burian_Jan-Na_shledanou_zitra
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

J A N B U R I A N

NA SHLEDANOU ZÍTRA

Část první

NA SHLEDANOU ZÍTRA

(písňové texty 1969-1994)

První a poslední úplné a komentované vydání

POZNÁMKA:
Autor prohlašuje, že slova seřazená do veršů v této knize, jsou pouhými písňovými texty. Jakákoli podobnost se skutečnými básněmi je čistě náhodná.

AŽ BUDEM DOSPĚLÍ

/1969-1973/

- Mezi plakáty
- Náhrdelník
- Až budem dospělí
- Diskotéka
- Desetníky
- Divadelní balada
- Divnej svět
- Lahůdková slečna
- Blues
- Opice
- Literární mrtvola
- Vyznání
- Pohádka

MEZI PLAKÁTY

Na nábřeží stával
Vysokánskej strom
Jednou mu korunu
Srazil blesk a hrom

Zrovna když rozkvetl
Po létech se vzmoh
Na ten novej svetr
Shořel jako stoh

Mám hroznej strach o to všecko
Že už nejsem malý děcko
Řekneš: Ty můj malej kecko

Nehloupni a dej si decko

Ale v očích na panenkách
Budeš vědět z čeho mám strach

Na rohu teď stojím
Mezi plakáty
Velice se bojím
Bití od táty

Za to že jsem oknem
Ve snu prolít zas
Tak tu spolu moknem
Plakát
Já
A
Čas

Mezi plakáty ve skutečnosti není můj první text. Ten jsem napsal v šesté třídě a začínal - Venku padá rosa/tys chodila bosa. Pak jsem jich složil ještě pár desítek - jeden z nich například začínal: Jéžíšmarjá Andělo/ty máš ale panděro! Ale jistě, každý si snadno představí, jak asi ty texty mohly pokračovat...

NÁHRDELNÍK

Nosila jsem kdysi
Náhrdelník z perel
Dal mi ho ten chlapec
Co prodával cerel
Nevěřila jsem mu
Že ho přines z domu
Odkud ho vzal jenom bůh to věděl

Bejvala jsem tenkrát
Skoro celý noci sama
Jenom náhrdelník
A ten chlapec někdy s náma
Když jsme měli tváře
Uprostřed polštáře
Byla jsem v těch perlách jako dáma

Snad se mi to všechno zdálo
Když vzpomínek je tak málo
Jen to ticho pořád stejně
Zní
Jako v šeru když jsem vstala
Zelináři najíst dala
A pak schody počítala
Zlý

Jednou schody podupaly
Čísi těžké boty z kůže

Vešly dovnitř bez klepání
Když zelinář podával mi růže

Odvedli ho přes dvůr
Volala jsem za ním Sbohem
Náhrdelník vzali s sebou
Zmizeli za rohem
Tolik jsem ho chtěla
I když jsem věděla
Že přinese smůlu mně
i zelináři v mnohém

Znalci snadno vycítí deformace pop-music, vliv francouzských šansonů a Vítězslava Nezvala. Ale Nezval by rozhodně ani v sedmnácti nenapsal rým perel/cerel.

AŽ BUDEM DOSPĚLÍ

Až budeš veliká holka
Která má prsa a tak
Koupím ti kožíšek z norka
Poplujeme do oblak

Až budu velikej chlapec
Kterej se nebojí sám
Vytáhnu polibky z kapec
Kam si je teď ukládám

Až budem dospělí
Pojedem v neděli
Na výlet do nebe
Budem se nesměle
Dotýkat na těle
Ty mě a já tebe

Až budeš veliká holka
Která má na puse růž
Bude ti má ruka horká
Neboť i já budu muž

Až budu velikej chlapec
S kloboukem na palici
Vlezem si spolu k nám za pec
Budou z nás kouzelníci

Po patnácti letech tuhle písničku znovu zhudebnil ve velmi podobném duchu jako předtím já Dalibor Cidlinský a nazval ji, tuším, Frýdštejnské porno nebo tak nějak. Ale s pravidelným návštěvníkem sex-shopů by to zřejmě ani nehnulo. Ledaže by to byl nějaký obzvlášťní nešťastník.

DISKOTÉKA

Místo pláče místo léku
Chodívám na diskotéku
Má duše tam do tmy padá
V té tmě discjockeyka mladá
Názvy skladeb vyšeptává
Do rytmu v němž teče láva
Levá pravá
Hej ty tmavá
Dej mi páva
Dej mi páva...

Svoje stesky léčíš soulem
Pocítíš ho každým coulem
Dívčí ústa kníry hochů
Zastaví čas aspoň trochu
Cigarety do tmy kreslí
Prsty pohoupávaj křesly
Těmi křesly
Kam jsme skleslí
My dva klesli
My dva klesli...

Místo pláče místo léku
Chodívám na diskotéku
Oči zaleju si voskem
Proháním si tóny mozkem
Nevnímám že kolem bosky
Nepřítomně křepčí trosky
Levá pravá
Hej ty tmavá
Dej mi páva
Dej mi páva...

V devatenácti letech jsem měl výrazné sklony k moralizování, a přitom jsem tajně záviděl všem, kteří vedli bezuzdný život -kouřili cigarety, pili pivo a oblejzali děvčata na tanečních zábavách diskotékového typu. Má závist však nebyla natolik silná, aby mne vyhnala z domova. Tak jsem o tom, já lenoch, jen psal...

DESETNÍKY

Našel jsem na chodníku
Několik desetníků
Nabyl jsem naděje
Že těch pár kousků plechu
Někoho zbaví pechu
A že mu prospěje

Zahodil jsem ty mince

Za hlavu lehoulince
Jenom tak ze zvyku
Myslel jsem přitom na to
Ať ten kdo chce jen zlato
Má nos jak papriku

V šeru u stolku v rohu
Jsem potom spatřil nohu
Tesknící bohyně
Zmizela zemská tíže
A já si přised blíže
Houpal ji na klíně

Vypila sklenku do dna
A řekla: Nejsem hodná
Bojím se Měsíce!
My hledali jak cvoci
Tři desetníky v noci
Uprostřed ulice

V Desetnících se jasně projevila má touha být milován, prožít šťastný život a jiná další drobná přání... Byl jsem kvůli ní dokonce schopen i zahodit nějaké peníze za hlavu, a to prosím v době, kdy za desetník bylo možné koupit energit, za dvacetník sirky nebo lipo a třicet haléřů stál dětský lístek na tramvaj!

DIVADELNÍ BALADA

Dosvítily reflektory
Jenom svíčka matně bliká
Známá hudba z West Side Story
Postrádá teď kapelníka

Už je dávno po divadle
V šatně usnul psík
Vedle něho v spodním prádle
První milovník

Pak tu taky ladem leží
Na piáně prach
Hrát se bude asi stěží
Kapelník je vrah

Dva diváky napadlo
Křičet z plných plic
Že je svět jen divadlo
A potom už nic

Kapelník hned vedle stál

Taktovkou je bod
A teď ho soud potrestal
Aby řádně zkrot

Kapelník měl srdce čisté
Jako zrcadlo
Miloval svět a je jisté
Že i divadlo

Uklízečka odnesla si
Kapelníkův frak
Bůhví zda se vrátí z basy
A co bude pak

O všechno se rozdělili
Herci klauni kulisáci
Když tak vidím jejich píli
Duše se mi z těla ztrácí

Divadelní balada vznikla, když jsem poprvé na vlastní kůži pocítil sílu zákulisních divadelních intrik, což je pro jevištního umělce něco jako ztráta panictví.

DIVNEJ SVĚT

Ten převelikej divnej svět
Od stolu ke zdi tam a zpět
Láká mne vždycky po chvilce
Abych se změnil v opilce

Dvě staré panny četly si
Melancholické dopisy
A vrchní jenž byl nad věcí
Přepočítával dyškreci

Jako by kdosi sčítal čas
A s ním i všechny touhy v nás
Já místo abych vstal
Jen jsem se pousmál
S úsměvem přešla mě tíseň snáz

Dvě staré panny četly si
Melancholické dopisy
Až na brýle jim večer pad
Tak jak padává častokrát

Ten převelikej divnej svět
Točil se se mnou tam a zpět
Snad proto že mne napadlo
Sám před sebou hrát divadlo

Číšník, popřípadě vrchní v mých písních často plní funkci padoucha, jehož nejodpornější činností bývá přepočítávání peněz a podobně. Bylo výhodnější použít tento symbol nepřítele než například totalitního politika. Číšník jako model drsného hrubého materialisty přežívá všechny režimy. Při této příležitosti se omlouvám všem slušným číšníkům, které jsem v životě poznal - promiňte, Karle a Jardo.

LAHůDKOVÁ SLEČNA

Má oči jako kaviár
A ústa jako briošku
A z ňadérek jí sálá žár
Chtěl bych si říct o trošku

Pas má jak slanou tyčinku
A tváře v barvě ořechu
Já běhám přes plot pro činku
A někdy taky na střechu

Ta buchta vám je k sežrání
A mě k šílenství dohání
Že když je sama pláče hned
Slzy sladké jako med
A pak zase za chviličku
Připomíná koroptvičku
Zázračný je zkrátka pro ni svět

Třese se jak z aspiku
A taje jako zmrzlina
Když kamarád je v balíku
A když ji pozve do kina

Já přemejšlívám co v tom je
A bůhví v čem to nevězí
Že když se potom usměje
Je její pohled hovězí

Lahůdkové slečně se smáli posluchači hlavně na Slovensku, a to i v době, kdy mé české publikum už se při ní ani neušklíblo a ani mně nepřipadala moc vtipná. Snad jedině díky vytrvalým Slovákům jsem ji ponechal ve svém repertoáru. Díky, bratři.

BLUES

Chodci se ztratili
Tramvaje nejezdí

Jen ticho opilý
Plouží se podle zdí

Sklínka je vypitá
Mandle jsou snědený
Jen vy jak přibitá
Sedíte u stěny

Šeptáte: Chlapče zkus
Zahrát mi blues

Blues
To je můj svět
Blues
Smutnejch dnů zpěv
Blues
Letmej úsměv
Blues

Blues
Křehkejch tónů
Blues
Dupot slonů
Blues
Bez pardónů
Zkus

Vyhaslo topení
A víčka padají
Přes židle sklopený
Šplhá sen potají

Pak sejdem se schodů
Na první autobus
Zavřeme hospodu
Kde tiše usne blues

Tak ještě jednou zkus
Probudit blues...

Toto je hospodská píseň pro pozdní noční hodiny, kdy už nelze hrát nic složitějšího než pravé originál nefalšované české zemité blues...

OPICE

Dali opici injekci
Nemohla křičet: Já nechci!
A tak pod kůži
Drobnou kaluži
Jedu dostala

Nepočítali s přírodou
A ta příroda náhodou
Plna soucitu
Opici si tu
Ještě nechala

Vzbudila se asi za týden
Lidským hlasem řekla: Dobrý den!

To koukáte docenti
Že opice brebentí
Měla jsem být zabita
Teď je ze mě rarita!

Vědci kongresy svolali
Světci do nebes volali
I politici
Kvůli opici
Válčit přestali

Moc práce měli strážníci
Dav se srocoval v ulici
Každej kluk i děd
Přál si uvidět
Zvíře mluvící

Opice se toho nelekla
Bez recese z klece utekla
Skončila to divadlo
Když unesla letadlo
A teď svoji rodinku
Učí v buši latinku

Vědeckofantastický příběh o opici mne už několikrát zachránil, když jsem měl hrát pro dospělé a přišla většina dětí. Zatímco dětičky tleskaly ručkama, potměšilí rodiče se kochali nezamýšleným vtipem vyplývajícím z kontrastu latinka - azbuka. A písničkář, ač se za to dneska stydí, stával se pro některé rafinované posluchače nezaslouženě hrdinou...

LITERÁRNÍ MRTVOLA

V poetickém kabaretu
Při skleničce kofoly
Přisávala jsem se k retu
Literární mrtvoly

Na klopě měl černou růži
Zlatou jehlu v kravatě
A já měla husí kůži
Jak mě šimral na patě

Zdálo se mi že je klasa
Říkal že má v pokoji
Známý obraz od Picassa
A grafiku od Goyi

Když jsem s ním šla šeptal básně
Co mu právě vydali
Při tom na mě cenil dásně
Myslel že mě napálí

Přirovnal mě k Afroditě
Když mi svlíkal paruku
O mé těžké obezitě
Řekl že jsem v rozpuku

Milování dá mu práci
To vám řeknu To je fakt!
Marně hledal inspiraci
Na stěně kde visel akt...

Další moralizující text, který měl relativní úspěch u publika na Baráčnické rychtě pro své erotické zabarvení, nicméně byl napsán z hlubokého pohrdání snobským prostředím "poetické vinárny" Viola v Praze, kde jsem velmi rád hrával, když mě tam pozvali.

VYZNÁNÍ

Dnes v noci zasněží
Po bílém nábřeží
Projede čtyřspřeží
S nákladem snů
Aniž se namočí
Do řeky zabočí
Já nehlesnu...

Pár vloček pro straku
Padá už z oblaků
Vykouzlím z rozpaků
Pro tebe dar
Nakreslím ve mžiku
Na bílém chodníku
Čmáranic pár...

Žongléra ve fraku
A karet asi sto
Pár kroků po mraku
Poprvé načisto

Marťanské metaře
Sluneční hodiny
Úsměvy na tváře
Hádavé rodiny

Sešitky básníků
Formičky pro děti
Zakletou trafiku
A bednu na smetí

Pak látku na šaty
Fazole ve vatě
Návštěvu u táty
Puchýře na patě

Dnes v noci zasněží
Po bílém nábřeží
Projede čtyřspřeží
S nákladem snů
Aniž se namočí
Do řeky zabočí
Já nehlesnu...

Protože se slovy
Nikdo z nás nepoví
Že chcem být takoví
Jako je sníh
Doufám že mou lásku
Vyčteš si z obrázků
Vyčteš ji z nich...

A pak že jsme neměli žádné ideály...

POHÁDKA

Tři zlaté vlasy děda Vševěda
Dávno už někdo zpeněžil
Úředník Zlatovlásku prohledá
Kouká co by z ní vytěžil

Jelena poranili turisti
Smolíček je prý známý flink
I loupežník se rychle pojistil
Vyměnil flintu za smoking

Princezna netřese se před drakem
Když v noci běží do krytu
A jestliže je dlouho pod mrakem
Teče Popelce do bytu

Jeníček s Mařenkou už bezmála
Leží pod stolem opilí
Bajaju Polednice udala
I živou vodu rozlili

Podle zpráv z dnešní Černé kroniky
Co znějí trochu jako sen
Na rohu někde poblíž trafiky
Oběsil se prý Andersen

Kdo zná píseň Karla Plíhala na podobné pohádkové téma, která vznikla o deset let později, může nacházet generační i degenerační rozdíly mezi námi... Andersenova smrt je tu samozřejmě smrtí dětství, definitivním skokem do radostných sedmdesátých let.

KDYŽ SE ZEŠEŘÍ

/1973-1976/

- Když se zešeří
- Autostop
- Nejsou lidi jako lidi
- Dítko
- Polárka
- Podzim

- Úřednická
- Sněhová princezna
- Tango
- Království zvyku
- Redukční dieta
- Discjockey
- Vidím tě všude
- Blues pro násilí
- Kdybych byla pivní pěna
- Blues 4. kategorie

KDYŽ SE ZEŠEŘÍ

Když rozsvítí se lucerny
A neon blikne poprvé
Já mívám pocit příšerný
A končetiny bez krve

Já mívám pocit mrazivý
Že už se nikdo nediví

Že už se nikdo nediví
Té noci která nastane dneska
Nastane noc tak typicky česká
Ve městě s vráskama od hospod
Zavřená ve zdech z manželských půjček
Na každé střeše hromosvod
A v troubě bůček

Když rozsvítí se lucerny
No zkrátka když se zešeří
Mám strach že budu nevěrný
Na hamletovské večeři

Mám strach že zase po pivu
Zbavím se všeho údivu

Zbavím se všeho údivu
A ta noc která nastane dneska
Zdát se mi bude mámivě hezká
Ve městě s vráskama od hospod
Zavřená ve zdech manželských půjček
Na každé střeše hromosvod
A v troubě bůček

Když lucerny se rozsvítí
No zkrátka když se zešeří
Tak často člověk pocítí
Že už si příliš nevěří

"Museli bychom ocitovat Burianovu báseň Když se zešeří, zhudebněnou figurující v repertoáru Vladimíra Mišíka, celou, aby vyniklo, jak přesně postihuje nejen 'zvěcnělého' ducha doby, ale především jak mnohostranně postihuje poddajně pivní mentalitu českého člověka v ní:

Mám strach že zase po pivu
Zbavím se všeho údivu"

- Jan Lukeš: Prozaická skutečnost, str. 193

AUTOSTOP

Svetr džínsy v ruce knížku od Plauta
Mávala jsem před nedávnem na auta
Podél cesty zrály třešně
A já jsem se chtěla spěšně
Dopraviti až tam kde leží Aš
Bavilo mě že mě vůbec nečekáš

Snila jsem si sen o příští neděli
Což dodávám jen abyste věděli
Že je dneska nebezpečný
Snít si sny a zvlášť pro slečny
Svět je samá lest
Ten kdo se chce svézt
Ten musí mít pevný nervy tvrdou pěst

Kampak slečno jedete?
Bude mi ctí jet tam s vámi
Vezu vzadu ňáký krámy
Vedle mě se vejdete!

Nasedla jsem řkouc že jedu do Aše
Tam jak na západě končí vlast naše
On hned mocně dupnul na plyn
Usmál se jak Charlie Chaplin
Spiklenecky mrk Pootočil krk
Řek mi: Slečno neznáme se z Nasavrk?

Nevydržel dlouho mluvit nevinně
Představoval si mě v rouše Evině
Mně pak bylo strašně trapně
A co kdyby náhle chňap mě?
Třeba je to vrah! Áchicháchichach!
Bože čím ho klepnu kdyby na mě sáh?

Kampak slečno jedete?
Bude mi ctí jet tam s vámi

Vezu vzadu ňáký krámy
Vedle mě se vejdete!!

Chybělo pár kilometrů do Varů
A můj šofér dostával se do varu
Zabočil na polní cestu
Pomalu si svlíkal vestu
Šept mi do ucha: To je porucha!
Pak se na mě vrhnul že mě rozcuchá

Bylo jasný že moje sny o Aši
Rozmetal ten člověk náhle na kaši
Tím taky má píseň zvrhlá
Končí protože jsem zdrhla
Ještě předtím vám dobrou radu dám:
Nejezděte nikdy stopem na západ!

Krutý epický verš z Divokého východu...

NEJSOU LIDI JAKO LIDI

Nejsou lidi jako lidi

Neb je dělí rasy
Kdekdo se po rasách pídí
Jsou to divný časy

Rovnost je věc relativní
Jak nás učí pravda pivní:

Sem tam totiž někdo poví
U těch pivních besed:
Pánové já k černochovi
Ke stolu bych nesed!!!

Mám rád ping-pong jako hokej
Stará mi však řekla:
Šáhnout na mě šikmovokej
Asi bych se vztekla!!!

K pivu sem tam někdo přidá
Prapodivnej příběh:
Moje dcera vzít si Žida
No to bych s ní vyběh!!!

Nejsou lidi jako lidi
Neb je dělí rasy
Kdekdo se po rasách pídí
Jsou to divný časy

Rovnost je věc relativní
Jak nás učí pravda pivní!

Občas ve mně tyhle hlasy
Vzbudí těžkou lítost -
Jak by se tu měla asi
Mimozemská bytost?

(psáno dohromady s Jiřím Dědečkem)

Když jsme natáčeli Nejsou lidi... do mého televizního pořadu, vymyslel jsem si, že se namaskuji jako Vietnamec, Žid a Černoch. S černou tváří a parukou jsem pak jako mizerný Othello z ochotnického divadelního kroužku jezdil nahoru a dolů po schodech v metru na stanici Jiřího z Poděbrad a kamera natáčela. V jednu chvíli jsem vedle sebe na schodišti spatřil skutečného černocha. Jeli jsme spolu a já se strašně, ale strašně styděl...

DÍTKO

Já jsem dítko z umělecké rodiny
Dávno mělo jsem být na AMU
Lekce zpěvu a klavírní hodiny
Zaručí vám že vás nezklamu

Umím dělat pukrlata
Říkat verše zpaměti
Umělecký svaz už chvátá
Mně vyhověti

U nás doma každou chvíli zazvoní
Ňáká výjimečná osobnost
Už sám Šejkspír houpával mě na koni
Van Gogén tu býval stálý host

S mistry divadelních prken
Dělalo jsem neplechy
Věštili mi oka mrkem
Velké úspěchy

Dneska si sem hodně přátel vodívám
Ukazuji originály
Komu by se nelíbilo jak zpívám
Dá si pozor ať se nespálí

Neboť budu brzy slavné
A pak mu to ukáži
Na mé cestě strašně slavné
Nic nepřekáží!!!

Dítko jsem původně napsal pro mou sestru Kateřinu, když se nechala fotografovat s podobiznou našeho slavného fotříka. Text je ovšem psán lišácky ve středním rodě, aby to mohlo být zrovna tak o mně...

POLÁRKA

Polárka chladivá
Taje mi na jazyku
Divím se tomu triku
Jak ta hvězda tiše hasne

Polárka chladivá
Snad ani hvězdou není
To jen já po dláždění
Chodím prapodivně zasněn

V krajině srdeční
Se sluncem horským
Chodívám spát

Tovární komíny
Se sloupem dórským
Pletu si snad

Polárka chladivá
Taje mi na jazyku
Divím se tomu triku
Jak to všechno tiše mizí

Měsíc spad do piva
Teplá noc bude sama
Z holky se stane dáma
V krajině co je jí cizí

První písnička, kterou mi vydali na desce. Zpívala ji Martha Elefteriadu, aranžoval Milan Svoboda a František Horáček v Melodii konstatoval, že "písničkářovo jméno vstupuje prostřednictvím rozpačité nahrávky do povědomí nejširší veřejnosti navždy zkresleno". A tak jsem navždy vyřízenej. Tak to chodí.

PODZIM

Tak svedeme to na podzim
Když vzdalujem se sobě
Když ty sama a já sám sním
O provaze a skobě

Tak svedeme to na listí
Když uschnou naše slova
Ať nikdo jinej nezjistí
Že nechcem začít znova

Tak svedem to na louži
Když jsme se utopili
V hloupostech po nichž netouží
Milenci ani chvíli

Tak svedeme to na vítr
Když hasnem jako svíčky
Pak půjdem zvedat půllitr
Vymejšlet slovní hříčky

Tak svedeme to na mlhu
Když se už hledat nechcem
Na déšť na šedou oblohu
Svedem to Jde to lehce

Tak svedeme to na mrazy
Když studěj naše dlaně
Když polibky jsou úrazy
Co chutnají jen slaně

Podzim nominoval Jiří Černý v roce 1977 v anketě Melodie na "píseň roku", já jsem zpychl a nabídl ji tehdejší královně šansonu Haně Hegerové. Domluvili jsme si schůzku, čekal jsem na ni tři čtvrti hodiny před domem, ale marně - zrovna ji zavřeli do vězení (kvůli nějakému finančnímu omylu). O něco později tu píseň zpívala Helena Arnetová (ale s upravenou harmonií), pak se Luboš Andršt rozhodl, že ji znovu zhudební a pod názvem Podzimní ji nazpíval Michal Prokop na desku a po čase i Marta Kubišová na cédéčko. Nejspíš ji taky někam nazpívám...

ÚŘEDNICKÁ

Tvé tělo bělostné
Jak papír do stroje
Potisknu razítky
Jestli víš co to je

Po tvářích rozmažu ti tuš...

Pak možná pošleš mi
Průsvitnou kopii
Nesmělých doteků
Do nichž tě opiji

Láhev jsem koupil včera už...

Chci být tvých vášní adresát
Mám linku dvě stě padesát
Zavolej přijdu vždycky včas
Rozlepit obálky tvých řas

Až sešívačka polibků
Ti slova na rtech sešije
Pak poznáš že se v úřadě
Tak špatně zase nežije

Saťira...

SNĚHOVÁ PRINCEZNA

Bezradně bloudí Po kolena
Do bělma sněhu zapadá
Mráz a led - cesta vyvolená
Podivně chladná nálada

Na rtech jí ulpívají vločky
A na řasách se třpytí stesk
Jde krokem unavený kočky
A neprosí se o potlesk

Mejdan se skončil někdy pozdě k ránu
Kdo jí to potom usnul na klíně?
Zbyla jí jenom pachuť po piánu
Zbyla jen pachuť po víně

Teď je jí smutno jako staré rybě
A jako soše těžko na duši
A trapně jako pravopisné chybě
Proč? Sama neví Netuší

Že na všechno se zapomne
I stopy závěj uvězní
Zbydou jen oči zasněžené
Oči sněhové princezny

"Pravda, tu a tam se autor malinko silácky stylizuje do popisování příběhů padlých žen, ovšem po odšumění puritánského výbuchu se obnaží při všem humoru trpký pohled na citové pozérství (Sněhová princezna, Lahůdková slečna, Tango, Literární mrtvola)." - Jan Rejžek, Melodie 1/1979

TANGO

Na Ořechovce u kina
Potkal jsem známou z Karlína
Řekla že film je kravina
Že raději u vína
S láskou si začíná
Nerada usíná sama
Ó sama!

Hříšná a přesto nevinná
Vkládá svou šanci do klína
Neví že svět je bažina
A láska lavina
Propast a hlubina
Neví že láska je drama
Ó drama!

Krasavec drsnej do duše
Jí jednou lásku zahnízdí
A potom klidně odkluše
Marně jde hlavou proti zdi

Říkám jí ať jde do kina
Hrajou Arzéna Lupina
Vždyť vstupenka je laciná
A ta jež u vína
S láskou si začíná
Často pak proklíná muže
Ó muže!

Je snadné potkat zlosyna
Vždyť zlosynů je většina
Láska je úzká pěšina
Tak nebuď dětina
Chceš-li bejt květina
Buď teda pichlavá růže
Ó růže!

Tango bylo parodií na barové písně, ale možná, že je namístě připomenout slavný citát Petra Lutky o parodii, "která se obrací v sebe sama". Přesto to byl hit představení, naučil jsem se při něm tančit vsedě na stoličce u klavíru a dámy v divadélku Rubín upadaly do transu... Ale to už je dávno.

KRÁLOVSTVÍ ZVYKU

Kytky jsou na tapetě
Mraky jsou v cigaretě
Hvězdičky na koňaku
V ledničce sníh

Ve sklepě zazděný
Strachy a ozvěny
Chodby jsou zaslepený
Jak mrtvej mnich

Světlík je zpovědnice
Monstrance prkenice
Vycpaná rukavice
Nepřijme stisk

Skříň stojí na knize
Bohem jsou peníze
Oltářem televize
Modlitbou zisk

Před dveřma do života
Hlídá stráž Nejistota
Ministrem je Pohodlí
Vládcem je Zvyk

Nejde mi na rozum
Tenhleten divnej dům
Tohleto panoptikum
Kde vládne Zvyk

"Lyrické evokace dětsky nezáludného pojímání hodnot, citů a vztahů (Čarodějný hrad) jsou programově konfrontovány s rozčarováním nad zmechanizovaným, odcizeným životním slohem moderního konzumismu (Království zvyku). Elementární etické imperativy Burian zbavuje příchuti fráze z nadpoužívání a činí z nich poselství velmi aktuální. Jeho skepse je očistná a i smutek má v sobě zárodky vitálního optimismu." - Jaromír Pelc, Tvorba 16. 2. 1977

REDUKČNÍ DIETA

Redukční diety
Zkoušíme se ženou
Nejíme kotlety
I když se seženou

Knedlíky vepřový
V neděli u tety
Házíme do křoví
Straší nás špagety

Chceme být na sebe hrdí
Pijeme mléko a strdí
Přesto si nevíme rady
Tloustneme zejména tady...
A tady...
A tady...

Večery trávíme
V dietní pohodě
Vánoce slavíme
O chlebu o vodě

Po skrovných večeřích
Redukční povahy
Vázneme ve dveřích
Lámeme výtahy

Chceme být na sebe hrdí
Pijeme mléko a strdí
Přesto si nevíme rady
Tloustneme zejména tady...
A tady...
A tady...

Hlady se mučíme
Žijem jen ze vzduchu
A přesto tučníme
Na těle na duchu

Tesklivě hledíme
Na zbytky v bufetu
My už je nesmíme
Držíme dietu...

Psáno společně s Jiřím Dědečkem, který mé původní několik let staré verzi dodal potřebnou razanci - zbytky v bufetu apod. Zpívali jsme to dohromady, přičemž on za mými zády neustále gestikuloval a napovídal publiku, kdo je tady vlastně tlustej, a myslel si, že já to nevidím...

DISCJOCKEY

Můj milej je discjockey
Nikdy nejde na hokej
Nenávidí valčíky a polky

Můj milej je discjockey
Na svůj život divokej

Vábí všechny moje známý holky

Já jsem pro něj ale deska ohraná
A zrovna tak jako dneska od rána
Na jaře v létě i v zimě
Nebaví ho pouštět si mě

Šeptává mi často jen tak pod vousy
Každá jehla že se časem obrousí
Zkouší na mě svoje grify
Prej už pro něj nejsem hifi

Nemám nárok na příčku
V jeho lásky žebříčku
Nestanu se pro něj evergreenem

Já však se s tím poperu
Začnu zpívat operu
Umučím ho k smrti Lohengrínem

Text Discjockey zřetelně zachycuje kořeny feministické revoluce, jejíž nebezpečnou zbraní je těžká mezižánrová netolerantnost.

VIDÍM TĚ VŠUDE

Ty jsi můj fosgen tabun yperit
Vidím tě všude Nemám chvíli klid
Vidím tě všude kam se hnu
Jak jen tě holka doběhnu?

Včera jsem zahlíd tvoji plavou kštici
To jsi mi tiše vklouzla pod čepici
Pak jsem tě ztratil v poklusu
A večer našel tě zas v ešusu

Někdy ses leskla v hlavni mýho kvéru
A když jsme pak šli spolu do plenéru
V kanadě jsi mě tlačila

A z mraků jsi se mračila

Tu v masce dusily mě tvoje ruce
Tu zase schovala ses do onuce
Z feldflašky jsi mi upila
A cizím hlasem jsi mě tupila

Ty jsi můj fosgen tabun yperit
Vidím tě všude Nemám chvíli klid
Vidím tě všude kam se hnu
Jak jen tě holka doběhnu?

Fosgen, tabun, yperit bývaly chemické zbraně. Tato pochodová píseň byla napsána záhy po mém šťastném návratu z vysokoškolského vojenského cvičení. Krátce po jeho zveřejnění jsem obdržel modrou knížku na hlavu.

BLUES O NÁSILÍ

Na nebi kvete hvězdná louka
Sýček si v dálce tence houká
Zakletý do klaksónů aut

Před domem postává
Podivná postava
Rozcvičuje se na knokaut

Je to tvůj manžel - vzteky černá
Už poznal že mu nejsi věrná
A teď se tváří jako ras

Hraje si na Claye
Uplivne zakleje
Předvádí jak mi zlomí vaz

Řeknu ti je mi z toho nanic
Má místo pěstí drtič sanic
Má sílu zuřivého kance
A neví co je tolerance

Dřív než mě praští těžkou tyčí
Řeknu mu něco co ho zničí
Řeknu mu něco co ho málo potěší
Že násilí nic neřeší!

Cassius Clay alias Muhammad Ali byl boxer, který s oblibou po vítězném zápase křičel, že je pán světa. Ve skutečnosti to ale byla jen taková básnická licence. Podobně ani já jsem nikdy nikomu nesvedl manželku.

KDYBYCH BYLA PIVNÍ PĚNA

Chtěla bych se změnit v malbu
Stát se dokonalým aktem
Nejnovější známkou v albu
Stopou svědectvím či faktem

Zaručeně jistým tipem
Nebo zlomyslným vtipem
Pokaženým vodovodem
Brankou sekundou či bodem

Kdybych byla pivní pěna
To bych tě snad bavila
Jenže já jsem tvoje žena
Nešťastná a zavilá

Být tak chvilku krkovičkou
Šaltpákou u mercedesky
Nezadržitelnou kličkou
Nebo tónem z Humoresky

Rodokapsem Breta Harta
Cigaretou značky Sparta
Přebornicí v břišním tanci
Pak bych možná měla šanci

Kdybych byla pivní pěna
To bych tě snad bavila

Jenže já jsem tvoje žena
Nešťastná a zavilá

Když Pivní pěna vyšla v německém překladu ve sborníku českých písňových textů ve východním Německu spolu s texty Jiřího Suchého, Voskovce a Wericha, Pavla Kopty a dalších autorů, byl v tisku místo mne pochválen E. F. Burian, který tam žádný text neměl. Konečně jsem mohl pro tatínka něco udělat.

BLUES 4. KATEGORIE

Voda kape z vodovodu
Trochu páchne plyn
Shnilo bůhví kolik schodů
Za zdí padá stín

Občas nejde elektřina
Všechno žere rez
Karma dělá kapelníka
Trubky hrajou trochu divnej jazz:

Blues 4. kategorie
Blues suterénních múz
Spíš napůl blues a napůl árie
O tom že je šlus

Omítka se měkce drolí
Plešatí si plyš
Sem tam těžká rýma skolí
Nachcípanou myš

Když pohřební veselice
Chytne správnej spád
Švábi sviňky i štěnice
Začnou pěkně od podlahy hrát:

Blues 4. kategorie
Blues suterénních múz
Spíš napůl blues a napůl árie
O tom že je šlus

Nejraději jsem Blues 4. kategorie zpíval spolu s Milanem Markovičem v našem pořadu Hovory bez pomlčky. Říkali jsme tomu Blues o tom našem evropském domě a Milan do toho dělal veselé ksichty...

RYBÍ PLÁČ

/1976-1979/

- Zubař
- Čtvrtej kvartál
- Čarodějný hrad
- Ztráta paměti
- Morgenstern
- Sprchovací blues
- Dětské dostihy
- Soukromá válka
- Podivný Hamlet
- Rybí pláč
- Holka do větru
- Klínové písmo
- Básnické obraty
- Podraz
- Moje holka

ZUBAŘ

Někdo se bojí vlastní ženy
A někdo třeba upíra
Někdo je v přítmí vyděšený
Ve tmě už téměř umírá

Někdo se bojí svýho mládí
Někdo má hrůzu ze stáří
Mě zase vždycky rozdovádí
Představa že jdu k zubaři

Zubař vám stoupne na stoličku
A rozřeže vám řezáky
Případně bude pomaličku
Zašpičaťovat špičáky
A pak ještě
Vezme kleště
Plný vervy
Vyrve vám nervy
Vyvrátí vám kořeny
A když je konec hrůz
Zazpívá vám vrtačka
Svý roztomilý blues:
Bzzz!

Někdo má strach ze starejch zámků
Děsí ho pohled na lebku
Bojí se dostat špatnou známku
Anebo špatnou nálepku

Jsou lidé kteří zavřou oči
Příčinu strachu nezjistí
Já však vím že mě rozdivočí
Když se mě zmocní dentisti

Zuřilo jaro 1977, sedm statečných založilo Chartu 77, zatímco našinec jezdil denně do práce tramvají a vymýšlel si píseň o strachu. Ano, proč si to neříct, když jiní bojovali, já jsem si zpíval...

ČTVRTEJ KVARTÁL

Když v parku uschlé listí
Milencům padá do klína
Tak člověk snadno zjistí
Že čtvrtej kvartál začíná

Zbytečně lezem po kolenou
Kytky si vzaly dovolenou
A nikde nezní fujara

A říkáme si každé ráno:
Slunce má asi naděláno
Pár tisíc hodin do jara

Ptáci už končí schůzi
Tentokrát všichni odletí
Motýli můry múzy
A snad i draci pro děti

Do naší knihy marných přání
Napíšem jen tak pro zasmání
Bláznivou stížnost u vína

Ten číšník Čas se vztekle tváří
A to je teprv půlka září
A čtvrtej kvartál začíná

I v této písni lze při bližším ohledání najít onu atmosféru toho roku, kdy nám do redakce Melodie přišla série intimních fotografií Ludvíka Vaculíka, kterou mu fízlové zabavili při domovní prohlídce a zveřejnili, protože s nimi nechtěl nic mít. A já jsem tak poprvé viděl, jak doopravdy vypadá...

ČARODĚJNÝ HRAD

Panelák už spinká
I kuchyňská linka
Občas slabě zachrápe

Sníh si lehá na zem
Přikrejvá se mrazem
Jenom dítě ostražitě bdí
a nechápe:

Spát spát spát!
To tak akorát!
Na stěnách se prohánějí stíny
Chci si s nima hrát

Spát spát spát!
To tak akorát!
Na fikusu sedí skřítek z hlíny
Musím se mu smát

Vkladní knížka funí
Velkej buldok u ní
Na plotně spí hovězí

Televizní čočka
Zavřela svá očka
Ve skleničkách usínají
zubní protézy

Spát spát spát!
To tak akorát!
Dítě ví že jindy není k mání
Čarodějný hrad

Spát spát spát!
To tak akorát!
Teď když se mu plní všechna přání
Co si může přát

Františkovi Horáčkovi v redakci Melodie, kde jsme spolu pracovali, se Čarodějný hrad tak zamlouval, že jsme ho nabídli Helence Vondráčkové - a ona ho odmítla, protože se pro ni nehodil. Jenže nám se strašně líbila představa, jak zpívá Ve skleničkách usínají zubní protézy a tak hezky se při tom usmívá...

ZTRÁTA PAMĚTI

Ztratil jsem paměť
Někde venku
Kde to si asi
Nevzpomenu
Ztratil jsem s ní
I peněženku

A dům a auto
A svou ženu

Čtu si telefonní seznam
Jestli tam jsem to sotva vím
Musím se přiznat že se neznám
V zrcadle svou tvář pozdravím

Jen vločky z oblohy
Padaj mi pod nohy
Nevím co s tím...

Ztratil jsem paměť
To je trapas
Nejvíc mi vadí
Že si zvykám
Chytám se cizích
Slečen za pas
A sám se v sobě
Uzamykám

Občas zjistím s jistým děsem
Že s tou svou starou pamětí
Zapomněl jsem i na to že jsem
Měl o té ztrátě ponětí

Jen vločky z oblohy
Padaj mi pod nohy
A čas letí...

28. října 1992 v rozhlase pořádali takzvaný most Praha - Bratislava. Na české straně jsme byli tři - Jiří Hanák z Lidových novin, Jan Sokol z Přítomnosti a já. Na straně slovenské se omluvila skokanka do výšky Mária Mračnová, dostavila se herečka Ida Rapaičová a ministr kultury Dušan Slobodník. Ten nejprve urazil Jiřího Hanáka, vzápětí prohlásil, že za rozpad státu můžou především Lidové noviny a Respekt, a nakonec, když se ho moderátoři zeptali, jestli bude i příští rok slavit 28. října, řekl, že ne, že si na tento den pouze vzpomene jako na jiná významná data naší historie, třeba na 21. srpen. Zeptal jsem se ho, jestli mají obě data pro něho stejný význam... Aby se atmosféra uklidnila, pobídl mě moderátor, abych něco zahrál. Protože se o Slobodníkovi říkalo, že byl za války členem fašistické mládežnické organizace a absolvoval teroristický výcvik, řekl jsem, že bych mu rád věnoval píseň Ztráta paměti. A tak se z nevinných písní stávají protestsongy...

MORGERNSTERN

Jednou v noci na rybníce
(Je to zpráva hodnověrná)
Na půl cesty do Měsíce
Potkali jsme Morgensterna

Šeptal vrbám tiché sliby
Občas měkce spadla hvězda
Zpívaly mu k tomu ryby
Písně o nichž se vám nezdá

Po půlnoci bylo chladno
Šli jsme na břeh dát si kávu
Ryby odplavaly na dno
Hledat svoji marnou slávu

Potom přišla jedna známá
Uvít konverzační věnce
V nebi zela černá jáma
Černá jáma po Jitřence

První písnička, kterou jsem zhudebnil za pomocí syntezátoru, když mi ho na jeden zájezd do Brna zapůjčil Dan Fikejz. Později jsem se Fikejzovo aranžmá snažil přizpůsobit klavíru a "vynalezl jsem" nový způsob hry: pravá ruka hrála flétnový part, palec levé basu a malíčkem jsem k tomu dohrával delší plochy jako činely nebo spíš tympány...

SPRCHOVACÍ BLUES

Zpívám si někdy ve vaně
Pateticky a přehnaně
Svý sprchovací blues

Blues pro tvůj zubní kartáček
Pro pytlík starejch natáček
Svý sprchovací blues

Vracím ti tvoje oční stíny
Lesk na rty řasenku a fén
Nechám si jenom svoje splíny
A tohle blues svejch kachlíkovejch
stěn
Zpívám si někdy ve vaně
Pateticky a přehnaně
Nemyslím na trému

Ty jsi mi prchla byl bych rád
Kdyby teď mohla vyprchat
Vůně tvejch parfémů

Vracím ti pouzdro s manikúrou
Pleťový mlíko noční krém
Vystačím si tu s noční můrou
Jinak si s sebou klidně všechno vem

Milostná lyrika. Tehdy si člověk při psaní textu ještě mohl připadat jako revolucionář typu Jiřího Suchého, když používal slova jako pleťový mlíko nebo noční krém. Ale vzápětí přišel Ivan Mládek s geniální "Dášou Novákovou" a brněnské punkové kapely a definitivně padla všechna tabu.

DĚTSKÉ DOSTIHY

Někdo ti potají
Ustřih pár copánků
Moc tě to nebolí

Já se však ze žalu
Postřelím do spánku
Stříkací pistolí

Trojstěžník ztroskotal ve staré vaně
Cínová armáda složila zbraně
Nějak se nevrací
Dva koně houpací
Z posledních dětských dostihů

Ze zbytku stavebnic
Stavím si přístěnek
Ke svému podnájmu

Stala ses královnou
Mrkacích panenek
Tak ti ho pronajmu

Trojstěžník ztroskotal ve staré vaně
Cínová armáda složila zbraně
Přesto se nenudím
Zítra se probudím
Se žravou dámou v posteli

Když jsme s Luborem Šonkou natočili Dětské dostihy na mou první sólovou EP desku (čtyři skladby), zaslechl jsem tu píseň zničehonic na pouti v Golčově Jeníkově, když jsem se s dětmi zmítal na lochnesce. Měl jsem velkou radost a říkal jsem si: Nastal zlom v masové kultuře! Od té doby jsem tu píseň nikde na veřejnosti ani v rozhlase neslyšel.

SOUKROMÁ VÁLKA

Jsme ospalí Jsme ospalí
A usnout máme strach
Je cítit střelný prach
Soukromá válka běsní

Jsme ospalí Jsme ospalí
A brzy bude šest
Bijem se o svou čest
Jsme ospalí a děsní

Nechcem dělat kompromisy
V nejkrutější válce vesmíru
Střílíme i po komisi
Která touží jednat o míru

Signál z další cigarety
Hlásí že se chystá ke zteči
Popel padá na parkety
Nezbývá než vymřít po meči

Jsme ospalí Jsme ospalí
A boj se mění v lov
Těch nejostřejších slov
V něm velí Vztek a Zloba

Jsme ospalí Jsme ospalí
Spánek nás ochromí
A s ním i vědomí
Že prohráváme oba

Říká se, že píseň žije svým vlastním životem - člověk si to odžije, protrpí a napíše text. Ten pak zhudební třeba Michal Prokop a zařadí si ho svou desku, a nakonec přijde recenzent a všem to vysvětlí:
"V Soukromé válce, začínající temnými Šonkovými klávesami, jde tvrdě o život, resp. o soužití dvou lidí: do kláves se zadírá neurotický tep Charvátovy baskytary, Prokop zpívá Burianův text unaveně, rezignovaně, protože o rezignaci, odmítání smíru, ale i vzteku a zlobě tohle všechno je. Je to píseň o nejstrašnější válce vesmíru, v níž není vítězů, jen poražených." - Jiří Houser, Československý voják 11. 7. 1989

PODIVNÝ HAMLET

Podivný Hamlet
Přešlapuje Breptá
Že prkna znamenají svět
Snad ztratil paměť
Už se na nic neptá
Motá se v labyrintu vět

Z propadla křičí vzteklý nápověda
V lóžích se hroutí divadelní věda
Za scénou Ofélie hystericky vřeští
Šedivý ředitel svůj vlastní konec věští

Většina diváků však zachovává klid
Kdo nezná scénář myslí že to tak má být

Hamlet se diví
Vzniklé situaci
Moc dlouho ale nezírá
Zvládne to smyslem
Pro improvizaci
I bez pomoci Shakespeara

Jde rovnou na věc - Urve klopy saka
Žongluje s lebkou Čelist tupě cvaká
Oplzlou anekdotou začne další fáze
Roztříská kulisy a padá do extáze

To všechno si teď může klidně dovolit
Kdo nezná scénář myslí že to tak má být

Publikum tleská
Někdo volá: Sláva!
Jak fantastické pojetí!
Veliký Hamlet
Před ním poklekává
A nebrání se dojetí

Paměť se vrací Herec zvedne hlavu
A pak se zeptá nadšeného davu
Hlasem co připomíná maňáska:
Kolik je hodin? To je otázka!

Kolik je hodin? To je ta otázka!

"V básni Podivný Hamlet o zmateném divadelním představení čteme verš Kdo nezná scénář myslí že to tak má být a v něm je zaklet myšlenkový podtext většiny Burianovy tvorby. Neznamená snad, že život má být žit podle jakýchsi neměnných regulí, znamená jen tolik, že i při veškeré jeho mnohotvárnosti měla by v něm platit jistá stálá pravidla vztahů a jednání. zabraňující tomu, aby byla bezohlednost, neurvalost a bezcitnost pasována na co nejrychleji dosažitelnou normu. Vskutku jen ten, kdo nezná scénář, může se takovému jednání ať činně, ať trpně podvolit - proto jej chce Burian v paměti lidí obnovit." - Jan Lukeš: Prozaická skutečnost, str. 191

RYBÍ PLÁČ

Můj psychiatr konstatuje chladně
Že jsem se dostal do stresu
Já si spíš myslím že jsem prostě na dně
Stávám se rybou mlčky nenápadně
A tenhle pocit vážně nesnesu

Můj psychiatr říká: To se spraví
Nutí mně prášky na nervy
Já ale toužím skočit do Vltavy
A začít plavat přes jezy a splavy
Jak olejovka prchlá z konzervy

Chci hasit žízeň kapkou deště
A potom slíbat růžím růž
Chci říkat ještěrkám své ještě
Chci říkat užovkám své už

Můj psychiatr říká že moc piju
Ty zase že jsem zkrátka cvok
To prosím s tebou už pár pátků žiju
Pěstuješ si mě ve svém akváriu
Chytáš mě do svých nalíčených ok

Oběma se vám v hlavách nerozsvítí
Nevíte co je rybí pláč
Nemáte zdání co ta ryba cítí
Když se zas mrská v telefonní síti
Když se z ní stává zavináč

Chtěl jsem se odvděčit svému psychiatrovi, který mi tolik pomohl na cestě za modrou knížkou. Přinesl jsem mu výstřižek z Gramorevue, kde byl text Rybího pláče otištěn, že je to jako o něm. Usmál se, kousek si přečetl, a pak text zastrčil do desek s mým lékařským nálezem.

HOLKA DO VĚTRU

Jsem éterickou bytostí
Rostou mi křídla - z tebe!
Vznáším se za tvou výsostí
Až do sedmýho nebe

Vyhodím tělo do vzduchu
Vím že mu bude líp
Mám fyzikální poruchu
Jsem gravitační vtip

Vznesu se a hned po metru
Už za mnou letí fáma
Že prej jsem holka do větru
Tak jako moje máma

Vím že jsou se mnou potíže
Mám špatný tušení -
Jsem v jiném stavu beztíže
A letím z učení

Holku do větru ve hře "Rozčtvrcení osobnosti aneb Burian a doktor Dědeček" zpívala Magda Křížková, která k nám přišla ze Semaforu, kde s Jiřím Suchým jako dítě pěla My jsme ti zpěváci toulaví. U nás dostala okamžitě k dispozici tvrdší repertoár...

KLÍNOVÉ PÍSMO

Jestlipak někdy budu plynně
Klínové písmo číst
Zakletá slova na tvém klíně
V tisíci svůdných míst

Klínové písmo
V křovinách vlasů
A v džungli stisků
V tůni úst

Klínové písmo
Z pradávných časů

V navátém písku
Chci spatřit růst

Noc co noc bloudím po pokoji
Něco se musí stát
Když zkouším na svém psacím stroji
Klínovým písmem psát

"Milostná poezie je zkrátka prubířským kamenem na odpoutanost od tradice a chce-li autor pouze Klínové písmo číst, riskuje konfekčnost vytrysklých veršů." - Jaromír "Filip" Typlt, Iniciály 19-20/1991

BÁSNICKÉ OBRATY

Já nemám zdání jestli bys mě chtěla
Zrovna mě Zrovna ty
Rád bych si aspoň opsal z tvýho těla
Básnické obraty

Vzniklo by dílo objevné a smělé
A kdekdo by ho recitoval k vínu
A žasnul nad tím jak jsem popsal skvěle
Bermudský trojúhelník tvého klínu

Kdekdo by bloudil po mapě tvý kůže
Hledal pár bílých míst
A po přečtení ptal by se zda může
Hned zase začít číst

Vzniklo by dílo objevné a smělé
Nikdo by neřek že se při něm nudí
Každej by žasnul jak jsem popsal skvěle
Záhadné pyramidy na tvé hrudi

Já nemám zdání jestli bys mě chtěla
Zrovna mě Zrovna ty
Rád bych si opsal z tvýho těla
Básnické obraty

"Čteme, čteme - u devíti básní, které jsou většinou na milostnou notu, se nám líbí autorova prostořekost i vynalézavý rým, u desáté si s pocitem zklamání řekneme: Ale vždyť se to vlastně opakuje!" - (mšt), Lidová demokracie 9. 3. 1991 - (A my s vámi souhlasíme - opakuje se to. J.B.)

PODRAZ

Udělala jsi mně podraz
Místo srdce nemáš nic
Prohlížím tvůj krevní obraz
EKG a snímky plic

Stahuji ti kůži z těla
Pátrám v rouše Evině
Vím že jsi ho včera měla
Netvař se tak nevinně

Mučím Terorizuji tě
Zamykám tě do skříně
A pak hledám ve tvém bytě
Dvě srdeční předsíně

Já to srdce musím získat
Ve tvém těle svádivém
A tak tě teď začnu třískat
Pneumatickým kladivem

Podraz jsem napsal v takovém smutném období svého života, kdy mě nechtěly ženy. Nechápal jsem je a pozvolna jsem jim začal dávat jasně najevo, kdo je tady pánem. Bohužel pouze v písních. Někdy jsem ovšem měl chvíle náhlé sdílnosti a pak jsem jim například recitoval následující báseň, ve které jsem se zcela odhalil a doufal, že ony pak udělají totéž:

Myslíš si že jsem platonik
A vidíš ve mně klučinu
Necháš se pozvat na tonic
Netušíš že jsem muž ginu!

MOJE HOLKA

Moje holka vstává do tmy
Na stěnách spí pavouci
A na lůžku zbyde důlek
Horkej teplej chladnoucí

Důlek jako tajná zpráva
Kterou nikdo nehlídá
Moje holka do tmy vstává
Nesní ani nesnídá

Nesměje se jako kdysi
Nespí ani nezpívá
Neodbírá časopisy
Ani se s tím neskrývá

Stala se s ní divná změna
Já to asi nesnesu
Smutná je a zařazená
Ve výrobním procesu

Trvalo to dlouho, ale konečně jsem dospěl k radostnému poznání, že humor je pouze jedním z výrazových prostředků nikoli samotným cílem díla. Podobně jako asi není humor cílem životním, i když by samozřejmě nemělo být bráněno jedincům, kteří tak chtějí žít. Parkrát se zasmějou a je konec.

ZAVAŘOVÁNÍ

/1980-1982/

- Na všechno mám svoje lidi
- Slovíčka
- Trabant blues
- Manekýna
- Energetická podvodnice
- Blues pro věřitele
- Dnes večer mě vynech
- Šampaňskou nocí
- Parohy
- Nejsem tvůj typ
- Božskej klid
- Seriál
- Hlavně zdraví
- Vypadáš pobaveně
- Signály z Měsíce
- Nikdy není tak špatně...
- Zavařování

NA VŠECHNO MÁM SVOJE LIDI

Můj holič ví že si můžu dovolit
Nechat se od něj oholit
A když chci zaječí nebo jehněčí
Můj řezník na mě neječí

Můj zedník zdobí moji chatu opukou
Má pod palcem ty co ji koupí pod rukou
Můj psychiatr říká že mám depresi
Jenže mě vůbec nic neděsí

Na všechno mám svoje lidi
Na všechno mám svoje lidi
Já nežiju sám -
Na všechno mám svoje lidi

Můj knihkupec mi shání knižní novinky
Můj hodinář mi spraví moje pašovaný digitální hodinky
Můj právník se mi stará o rozvod
Zatímco já se ještě nerozhod

Můj mechanik ten pozná všechny cestičky
Kudy se kráčí pro brzdový destičky
Stal jsem se členem správný party
Co kouří Sparty

Na všechno mám svoje lidi...

Mám svýho faráře ten pro mý pohodlí
Sem tam se zpovídá postí či pomodlí
Chybí mi jedině na věčný časy
Můj vlastní pánbůh kterej mě spasí

Mládenci byli však natolik laskaví
Že mi ho sehnali - prej se tu zastaví
Když se s ním dohodnu zařídí nebe
Solidní garsonku hned vedle tebe

Na všechno mám svoje lidi...

V tomto monologu je koncentrované utrpení člověka z počátku osmdesátých let, kdy do mého bytu neustále chodili hnusní úředníci OPBH (Obvodní podnik bytového hospodářství) a říkali, že když si chci nechat opravit například vanu, dají mi objednávku, a když se s instalatéry dohodnu (tj. dám jim na pivo, tj. asi tak dvojnásobek mého honoráře za koncert), že se domluvíme. A taky mě zaujal hojně používaný výraz mít něco, případně někoho pod palcem.

SLOVÍČKA

Kolik jsem zapomněl slovíček
Spočítat nedokážu
Lovím je zmateně zpod víček
Do větných vazeb vážu

Vážu je tak jako kravaty
Cestou na první čaje
Jde o to abys je znala ty
Vždyť jsou v nich jinotaje

Kolik jsem zapomněl slovíček
Kolik už si jich pletu
Tak jsem si založil slovníček
Pro každou slušnou větu

Popsal jsem sto stránek v notýsku
Obálku štítek piják
Teď čmárám zbůhdarma do písku
Dřív než se spustí liják

TRABANT BLUES

Tak mě děvče pochop
Včera jsem si prokop
Včera jsem si prokop dveře od vozu
Benzín hbitě vytek
Do záhonu kytek
Utekla mi duše - přijdu o rozum

A ty na mě křičíš: Vrať se nazpátek
Za hodinu jede autobus
Uděláš si z auta kupu trsátek!
Neslyším tě - Motor zpívá svoje
Trabant blues...

Klidně za mnou volej
Že mi kape olej
To jsou pro mě jenom trapný detaily
Řítím se jak ufon
Když mi štípnou kupón
Je mi jako kdybych dostal medaili

Předjel jsem i chryslera i renaulta
Ten můj vůz má jedno velký plus
Na dálnici tančí jako Travolta
Zatímco se kolem nese jeho
Trabant blues...

Oblíbený hit z dob, kdy nám naše statečné auto místní hromotluci odnášeli mezi dva stromy, řítívali jsme se noční dálnicí rychlostí 120 km/hod a v zimě nám pravidelně stávkovalo topení, takže se chladem nedalo ani zastavit, ani jet dál. Ale byli jsme mladí, krásní a svobodní (poznaná nutnost)!

MANEKÝNA

Jsi manekýna
S očima zlýma
Jsi manekýna moci
Jsi manekýna
A to je príma

A to je príma pocit

Říkáš věty které bych ze sebe nikdy nedostal
Postáváš hodiny na místech kde bych nepostál
Směješ se vtipům kterým se nikdy nebudu smát
Nemám tě rád

Jsi manekýna
S očima zlýma
Jsi manekýna zloby
Jsi manekýna
A to je príma
A to je príma hobby

Kdysi jsme spolu chodili do školy
Možná že jsme se i líbali při dětskejch hrách
Kdysi jsme mívali všelijaký nápady
Docela dobře jsme se snášeli
Dneska mám z líbání strach

Kupuješ si věci které bych si nikdy nekoupil
Vcházíš bez váhání tam kam bych nikdy nevstoupil
Bojíš se toho čeho se nikdy nebudu bát
Nemám tě rád...

Měla to být píseň o mé spolužačce, která se dala k policajtům.

ENERGETICKÁ PODVODNICE

Dalas mi ránu elektrickým proudem
Stačil nám dotek - nastal zkrat
Chci přednést žádost před tvým slavným soudem:
Skončil bych na tvým křesle rád

Píšeš si tužkou na obočí
Že si tě nikdo neochočí
Jsi elektrická holka spadlá na zem
Kdekdo se marně chrání před úrazem

Dalas mi ránu elektrickým proudem

Stačil nám dotek - nastal zkrat
Chci přednést stížnost před tvým slavným soudem:
Jak se to vlastně mohlo stát?

Píšeš si na rty zvláštním leskem
Za dotek mstím se hromem bleskem
Za gesto mstím se antigestem
Jsem lampou světlem velkoměstem

Dalas mi ránu elektrickým proudem
Stačil nám dotek - nastal zkrat
Chci přednést důkaz před tvým slavným soudem
Že za to může jen tvůj šat

Píšeš si tenkou oční linkou na svá víčka
Že v noci pálíš jako svíčka
Přitom jsi zvláštní úkaz ve fyzice -
Energetická podvodnice!

Můžeš se hájit když máš dobrý nervy
Roztrhej šaty na kusy
Tu zrádnou látku zkrátka z těla servi
Pojď se mnou dělat pokusy

Energetickou podvodnici jsme nahráli s Františkem Jančem a Janem Jeřábkem až v devadesátých letech na album Buď moje slunce. Hráli jsme ji jako country - až na to, že v mezihrách, kde by countryoví hudebníci lehce zpomalili a zahráli typický sestup, my jsme až trojnásob zpomalovali a mně se z toho šíleně svíral žaludek a dělalo se mi špatně.

BLUES PRO VĚŘITELE

Zpívám si někdy jen tak v duchu
Několik podezřelejch vět
Že jsem si půjčil trochu vzduchu
A taky celej tenhle svět

Zpívám si že se nevyplácí
Nadělat takhle velkej dluh
Že se to potom těžko splácí
A kdo je věřitel ví Bůh

Zpívám si někdy polohlasem
Když mívám z temnejch stínů strach
Že tuhle půjčku splatím časem
A nejspíš v tvrdejch minutách

No comment.

DNES VEČER MĚ VYNECH

On:
Dnes večer mě vynech
Moc se na mě kasáš
Budu sedět v kinech
Alfa Flora Pasáž

Sedět v kinech Paříž
Tatra Flora Oko
Zbytečně mi vaříš
Kapra na divoko

Dělám si teď zkrátka
V srdci inventuru
Hraju si na Mládka
Nebo na Venturu

S předstíranou nudou
Budu časem mrhat
Slečny se mi budou
Samy k nohám vrhat

Ona:
Že se vrátíš sotva
To je moje vina

Neznám kino Kotva
Ani Domovina
Neznám kino Vesna
Tak se ti zdám děsná

On:
Přivedu si domů
Jacquelínu Bisset
Snad bys u sta hromů
Mohla někdy zmizet!

Přijdu z kina Letka
Metro Jalta Blaník
A pak poznáš hnedka
Že jsem drsnej maník

Ona:
Neznám kino Radost
Znám jen kino Práce
Proč bys měl svou mladost
Jenom se mnou ztrácet
Seď si v kině Odboj
Tvař se jako kovboj!

Dnes večer mě vynech zpívali rockoví Marsyasové - Zuzana Michnová a David Noll - a měli s tím problém: drsná Zuzana musela zpívat jemně a decentní David dělat tvrďáka. Text vznikl z lásky k absurditám typu "půjdeme do Oka".

ŠAMPAŇSKOU NOCÍ

Šampaňskou nocí
Beze strachu ve tmě
Houpem se v bocích
Šeptej Křič A veď mě!

Šampaňskou nocí
Cestu razí klíny
Hned po pár krocích
Ztrácíme svý stíny

Šampaňskou nocí
Šumí velký skutky
Upadnem do cích
Vraždit směšný smutky

Šampaňské ráno
Nejde s nocí slepit
Ráno je ráno
V hlavě střepy

Nejde o alkohol, jde o slovní hříčky.

PAROHY

Včera v nóbl společnosti při sklence
Zahnul jsem své nejmileší myšlence

Odešla a teď mi tady schází
Zahnul jsem jí s povětrnou frází

Cestou domů v těžké noční době
Řek mi Měsíc: Zahnul jsi sám sobě!

Než jsem usnul tak mě něco napadlo
Vstal jsem s hrůzou potmě hledal zrcadlo

A hned cítím jak mě louplo v kříži
Co to tu mou hlavu tolik tíží?

Padám - už to nejde zpátky na nohy
Já jsem z toho jelen
vždyť mi z hlavy rostou parohy!

Celou noc si marně hlavu lámu
Mezi dveřmi nebo na okenním rámu

Zkouším věšet svoji trofej do haly
Zatím auta troubí ranní halali

Nápadů mám doopravdy poskrovnu
A tak asi budu muset obětovat mozkovnu

Vstanu půjdu zamíchám se do davu
Odedneška vždycky s davem poplavu

Jinak se snad svých parohů nezbavím
Než když zkrátka splynu s davem bezhlavým

Když myslím na píseň Parohy, vybaví se mi televizní studio. Stojím na stole a z reproduktoru se linou její tóny. Snažím se trefovat pusou přesně do playbacku, ale nedaří se mi to, dokonce zapomínám text, ale režisérka Němcová nemilosrdně točí a točí, jako by se nechumelilo. To byly mé začátky v televizi, kdy jsem neměl tolik síly, abych ze studia jednoduše odešel, a tolik profesionality, abych zvládl absurdní úkol, kterým pro mne playback nikdy nepřestal být.

NEJSEM TVŮJ TYP

Bylo nám šestnáct
Když jsem ti poprvé rozpínal zip
Šeptalas horce:
Miláčku
    Ty vlastně vůbec nejsi můj typ!

Když byla svatba
Všichni si mysleli že je to vtip
Jak jsi mi řekla:
Miláčku
    Ty vlastně vůbec nejsi můj typ!

Náš syn je po mně
(Měl by mít alespoň trochu míň chyb)
Směješ se na nás:
Vážení
    Vy vlastně vůbec nejste můj typ!

Jak si tak stárnu
A ty den ode dne vypadáš líp
Líbáš mě klidně před lidma
A pak mi zašeptáš:
Miláčku
    Ty vlastně vůbec nejsi můj typ!

Jedna holka v Brně, kterou jsem se snažil ulovit, mi na rozloučenou jasně řekla: "Nezlob se, ale ty vlastně vůbec nejsi můj typ." Tak těžce jsem to nesl, že z toho vznikla píseň. Inu, nejefektivnější způsob, jak zužitkovat vlastní utrpení...

BOŽSKEJ KLID

Vím že je spousta malejch věcí
Pro který stojí za to žít
Hovězí filé dvě tři deci
Solidní plat a božskej klid

Člověk se někdy třeba těší
Z toho že venku neleje
Někde se střílí vraždí věší
A tady se nic neděje

Někde se plíží pachatelé
A podminujou koleje
Někde se končí s kulkou v těle
A tady se nic neděje

Někde je zločin denním chlebem
Někde je hlad a kurděje
Někde by peklo bylo nebem
A tady se nic neděje

Takovej svět by nebyl pro mě
Já bych tam nikdy nemoh žít
Já musím vědět že mám v domě
Solidní plat a božskej klid

Tak když se vzbudím z rozčilení
A když mě něco vyleká
Říkám si vždycky: To nic není
To jsou jen zprávy zdaleka

Původně značně intimní samomluva, kterou koncem osmdesátých let zhudebnil Petr Skoumal a spolu s C&K Vocalem z toho udělali monumentální záležitost. V letech devadesátých se k textu postupně vracím v té intimní, nepatetické, avšak o to syrovější a bolestnější poloze.

SERIÁL

Z ulic už zmizel všechen ruch
I auta jako hejna much
Znehybní u chodníků

Z lidí se stává zvláštní druh
I v kavárnách už řídne vzduch
Čtenářům úvodníků

Dávno už s nikým netonu
V bláznivém světle neónů
Neběsní diskotéka

I na záchytce - divná věc
Spí jenom jeden opilec
Manon se sama svléká

Co bude dál?
Co bude dál?
Jen seriál

Protestní zpěvák z plných plic
Osloví párek popelnic
Těžko se sžívá s rolí

A nikde smog a nikde stres
A nikde metař nikde kněz
Jen zdi se tiše drolí

A nikde barvy z pohlednic
A nikde nic a nikde nic
Jen chodci s bílou holí

Co bude dál?
Co bude dál?
Jen seriál...

Truchlivá vize budoucnosti, jež se víceméně naplňuje, nicméně zdi se už tak nedrolí a domy se pohlednicím stále více podobají. Protestní zpěváci se však se ztrátou své obrovské popularity smiřují velmi těžko.

HLAVNĚ ZDRAVÍ

Sedím ve vinárně
Pojed bych a popil
Čekám ale marně
Vrchní nepochopil

Když mu něco řeknu
Tak mi na to praví:
Hlavně zdraví!

Přijdu domů a tam
Toasty Chateau z Bzence
Župan nenahmatám
Má ho konkurence
Obrátím se k ženě
Ale ona praví:
Hlavně zdraví!

Už se svíjím v křeči
Doktor bez urážky
Jak si mě tak léčí
Dal mi špatný prášky
Doplazím se k němu
On mi na to praví:
Hlavně zdraví!

"Hlavně zdraví," říkala jako každou druhou větu jedna prodavačka v Loretánské ulici, kam jsem chodíval pravidelně nakupovat. Tak jsem jí to ukradl. Peníze, které mi píseň vynesla, jsou však pouze chabým pokusem učinit přijatelnější částku, o kterou připravila ona mne.

VYPADÁŠ POBAVENĚ

Vypadáš pobaveně
Mé srdce žadoní
Žadoní zatraceně
O úsměv madoní

O usměv gioccondový
Vzácný jak pergamen
Snad jednou možná kdo ví
Šeptáš mi u kamen

Máš zimmní výraz tváře

V mrazivém oparu
Rvu listí z kalendáře
A toužím po jaru

Je to však marná zloba
Choroba nervová
Za kterou může doba
Ta doba ledová

Vypadáš pobaveně
Mé srdce žadoní
Žadoní zatraceně
O úsměv madoní

O úsměv tkaný tichem
Ten mi však sotva dáš
Teď když se samým smíchem
Za břicho popadáš

Když měl text Vypadáš pobaveně vyjít v Zajíčkově poloficiálním časopise Sekce mladé hudby, jakýsi cenzor to zakázal s odůvodněním, že se ve třetí sloce zpívá, že "toužím po jaru - tedy po jaru 1968." Do té doby mě to nenapadlo, ale po tomto zákazu jsem po jaru 1968 začal velmi intenzívně toužit.

SIGNÁLY Z MĚSÍCE

Měsíc nám visí nad domem
Deus ex machina
My jako vždycky nahonem
Padnem si do klína

Moře touhy Moře jasu
Moře vln a par
Náhle máme moře času
Obě naše těla tvoří
Jeden zvláštní tvar

Názory máme jinačí
Rozdílná pojetí
Měsíční signál však postačí
Končíme v objetí

Připlíží se celej bledej
Vrhá po nás zář
A ty řekneš: Jen si hledej

A já snadno najdu tvoji
Odvrácenou tvář

Nejde o sex, jde o slovní hříčky...

NIKDY NENÍ TAK ŠPATNĚ

Mám potíže psychického rázu
Noční můry deprese a splín
Stojím zkrátka na okraji srázu
Už se vidím jak si pouštím plyn

Přítel Fred řek: Jen si to tak neber
Seď si v křesle popíjej a kuř
Co kdybys měl zlomeninu žeber
Jó to bys byl na tom mnohem hůř

Nikdy není tak špatně
Aby nemohlo bejt ještě hůř...

Kdybych já měl zlomeninu žeber
Přítel Fred by za mnou přišel hned
Zase by řek: Jen si to tak neber
Co kdybys byl sněd ňákej jed

Kdybych se byl přiotrávil jedem
Probral bych se - u postele Fred
Nic to není - řval by - vstávej jedem!
Co kdybys byl opustil náš svět

Nikdy není tak špatně

Aby nemohlo bejt ještě hůř...

Kdybych já byl sešel z toho světa
Řek bych: Frede, tak a ted si zuř!
Jenže z něho vypadla by věta:
Zůstat živej byl bys na tom hůř!

Měl bys trable psychického rázu
Noční můry deprese a splín
Stál bys zkrátka na okraji srázu
Viděl by ses jak si pouštíš plyn

Nikdy není tak špatně...

To je píseň, která má dokázat, že nikdy není tak špatně, aby nemohlo bejt ještě hůř...

ZAVAŘOVÁNÍ

Zavařuju do sklenice
Zavařuju co se dá
Jabka hrušky jitrnice
Smutek na mě dosedá

Zavařovat to se musí
I když se to nedaří
Kdo se o to nepokusí
Pěkně si to zavaří

Zavařuju i svý plány
S kterýma jsou potíže
I svý nerozdaný rány
Ukládám si do spíže

Zavařovat to se nosí
Uchovávat hodnoty
Až nás krutá zima skosí
Zbydou po nás kompoty

První písnička, kterou jsem natočil v televizi po rozchodu s Jirkou Dědečkem. Vždycky jsem si myslel, že pojednává nejen o skutečném zavařování, ale především o tom, co si všechno člověk nechává pro sebe, co odkládá a tak podobně (viz třetí sloka). Televizní režie mi ovšem připravila stůl plný jablek, hrušek a zeleniny, oblíkli mě do zástěry a pustili playback. Měl jsem za úkol strkat to ovoce do sklenic a otvírat pusu. Tak jsem alespoň do těch sklenic začal rvát i doutníky, hodinky a jiné předměty narychlo po studiu sehnané, aby ten kompromis nebyl příliš velký. Ale stejně byl. Ve skutečnosti jsem měl raději zavařovat svou chuť dělat písničky v televizi.

POLOJASNO

/1982-1984/

- Železná neděle
- Nemocniční příběh
- Bloudím
- Jsi zakletá
- Horolezecká
- Píseň o dvou hlavách
- Zůstaň mi v hlavě
- Polojasno
- Múzy
- Telefonní blues
- Potkalo to anděla
- Cizí řeči
- Dobré jitro!
- Patnáct kilo
- Staromanželská

- Stínové divadlo
- Blues o tužce
- Lady Godiva

ŽELEZNÁ NEDĚLE

Zítra je železná neděle
A já mám víčka z olova
Říkám si: Nic se neděje
Kdo by to bral tak doslova

Jenže je neděle železná
A naše láska rezaví
Má milá říká že mě zná
Že se mě jinak nezbaví

Normálně se tak nechová
Teď křičí že jsem podvodník
A že jsem huba plechová
Ať se jdu složit na chodník

A tak mě nakonec donutí
Loučit se s teplou postelí
Ráno mě odvezou do hutí
Charakter se mi zocelí

Když jsme dělali na jaře 1994 z Železné neděle filmovou písničku, ležel jsem v litinové vaně na hromadě šrotu v Michalské ulici na Starém Městě a Pavel Koutecký se Stanem Slušným mě filmovali. Šel okolo bezdomovec, zarazil se a dlouze se díval směrem ke mně a ke hromadě šrotu. Zřejmě přemýšlel, jestli jsem kolega, nebo ne, a zda by se dalo toho šrotu nějak využít. Pak zakroutil hlavou a pomalu odešel. Ale ta chvíle zaváhání, ta mne dojala.

NEMOCNIČNÍ PŘÍBĚH

Zdají se mi každou noc sny
Neslušné
Zbytečně si vždycky říkám:
Dnes už ne!

Zjevuje se mi bez trička
Podivuhodná sestřička
A já s ní pak mívám
Nepoměrně dlouhý poměr -
Teploměr

Mezi snem a bděním přechod
Hraniční
Tvoří příchod naší sestry
Staniční

Stávám se hříčkou silnejch dam
A terčem pomluv že prej mám
S některou z nich tajný
Nepoměrně dlouhý poměr -
Teploměr

A já vám říkám: S nima ztěžka
Každá je děsná rychloběžka

Trvalo deset let, než se mi podařilo Nemocniční příběh adekvátně zhudebnit. Nakonec z toho bylo reggae a parodie na hity pop music, neustále se opakuje slogan "teploměr". Reggae má navíc tu výhodu, že se při něm člověk nenadře - čím míň se hraje, tím je to lepší reggae. Tak někdy sedím doma, jednou za deset minut vstanu a udělám akord. To je pak to nejlepší reggae. Jen musíte dávat pozor, abyste nezapomněli, kterou píseň hrajete, protože mezi těmi akordy třeba někdo telefonuje a je zmatek.

BLOUDÍM

Já v práci pít vždycky odmítám
Zásadně odmítám pít
Možná si dám sem tam ňákej rum
S tím se dá žít

Cestou domů pak zajdu rád
Hlavně na víno
Čas prchá a já si zůstávám stát
Mám zavříno

Bloudím bloudím
Dávno už nehledám cíl
Bloudím bloudím
Každej den o chvilku dýl

Dřív jsem si celý noci čet
Bál jsem se ztrácet čas
Patřil jsem k těm co chtěli změnit svět
Svět změnil nás

Teď je mi fajn - práce končí v pět
Co víc mám od ní chtít
Možná si dám sem tam ňákej rum
S tím se dá žít

Bloudím bloudím
Dávno už nehledám cíl
Bloudím bloudím
Každej den o chvilku dýl

Text napsaný na nápěv písně Randyho Newmana "Rollin'". Ta pojednává o chlápkovi, který se denně cestou z práce zastaví na víno, poklábosí s přáteli a nikdy není sám. Tak jsem to takhle "počeštil"...

JSI ZAKLETÁ

Jsi zakletá
Marně to zkouším
S kouzelným proutkem
Vzpomínek

Už od léta
Toužívám vzkřísit

Na holé skále
Ohýnek

V kouzlech je ale spousta imitací
Bylo mi třeba líto zabít kočku
A tak ta moje kúra vymítací
Smrskla se na jednu trapnou slzu v očku

Namísto mandragory Býčí krev
Hřebíček skořici a žár
Potmě ti recituju Noční rybí zpěv
Kouřím jak místní lihovar

Jsi zakletá
A já se vkládám
Do výhně ze tvých
Kolínek

Už od léta
Toužívám vzkřísit
Na holé skále
Ohýnek

Někdy zkrátka člověk napíše píseň jako volání o pomoc a "věci už jsou tak rozjetý", že ho těžko někdo vyslyší. Ostatně William Saroyan si taky myslel, že když na to přijde, podaří se mu nějak podplatit Smrt slibem, že ještě napíše nějakou dobrou knihu...

HOROLEZECKÁ

Vylezu na vrchol čtvrtohory
Mrknu se dolů - propast staletí
Pod sebou vidím prapodivný tvory
V zajetí času v čase zajetí

Člověk si šplhá stoupá jako kdysi
Najednou ale překvapeně zjistí
Že tady na tom vetchým laně visí
A bůh ví kdo ho jistí

Že každou chvíli začnou lítat skoby
Řítí se na něj těžkej balvan doby
Snad ještě jedno století
A už se poletí...

Rezavá výzbroj torna téměř prázdná
A tak se ptává trapný ozvěny
Kde se v něm vzala drzost nehorázná
S kterou se pustil do stěny

Vylezu na vrchol čtvrtohory
Mrknu se dolů - propast staletí
Sám sebe vidím mezi těmi tvory
V zajetí času v čase zajetí

V zajetí času v čase zajetí někteří lidé (ba i recenzenti) pochopili jen jako narážku na totalitní režim. Jeden zvlášť velký trouba vymyslel dokonce titulek "Písně z času zajetí" a z celého problému hravě eliminoval "zajetí času". Horolezecká je ovšem v první řadě text o hloupém antropocentrismu.

PÍSEŇ O DVOU HLAVÁCH

Pokaždý když budík ráno zvoní
Těžko snění unikám
Krásný věci se mi hlavou honí
Ani nevím kudy kam

Učím se však nepodléhat citům
Odolávat panikám
Tak svou hlavu dřív než vyjdu z bytu
Do kredence zamykám

Aby to mí kamarádi nevěděli
Šetřím si ji na večer a na neděli

Přes den nosím nenápadnou lebku
Celkem běžný starší typ
Chápejte to prosím bez pošklebků
Takhle se mi žije líp

Moje hlava na mě doma čeká
Samej velkej ideál
Zamyšlená kamsi do daleka
Často ještě mnohem dál

Kdo se někdy mrknul ke mně do kredence
Poznal že jsem novým typem existence

"Zbydou po nás kompoty sarkasticky věští Burian, budeme-li předem rezignovat na splnění svých tužeb, budeme váhat dát v pravý čas třeba i ránu, budeme-li si své ideály schovávat doma v kredenci, protože takhle se mi žije líp."
- Jan Lukeš: Bloudění Jana Buriana, agenturní leták, 1985

ZŮSTAŇ MI V HLAVĚ

Nejdeš mi z hlavy Ne a ne!
Tak si tam teda zůstaň napořád
Nic zlýho se ti nestane
Můžem tam spolu rozmlouvat a spát

Bude to lepší než jít na sídliště
V mý hlavě straší jen mdlej duch
Občas tam potkáš zatoulaný klíště
Jinak už žádnej cizineckej ruch

Staneš se v mozku hlavní závitnicí
A vrchním soudcem všech mejch vnitřních bojů
Dotáhla bys to nejdýl po měsíci
Na ministryni neuronových spojů

Držím to místo vlastně celý roky
Má tolik krásnejch perspektiv
V mý hlavě poznáš samý príma cvoky
Máme tam dobrej kolektiv

Bylo mi třicet a ona kvůli mně utíkala z gymnázia z hodin tělocviku, snad pochopíte, že jsem jí musel napsat alespoň těchto pár vlídných řádek...

POLOJASNO

Se stoletým kalendářem
V uragánu cigaret
Obracím se na hvězdáře
Vysedávám u karet

Zase bude polojasno
Zase bude jako teď
Všechny moje smysly žasnou -
Nesmyslná předpověď

Polojasno - polotemno
Polosměšno - napůl splín
I ty budeš napůl se mnou
Než tě zpola opustím

Jiní možná sotva hlesnou
Já už Jinej nebudu
Já chci slyšet zprávu přesnou
Přímo ránu osudu

Zase bude polojasno
Polotovar poločas
A pak jednou hvězdy zhasnou
Napůl dřív a napůl včas

"Burianův humor, to nejsou při veškeré jazykové tvořivosti a hravosti zrovna erupce slovních gagů, to je skutečně spíš způsob vidění světa, mísící smích se slzami a tragično s groteskou. Polojasno - polotemno / Polosměšno - napůl splín,
tu kdesi je ta nejvlastnější poloha Buriana textaře, skladatele i interpreta. Kdo zná Buriana, bude překvapen, neboť jeho civilní tvář je věrným odrazem té, kterou známe z fotografií: vtělený optimismus. Kde je tu souvislost, jaké odehrávají se tu záhady uměleckého tvoření?" - Jan Lukeš: Bloudění Jana Buriana, agenturní leták, 1985

MÚZY

Bývám často dlouho vzhůru
A když půlnoc odbije
Slétnou moje múzy s kůru
A pak začnou orgie:

Múzy dělaj inventuru
Já je tiše obejmu
Šijem spolu habaďůru
Za přispění kofeinu

Nejdřív líbá múza Lída
Vleže v letu ve stoje
Slůvka jasná jako slída
Diktuje mi do stroje

Pak se těším z múzy Táni
Ta má ráda lyriku
Tak snad ani nepřehání
Když mi říká: Cyniku!

Nejradši mám múzu Jitku
Nápady má groteskní
V ruce řízek v uchu kytku
To mě krásně rozteskní

Potom zase z múzy Marty
Mívám těžký deprese
Vykouří mi všechny sparty
Říká tomu recese

Někdo mívá v noci schůzi
Někdo pije v hrůze rum
Mě zas navštěvujou múzy
Já mám doma múzeum

Múzy něžný múzy hebký
Každá veršík vytepe
Děsím se jen múzy Pepky
Ta však zatím neklepe

Říkal jsem tomu "pracovní balada" neboli "work song". V poslední sloce se, myslím, dobře mísí dva principy - eros a thanatos. (To je takový vtip pro intelektuály.)

TELEFONNÍ BLUES

Někdo mi volal o půl šestý
Bylo to jako v pohádce
Že jedna holka naneštěstí
Nepřišla včera do práce

Měla mý číslo v nočním stolku
Tak ji prej nejspíš dobře znám
Jenže já neznám žádnou holku
Já už jsem strašně dlouho sám

Hladí mě jenom závan větru
A hltám každou narážku
Jsem sám jak cestující v metru
Jak prázdná tuba od prášků

Jsem sám jak připínáček v botě
Jak čtvero nočních období
A tak se topím v nejistotě
Dřív než to ten hlas dopoví

Ten cizí hlas co v polospánku
Nalez mi drátem do ucha
Vrhnul se na mou slabou stránku
A pak řek: Pardon - omyl - porucha!

První z textů, které mi zhudebnil a zpíval Michal Prokop. Psal jsem to v Brně v hotelu U Jakuba z pocitu totálního osamocení a snad je to taky znát.

POTKALO TO ANDĚLA

Potkalo to anděla
Padal v rytmu pomalém
A ty jsi ho viděla
S rozmláceným rogalem

Potkalo to anděla
Nebeskýho vyslance
A ty jsi ho viděla
V kolemřvoucí záchrance

Poprvé jsi věděla
Jen to jedno jediné
Když to potká anděla
Nikoho to nemine

Řeklas tenkrát: Ach bože!
Dneska nejdu do kina
Což byl důkaz toho že
Chyběla ti rutina

Teď když spatříš anděla
Lítat v božským svazarmu
Už jsi dávno dospělá
Mrkneš tam jen potajmu

Pro jistotu: Svazarm - to je takový anachronismus, slovo, které už se nepoužívá, ale za časů vzniku tohoto křehkého textu to byla zkratka "Svazu pro spolupráci s armádou", jediné organizace, která vám tenkrát mohla povolit létat.

CIZÍ ŘEČI

Moji ranní vypravěči
V rozhlase či v trafice
Mluví na mě cizí řečí
Přitom však v mém jazyce

Moji ranní tlumočníci
Vytrubují k útoku
Rozlícení trosečníci
Křičí rovnou od boku

Nevěřím svým vlastním uším
S prošlou lhůtou záruční
I když špatné zprávy tuším
Běžím na ušní

(Doktor přizná že na tohle nestačí
Porucha prý není na mém přijímači)

Moji ranní vypravěči
Od půl šestý do pěti
Hučí do mě cizí řečí
Dvacátýho století

A jak mě tak berou zteči
Zkoumám rčení odvěké:
Kolik umíš cizích řečí
Tolikrát jsi člověkem?

Já jsem člověk sotva jednou
Já nechápu zhola nic
Moje rudá líčka blednou
Mlčím z prázdných plic

Nezdá se vám, že, když někdy ráno, nebo třeba i večer vstanete a omylem si pustíte rádio nebo televizi, někdo na vás začne mluvit úplně cizí řečí? Například: "Pane místopředsedo, co říkáte problematice nonprofitních organizací?" nebo "...A co třeba já? Já mažu Ramu na všechno!"

DOBRÉ JITRO!

Každé ráno při vstávání
Nabydu-li vědomí
Přepadá mě znenadání
Planetární svědomí

Mívám glóbus místo lebky
Otcovský vztah ke světu

Oblékám si župan trepky
Jdu ke dveřím klozetu

Dobré jitro! Dobré jitro!

Snad nám přes noc neochladlo
Zmírňování napětí
Skláním se nad umyvadlo
Dlouze kloktám vzápětí

Myslím na to co je v Číně
Mívám starost o Chile
Otevírám dvířka skříně
Přehrabuju košile

Dobré jitro! Dobré jitro!

Děsím se co v Hondurasu
Třesu se co v Tokiu
Pročísnu si zbytky vlasů
Trochu džusu popiju

Teroristé v Cařihradu
Katastrofy v Rabatu
Staré známé plochy hladu
Já si vážu kravatu

Dobré jitro! Dobré jitro!

Ještě klobouk rukavice
Snad už tolik nezebe
A když vyjdu do ulice
Je čas myslet na sebe

Dobré jitro! Dobré jitro!

Tahle píseň budiž věnována příteli Vláďovi Mlynářovi, který se jednou ráno v roce 1988 vracel s novým autem z Bratislavy (v kufru ilegální tiskoviny a nafilmovaný rozhovor s Alexandrem Dubčekem) a dostal smyk. Jak tak boural do svodidel - zleva rána, zprava rána - můj hlas na něj pořvával z autopřehrávače: "Dobré jitro!! Dobré jitro!!"
Od té doby jeho sympatie k této skladbě výrazně poklesly.

PATNÁCT KILO

Utratil jsem patnáct kilo
Včera večer v Bibitě
S děvčetem co u mě žilo
Přes půl roku na bytě

Tančili jsme v rytmu polky
Šeptali si při sklínce
Všechny holky z naší školky
Měly tam svý cizince

Samej těžkej alkoholik
Pár jich pod stůl upadlo
Zaplatil bych dvakrát tolik
Za to skvělý divadlo

Vrchní ale přišel na mě
Rozpálenej do ruda
Naklonil se k mojí dámě
A řek že jsem pobuda

Tak jsem s tváří gentlemana
Pravil ať se nefláká
Aby byla ňáká změna
Že si dáme panáka

Že mám peněz plnou tašku
Že jsem zkrátka slušnej host
Ať přinese celou flašku
Aby toho bylo dost

Když odkráčel řek jsem hrdě
Tomu svýmu děvčeti:
Člověk musí jednat tvrdě
Když se octne v podsvětí!

Jak mě potom z baru nesli
Do taxíku veksláci
Divili se: Dělník z Tesly
A tak hrozně utrácí!

K čemu je mi patnáct kilo
Proč bych nemoh utrácet?
Děvče se však rozčílilo
Zítra vstáváš do práce

Chtěli jsme jet do Bulharska
Tys to zvoral rošťáku
Zbývá nám jen jedna marska
A dvě flašky hořčáku!

Na tomto místě budou vysvětlivky nezbytné:
Bibita - luxusní podnik pochybné pověsti a naopak
Holky z naší školky - soudobý hit zacílený na dětského konzumenta
Gentleman - muž, který nebije ženu a rány mužům vrací v čestném souboji
Veksláci - pouliční měniči valut, kteří na rozdíl od Jánošíka brali chudým i bohatým a nedávali nikomu
Tesla - česká obdoba podniku Sony nebo Panasonic
Bulharsko - chudá spřátelená země s nejdosažitelnějším mořským pobřežím pro našince
Hořčák - oblíbený vermut hnusné chuti, ale překvapivě nízké ceny

STAROMANŽELSKÁ

Všichni už jsou rozvedený
Já se tomu vymykám
Držím se svý první ženy
Jak poslední mohykán

Sem tam vznikne směšná hádka
Sem tam trapný kopance
Ona však je kamarádka
A tak je nám do tance

Sem tam přijde těžká krize
Sem tam cizí matrace
Čtem si v sobě jako v knize:
Manželství je legrace

Všichni táhnou s kufrem Prahou
S nima pověst svůdníků
Jen já zamknu svoji drahou
V sejfu svýho hrudníku

Všichni už jsou rozvedený
Já se tomu vymykám
Držím se svý druhý ženy
Jak poslední mohykán

Dva letopočty (1983 a 1987) u data vzniku jsou dokladem toho, jak člověk postupně sbírá životní zkušenosti. Věřme, že dat už nepřibude - nač se drát o zkušenosti za každou cenu...

STÍNOVÉ DIVADLO

Stínové divadlo na tapetách
Slunce se vykradlo a ty máš strach
Co tě to popadlo
Vždyť slunce nespadlo
Ráno zas vymete vesmírnej prach

Ráno zas uklidí z oblohy děs
A pak jí navlíkne blankytnej dres
Co tě to popadlo
Je to jen divadlo
Stínové divadlo - kosmickej ples

Ráno zas vybílí z mlhovin čmoud
A tak nás na chvíli zbavuje pout
Co tě to popadlo
To slunce nespadlo
Jen někde na nebi vypnuli proud

Stínové divadlo jsem napsal na stráni. Na chalupě u přátel na Valašsku pod přímým vlivem přírody. Normálně píšu u stolu, nejlépe v kavárně. Na stráních výjimečně...

BLUES O TUŽCE

Na stole leží exotická tužka
Něco mi říká: Začni psát!
Přestaň tu kroužit jako zblblá muška
Pálíš si křídla akorát

Psát s tužkou v ruce s ohněm v cigaretě
Povídky básně eseje
Až se svět dozví o tvém vnitřním světě
Od základů se zachvěje

Popadnu tužku - jaký to však přehmat!
Chci začít čmárat na ubrus
Náplň však schází - kde ji teď mám sehnat?
A tak jen zpívám
o tý prázdný tužce
blues...

Intimní zpověď grafomana, kavárenského povaleče a ješity. Ale rozhodně to není autobiografická záležitost, já jsem lepší.

LADY GODIVA

Proč se svlíká a proč sedá
Nahá lady na koně?
Copak v tomhle světě hledá
Nepodobná madoně?

Prsním právem Vlajkou s klínem
Dneska město dobývá
I ten Měsíc za komínem
Šeptá: Lady Godiva!

Nejkrásnější žena světa
Odhodila košilku
Nahá pravda Holá věta
Vládne aspoň na chvilku

Ráno přijde baldachýnem
Přikrýt vlajku s klínem král
Chrámy začnou vrhat stínem
Zase půjde všechno dál...

Lady Godiva je moje nejoblíbenější ženská historická postava. Podle staré britské legendy nechtěla, aby její manžel král dál zvyšoval daně, a otravovala ho tak dlouho, až řekl:
"Dobře, ale jedině tehdy, když ty se sebereš a nahá se projedeš po městě na koni!"
On byl trochu mešuge. Myslel si samozřejmě, že ona to neudělá, jenže pro ni to nic nebylo. Svlíkla se, vyskočila na koně a vyrazila do města jako obyčejně. Něco nakoupila a vrátila se domů. Král pak nemohl zvýšit daně a lady si získala srdce všeho lidu. Legenda končí oznámením, že jí pak za její hrdinský čin postavili pomník. Britové jsou velký národ a věří tomu. Já jako typický český šťoural se ptám: Kde na ten pomník vzali peníze? A také si sám odpovídám: No jo, zvýšili daně. Nechme však velkým národům jejich legendy, potřebují je, aby mohly zůstat tak velké.

NARKOMAN

/1984-1986/

- Taj dův mob
- Je pozdě
- Ještě tak pejska
- Sportovní tragédie
- Galilei
- Kšá kšá!
- Napočtvrtý
- Trápení
- Silvestr
- Na pikolu
- Psí kusy
- Hlaď mě
- Máš málo času
- Mámo, ať k nám nechodí
- Playboy z playbacku
- Poprvé a potisící
- Zimní pohádka
- 1 - 1 = 0
- Loučení
- Samota
- Narkoman
- Zařikávadlo

TAJ DŮV MOB

Prozraď mi supertajnej klíč

S razítkem TAJ DŮV MOB
Abych moh přežít když jsi pryč
Tu nejtemnější z dob

Prozraď mi systém tajných věr
Lóží a kabaly
Ať ze mě vždycky v podvečer
Ten kámen odvalí

Jak užít bílé magie
A jakej fetiš vzít
Co pochybnosti zabije
A co mi vrátí klid

Tajné, důvěrné, mobilizační...

JE POZDĚ

Bojím se naší první noci
Že ztrácím hlavu Ztrácím hlas
Zůstanem sami bez pomoci
Vydáni sobě napospas

Až popustíme uzdy koním
A až se vzdáme osudu

A až se nad tvým tělem skloním
Nad věcí dávno nebudu

Můžeme vzývat staré strážce
Cynismus Nadhled Chlad a Klid
Je pozdě - stejně dojde k srážce
A z vozu nejde seskočit

Je pozdě je píseň o tom, že se dva mají rádi, dostanou se, vědí o tom, a mají z toho strach. Nevím, jestli se vám to někdy stalo, ale jestli ne, tak to zkuste. Je to dobrý...

JEŠTĚ TAK PEJSKA

Ještě tak hlídat děti sousedům
Ještě tak dojít starejm pro oběd
Ještě tak věřit televizním snům
Ještě tak v pátek nikam neodjet

Ještě tak uhlí ztěžka vynosit
V rádiu hlídat předpověď
Ještě tak uklízet jen pro pocit
Že s prachem zmizí z bytu všechna šeď

Ještě tak tajně hledat inzerát
Odepsat by však bylo neslušné
Ještě tak vzít si k sobě pejska snad

Ještě tak pejska - člověka už ne

"Trochu to připomíná posmutnělá tichoučká rozjímání z desek Randyho Newmana, z poslední sloky jde mráz po zádech a slzy do očí. Co je neuvěřitelné - i Fikejzovi cvičení roboti tu najednou při stavění zvukových kulis vykazují vlastnost tak ryze lidskou, jako je něha." - František Horáček, Gramorevue 2/1988

Je to píseň o starých lidech, ale všimněte si, že už ve druhém řádku se objevují nějací ještě starší. Je to spíš o únavě ze života. A taky proti uklízení...

SPORTOVNÍ TRAGÉDIE

Na Strahovském stadiónu
Rošického Evžena
Byla moje Božena
Špatně střežena

Prchla tajně mezipatrem
S jedním známým vrhačem
Jenž pak byl mým psychiatrem
Za bídáka označen

Probendili kalorné
I to tučné odlučné
I když je to odporné
Je to poučné

Nám všem utek rekord v disku
A mně navíc Božena
A že o tom psali v tisku
Vrhá vrhač nožema

Probendili odlučné
I to tučné kalorné

I když je to poučné
Je to odporné

Vrhači teď síly schází
Zařadil se k průměru
Na závodech málo hází
Ztrácí naši důvěru

A tak polyká
Anabolika

Sportovní tragédie je také protestsong. Jednak proti vrcholovému sportu, a zároveň protestsong erotický - to jsou písně, v nichž protestuji proti milostnému životu všech ostatních lidí.

GALILEI

Řekly mi hvězdy: Ty Galilei
Proč bys měl zemřít v beznaději?
Všechno má svoje hranice

Pověz jim že Slunce skáče
Jak hvízdaj jejich karabáče
Dokud ti slouží sanice

Teď planou planou všichni svatí
A kolem hranic v kápích kati
Kdo by chtěl sloužit matematice?

Říkám vám hvězdy Já Galilei
Takhle bych mluvil nejraději
Vždyť je to směšná třenice!

Svět se jim hroutí Kdekdo pláče
Že Země není jedináček
A konají se štvanice

Když planou planou všichni svatí
Vzít pár slov zpátky to se ztratí
Snad i tím sloužím matematice...

Jenže pak jdu Já Galilei
A zařvu i když nejtišeji PŘECE SE TOČÍ!!!
Všechno má svoje hranice

"Právě onou logikou svého vyjádření překvapí Burian zvláště rád. Všechno má svoje hranice. Není to obyčejný refrén, funguje vlastně jako villonovské 'poslání'. Je zde obsažen příslib změn, hrozba znásilňovatelům a mocným." To napsal v recenzi do Moravských novin Miroslav Veselovský. Honza Hrubý však tuto píseň pateticky zhudebnil pro Michala Prokopa, který v závěru silným hlasem hřmí: Přece se točí!!!!! Jenže to každý ví, šlo spíš o to, že všechno má svoje hranice...

KŠÁ KŠÁ!

Každou noc v křesle zmírám trýzní
Čmárám křídou kruh
Vídávám duchy televizní
Šálí zrak i sluch

Každou noc toužím vypnout přístroj
Marně stříhám drát
Mívají zřejmě slušnou výzbroj
A tak toužím řvát:

Kšá kšá!!!

Město spí Obraz svítí stále
Přízrak modrojas
Nespatříš duchy nad kanálem
Už jsou dávno v nás

Kšá kšá!!!

Text, který vznikl na objednávku a na hudbu skupiny Natural, když ji ještě nikdo neznal. A pak, když už ji zase nikdo neznal, zhudebnil ho znovu Vlastislav Matoušek.
Televizní duchové, tak se říkávalo rozdvojeným či roztrojeným obrysům postav či předmětů na starých televizních obrazovkách. Dnes jsou v televizi na ústupu duchové všeho druhu, ale rozdvojené obrysy postav tam můžete potkat běžně.

NAPOČTVRTÝ

Obzor už se koupe v krvi
Slunce už tu dávno není
Beru si tě napoprvý
Začlo hvězdný představení

Konfety a zlatý stuhy
Meteory chvosty komet
Beru si tě napodruhý
Je to jako plamenomet

Slunce svítá do světnice
Žhavě stoupá přímo z pekla
Beru si tě do třetice
To abys mi neutekla

Beru si tě napočtvrtý
Jenom ve snách vracíš se mi
Ráno - lehký závan smrti
Slunce se zas řítí k zemi

Erotická fantazie, milostné třeštění, halucinace a běs. Nevím, jestli se vám to někdy stalo, ale zkuste to, je to dobrý...

TRÁPENÍ

Když říkáš: Ty mý trápení
Mám v srdci bajonet
I krev se lehce napění
Tma v očích napohled

Když říkáš: Ty mý trápení
Nastává ve mně zkrat
Tam žádnej živej drát není
Abych tě mohl hřát

Kulomet smutku kosí hned
Vetřelce promyšlených vět
Jen poodejdu z tmy

Deprese žere od nohou
A slova už nic nezmohou
Šeptám jen: Odpusť mi...

"Překvapivě až příliš konvenční je Burianův slovník v části milostné. Samý klín, slunce, noc, srdce. Nudná je téměř výhradně frekvence monologu od něho směrem k ní. Za chvíli máte až po krk lyrického hrdiny, jehož přitahuje jaro a do duše mu vane smutek..." - Michal Huvar, Rovnost 19. 2. 1991

SILVESTR

Je Silvestr čas bilance
Já piju šestej grog
A mám chuť dát se do tance
Nebyl to špatnej rok

Žena mi byla nevěrná
Můj přítel mi ji sved
Je to věc čistě důvěrná
Ví už to celej svět

Můj šéf se neptal jak mi je
Jen na mě huláká
Že nedostanu prémie
Zato však padáka

Mý starší dítě fetuje
A mladší propadá
Tak nedivte se že tu je
Tak skvělá nálada

Mám prošlapaný parkety
A všude samej dluh
A mířej na mě rakety
A nikde žádnej Bůh

Je Silvestr čas věšení
Plakátů s datumy
Mám grogů šest a řešení
Přecházím na rumy

Na LP desce Hodina duchů je Silvestr zakončen dlouhým úderem syntezátoru, jehož zvuk připomíná symfonický orchestr a taky tak trochu konec Stg. Peppera od Beatles. U firmy Panton nám tehdy řekli, že celková délka desky musí být přes 40 minut, a nám pořád scházelo půl minuty. Tak jsme ten úder syntezátoru maličko natáhli - a vyšlo to.

NA PIKOLU

Hrajeme si na pikolu
Deset dvacet třicet dní
A tak nejsme nikdy spolu

Je to hříčka výstřední

Marně čekám s gladiolou
Marně šeptám: Mám tě rád
Před pikolou za pikolou
Nikdo nesmí stát

A tak pikám pikám vztekle
A hned jak tě zapikám
Ztratím se ti někde v pekle
A ty zmizíš bůh ví kam

Budeme se hledat věčně
Každej už to dávno ví
Já se schovám k jiný slečně
Ty k jinýmu pánovi

Marně čekám s gladiolou
Marně šeptám: Mám tě rád
Před pikolou za pikolou
Nikdo nesmí stát

Na pikolu je zase naopak píseň o dvou lidech, kteří se mají rádi a nikdy se nedostanou. Nevím, jestli se vám to někdy stalo...

PSÍ KUSY

Můj pes je Othello
Ač žárlit nemusí
Dojde-li na tělo
Dělává psí kusy

Strhává pozornost
Strhává ubrusy
Vždycky když k polibku
Tvoje rty najdu si

Zkouším to s Othellem
S tradičním povelem: Zůstaň!
Tím jeho naděje
Dřív než se naděje vzrůstaj

Namísto polibku
Kladeš mi na rty jen prst
Ruce ti zabloudí
Na jeho proradnou srst

Můj pes je Othello
Ač žárlit nemusí
Dojde-li na tělo
Dělává psí kusy

Než ho to omrzí
To se zas načekám
Mám však svou úroveň -
Nekňučím neštěkám!

Autobiografický příběh dodatečně věnovaný jezevčíkovi Ferdovi, který ve strahovské zahradě tak strašně překážel...

HLAĎ MĚ

Hlaď mě aspoň proti srsti
Jiskřím tvými doteky
Když už mě máš stejně v hrsti
Hlaď mě aspoň na věky

Hlaď mě aspoň zuby nehty
Otrhej mě! Vezmi si!
Piš mi Drásej po zádech ty
Nečitelný dopisy

Až se budu cítit zvadle
Budu pátrat po zrcadle
Nebo aspoň zrcátku
Číst to písmo pozpátku:

ukob z ípok im inhrtyV
ykeř od týmo ěm ďjoP
ukoš v mesj ťydžv ounm es jehcýD
ykěvan ňopsa ěm ďalH

!ež, išu op ža mot v ej žydk, taměd kěvolč ám oC

MÁŠ MÁLO ČASU

Jsi jako kytka z papíru
Nevadne ani nevoní
Máš málo času na víru
I když tě nikdo nehoní

Jsi slunce který nepálí
Na propagačním obrázku
Díváš se na svět zpovzdálí
Máš málo času na lásku

Jsi vločka která nezebe
Za předvánoční výlohou
Máš málo času na sebe
A jinak nemáš nikoho

A tak máš ode všeho míň
Než by se kdysi mohlo zdát
Život je krápníková síň
Jen samej stín a samej chlad

Při Máš málo času musím vždycky myslet na rozpor v lidech, kteří hrají v reklamách: Jsou tak hezcí, příjemní a asertivní. A přitom tak prolhaní a neupřímní a chtiví peněz, tudíž chladní a vypočítaví...

MÁMO, AŤ K NÁM NECHODÍ

Párkrát se mi zdálo že je přesně tvůj typ
Že by vám to spolu časem klapalo líp
Párkrát jsem měl pocit že si máte co říct
Byl to však jen pocit a z něj nezbylo nic

Mámo
Ať k nám nechodí
Mámo
Vzkaž mu ať k nám nechodí
Mámo
Vždyť se k tobě nehodí!

Vím že vždycky přijde když jsem ve škole dýl
Cítím že se tvůj vztah k němu neproměnil
Táhneš to s ním tajně a mně začínáš lhát
Zatímco já mámo chci mít jen tebe rád

Mámo
Ať k nám nechodí
Mámo
Vzkaž mu ať k nám nechodí
Mámo
Vždyť se k tobě nehodí!

Je mi teprv patnáct - sotva začínám žít
A už spousta holek říká že mě chce mít
Fůra krásnejch ženskejch svádí - Pojď ke mně spát!
Zatímco já mámo chci mít jen tebe rád...

"Fikejz: 'Elektronické, samplové i živé akustické zvuky jsme použili tak, aby nebyl žádný z nich dominantní, ale aby skládaly mozaiku, která by dotvářela Burianovy příběhy v textech.' A tak se v Mámo, ať k nám nechodí objeví Kučajova tvrdá metalová kytara a Topolovy výkřiky štvané zvěře, ne snad, že by šlo o heavy metal, ale protože je to příběh patnáctiletého kluka." - Ze sleevenote Vojtěcha Lindaura k desce Hodina duchů.

PLAYBOY Z PLAYBACKU

Tak jsem zas točil ve studiu
V úplně cizí režii
Myslel jsem že to nepřežiju
Já to však vždycky přežiji

Zaslepen září reflektorů
V tom nejmódnějším převleku
Vznáším se - kluzák bez motoru
Já známej playboy z playbacku

Ještě pár škrtů zlatým perem
A šminkou všechny vrásky skrýt
Produkční řekne: Tuhle verzi berem
Takhle nás chtějí lidi mít!

Všichni se tváří zodpovědně
I já jsem očividně rád
Že zase budu strašit v bedně
Než půjde v pátek národ spát

Kulisák ňákej Vláďa Merta
(Bože můj odkud já ho znám?)
Šeptá mi v pauze v masce čerta
Vždyť sis to přece napsal sám!

A jenom škrtáš zlatým perem
A zkoušíš šminkou vrásky skrýt
A lidi řeknou: To ti nesežerem
Takhle nás chtějí mít!

Bylo to v roce, kdy Vladimír Merta měl další zákaz vystupování a my s Jirkou Dědečkem jsme zrovna zpívali v bratislavské televizi jednu veselou píseň v mysliveckém převlečení, kolem nás na zemi rozložili vycpaná zvířátka, protože to byla taková legrace. Tak mě po cestě domů napadl tenhle text... Shodou okolností pár měsíců před tím, než Merta začal hrát v hradeckém divadle v jedné pohádce - roli čerta...

POPRVÉ A POTISÍCÍ

Jsi poprvé v mém pokoji
I když už potisící
Jak socha která nestojí
Jak člověk na Měsíci

Vznášíš se děláš přemety
Drásáš se o hřeby
A nepoznáváš předměty
Mé denní potřeby

Jaké prý divné obrazy!
Jak zvláštní sbírka knih!
Pak říkáš což mě dorazí:
Jsi cvok či lhář či mnich?

A tak se s tváří debila
Ptám jednou větou jemnou:
Prosím tě lásko kdes byla
Když jsi tu byla se mnou?

Píseň Podzim (viz) po jedenácti letech. Shodou okolností oba texty vznikly velmi rychle, snad za hodinu, a už v nich nebylo třeba škrtat. Na rozdíl od jiných, které trvaly třeba i půl roku a měly deset verzí.

ZIMNÍ POHÁDKA

Pomatení Eskymáci
V závějích se spolu ztrácí
Ledoví jen naoko
Dělaj z Grónska Maroko

Příslušníci služby horské
Oblékají svetry norské
Chystají si motyky
Nás však hřejou dotyky

A tak tajou ledy sněhy
Rozlévaj se říční břehy
Mosty praskaj od ledů
Stačí jen pár pohledů

Neboli, jak říká jedna z postav filmu Woodyho Allena Zahraj to znovu, Same: "Kdyby něco, budu v iglú na čísle 692

00."

1 - 1 = 0

Psala mi že na mě myslí
Nespí nemluví a její
A já? Pohrávám si s čísly
S numerickou beznadějí

Devět dní a devět nocí
Bez tebe to činí vskutku
Násobeno černou mocí
Osmdesát jedna smutků

Přímka přímku neprotnula
Úsečky jsou bez hranic
Jeden bez jedný je nula
A to není nic než nic

Čísla se mi v hlavě honí
Výsledky jsou nevalné
Vychází mi telefonní
To však není reálné

Vždycky jsem byl v matematice outsider. Jsou ovšem chvíle, kdy si člověk vzpomene na všechno, co ví. Víc už si pamatuji jen Ludolfovo číslo a Pythagorovu větu.

LOUČENÍ

Obuj mi španělskou botu
Popal mi cigárem hruď
Koupej mě v krvi a v potu
Jen se mnou prosím tě buď

Ze všech možných mučení
Nejhorší je loučení
To radši vypiju rtuť!

Vyrvi mi vnitřnosti z těla
Říkej kdo všechno tě sved
Pouštěj mi skupinu Elán
Nalej mi do uší med

Ze všech možných mučení
Nejhorší je loučení
To radši vypiju jed!

To by mě zničilo hned!

Když jsme s Danem Fikejzem natáčeli Loučení na album Hodina duchů, napadlo nás, že by to pro legraci chtělo nějak tam vpašovat ukázku z legendární skladby Franka Zappy Mučení nikdy neskončí. Tak jsme ji tam na začátek namíchali a stali se prvními českými vydavateli tohoto amerického avantgardisty. V Rock & Popu z toho pak udělali otázku do kvízu, ale nikdo to, tuším, neuhodl. Třeba hádali skupinu Elán...

SAMOTA

Samota je moje milá
Holka co mě obloudila
S bujnou kšticí jak noc do černa

Měsíc to je její břicho
Zpívá písně s názvem Ticho
A nikdy mi není nevěrná

Samota je moje milá
Přestárlá i nezletilá
S pletí jako vzduch a hedvábí

Půjčí si mou hlavu z dlaní
Konejší a neporaní
Žádná jiná už mě nezvábí

"Klíčovým motivem celé Hodiny duchů - a vlastně Burianovým motivem erbovním - je samota." - Jiří Zahradnický, Tvar 1/91

NARKOMAN

Pošli mi lístek Nažhav dráty
Zjev se mi aspoň na chvíli
Podej mi svoje opiáty
A vstříkni se mi do žíly

Od rána sháním bez úspěchu
Ač dělám vše co dovedu
Maličkou dávku tvýho dechu
Ampulku tvýho pohledu

V srdci se rozestoupí sněhy
Roztajou ledy Pukne kov
Stačí mi porce tvojí něhy

Jen jeden vpich tvejch sladkejch slov

Ploužím se v dešti po ulici
V duši a v mozku samej smog
Hledám tě - svoji překupnici
Královnu pašeráků drog

Vždycky říkám, že Čech nikdy neřekne nic rovnou. Předstírá, že zpívá o drogách, a přitom je to o lásce... Jednou v sedm ráno v pneuservisu, když jsem potupně dovalil opravenou pneumatiku blátem k vozu a chystal se, zaprasen, odjet, zastavil mne jeden člověk a nechal si ode mne podepsat knihu Hodina duchů. Říkal, že si ji čte v tramvaji, že mají s jeho přítelkyní ty knihy dvě, a když si chtějí něco sdělit, říkají si jen tituly těch textů. On třeba řekne: "Celkem to jde" a ona: "Ještě tak pejska" a podobně.

"Prosím vás, a toho Narkomana jste napsal kdy?" zeptal se mě nakonec. "To jste byl ženatej, nebo svobodnej?"

"Počkejte, to jsem byl ženatej, ale už jsem zase skoro byl svobodnej, nebo naopak..."

A tak jsme se v pneuservisu po ránu s tím neznámým člověkem navzájem svěřovali, kamarádili a oplacávali se zabahněnýma rukama...

ZAŘÍKÁVADLO

Děravej kamínku
Svírám tě v pěsti
Naděl nám do vínku
Kousíček štěstí

Špetičku naděje
A zbav nás bolu
Ať nám zas dobře je
A ať jsme spolu

Kamínku děravej
Z moře či z nebe
Nic víc nám nedávej
Už máme sebe

Když najdete na břehu mořském děravý kamínek, přináší to štěstí...

NOCI JSOU DLOUHÝ

/1986-1987/

- Noci jsou dlouhý
- Hodina duchů
- Do hitparád!
- Nech mi moje uši
- Závěť
- Kanárek
- Neříkej pořád...
- Proměna
- Jak to funguje
- Předvánoční koleda
- Složenky
- Černý z nebe
- V mým příštím životě
- Exkurze v blázinci
- Dívám se vzhůru
- Pracovní sny
- Čekárna

- Celkem to jde

NOCI JSOU DLOUHÝ

Poslední dobou
Leccos mě děsí
Leccos mě složí
Už nečtu knížky
Neslyším rozhlas
Ani hlas boží

Noci jsou dlouhý
A nezbejvá čas na sny
I prášek sotva zabírá
Noci jsou dlouhý
Jak fronta kolem masny
Co v sedm ráno otvírá

Poslední dobou
Leccos mě dráždí
Leccos mě mate
Nechodím do kin
Nejdou mi vtipy
A nic mi není svaté

Noci jsou dlouhý
Tak jako konference
Na kterejch se nic neděje
Noci jsou dlouhý
Snad už i pro milence
Delší než naše naděje

Když jsem napsal Noci jsou dlouhý, říkal jsem si, že se mi to ani nechce moc hrát, protože tak strašně se snad ani necítím. A tak jsem si ten text šetřil. Když pak vyšel na albu Hodina duchů, stala se píseň Noci jsou dlouhý nejhranější skladbou z desky. Bylo ovšem to proto, že byla na vinylové desce zařazena jako první a diskžokejové byli odjakživa líní složitě lovit začátky jiných písní. Nejraději pouštěli vždycky tu první...

HODINA DUCHŮ

Probudil jsem se náhle vprostřed noci
V domnění že jsem v domě sám
Duchové mě však měli zcela v moci
Měli tu mejdan přesně o půlnoci
No hrůza! A to říkám vám
Na duchu hned tak neklesám

Nebyly to však vůbec žádný ucha
Každej duch vlastnil notnou dávku ducha
Tak jsem se skrčil v koutku na pohovku
A myslel na to kdo má nobelovku
A kdo z těch duchů co sem takhle vlezli
Co složil napsal A co vynalezli

V rohu sám Nobel se svým dynamitem
Vedle něj Einstein relativně s citem
Vykládal o svým novým referátu
Edison tahal z kapes kousky drátu
Amundsen mával dlouhou bílou šálou
A Freud se tázal: Copak se vám zdálo?

Byla tu zkrátka spousta zvláštních hostů
Marie Curie tloukla pěstí o stůl
Picasso zkoušel cigaretou fresky
A Albert Schweitzer pouštěl starý desky
I Armstrong Louis a Armstrong Neil se smáli
A Kainar psal svý: Dobrý večer králi...

Hodina duchů Dřepím na posteli
Třicet tři roků a co dál?
Duchové děsí - vzdělaní a skvělí
Ptají se kdo jsem že mě neviděli
Kdo jsem a co jsem vykonal?

"Hodina duchů staví nicotnost smrtelníka proti velikosti nesmrtelných. Smrtelníkem je sám písničkář, jenž si ovšem gestem přiznané obyčejnosti (Ptají se kdo jsem a co jsem vykonal?) sahá po slávě vyvolených. A v praxi to potvrzuje i tímto albem." To napsal Vladimír Vlasák v recenzi na album Hodina duchů, a pak mu za to kolegové vynadali, že to přehnal. Inu, psát pravdu se nevyplácí.

DO HITPARÁD!

V nejútlejším mládí
To jsem bejval divokej
Neměli mě rádi
Barman ani discjockey

Měl jsem rukavici z drátů
Náušnici splín a zlost
Byl jsem postrach internátu
Problémů měl víc než dost

Jenže už jsem nechal pití
I kouřím teď míň
A taky strašně málo svítím
Vůbec nepouštím plyn

Už jsem nechal karty
Byl to mizernej job
Jsem teď kápem party
S kterou hrajeme pop

Už jsem nechal pití
Už přešel mě vztek
Člověk zčistajasna cítí
Že má na to věk

Teď už chodím v bílém
Taky lidi mám rád
Všechno s jedním cílem -
Chci do hitparád!

Do hitparád!

Do hitparád! jsem napsal na hudbu Dana Fikejze původně pro jeho kapelu Combo FH. Jenže Dan řekl, že kdyby to zpíval on, lidi by si nejspíš mysleli, že to myslí vážně, a ať to radši zpívám na svých koncertech já, ode mne to prý vezmou správně jako psinu. Nejradši vzpomínám, jak jsme to vždycky před koncertem za pomoci místního zvukaře natočili a pak zpívali na playback tak, že si lidi nejdřív mysleli, že zpíváme živě, pak jsme vstali a otvírali pusu, já jsem tak trochu tančil a píseň zněla dál...

NECH MI MOJE UŠI

Nech mi moje uši
Mně ty uši sluší
Zachycují každej zvuk

Když se na mě sápeš
Ne moc dobře chápeš -
Uši má mít každej kluk!

Nech mi moje uši!
Přestaň na mou duši
Kousat tahat škrábat rvát!

Nech mi moje slechy
Chci slyšet tvý vzdechy
A to jak se umíš smát

Cítit to snad můžeš i ty
Že jsou uši důležitý
Když mi je chceš porouchat
Nebudu tě poslouchat!

Ano, sex a násilí!

ZÁVĚŤ

Až přijde notář a začne mávat
Mou právoplatnou závětí
Začnou se všichni dědictví vzdávat

A vytrácet se vzápětí

Kdopak chce moje smutky a děsy
Lásky a touhy bez hranic?
Už vidím strejdu jak vlasy rve si
Nad tím že ze mě nemá nic

Už vidím tetku jak z pohřbu zpátky
Nese si aspoň květináč
Kdo si však vezme můj smích a zmatky
Něhu i nudu zpěv i pláč?

Nikdo by nechtěl na krk mý plány
Tu spoustu snů a údivu
A než se dočkat takový rány
Zůstanu radši naživu

Když jsme natáčeli Závěť na album Černý z nebe a František Janče zadul na bustrovanou kytaru, vybíhal zvukový mistr Pantonu a uznávaný odborník na nahrávání klasické hudby pan Zamazal ze studia a křičel:
"Tak tohle můžu slyšet jen jednou!"
Černý z nebe je moje poslední "socialistická" deska - natočili jsme ji za zmíněných podmínek, byla postupně majetkem tří firem, vyšla v pokaženém obalu z laciného papíru, rok jsem čekal, až k hotovým obalům na CD a kazetu přibude i vnitřek, ale nedočkal jsem se. Teď plánuji, že kompakt vydám sám. Mám tu desku asi nejradši ze všech svých nahrávek, jako člověk nosí v srdci obraz svého dítěte, které má oproti ostatním samé handicapy - trošku šilhá, je vyzáblé a chytne kdejakou nemoc.

KANÁREK

Jsem kanárek
Jsem koupenej pták v kleci
Opustím-li ji zahynu
Jsem kanárek
Jsem zvláštní živou věcí
A ve snu vídám krajinu

A ve snu vídám otevřený dvířka
Za nima celý širý svět
Ta hloubka nesmírná
Ta přezávratná šířka!
Ode zdi ke dveřím a zpět...

Stačí pár krůčků vpřed
A potom vztáhnout křídla
Obletím stůl i lustr ve chvilince
Kdyby mě domácí moc brzo nezahlídla
Přistanu měkce až na kuchyňský lince

Jsem kanárek
Jsem koupenej pták v kleci
Mám ale svoje hranice
Moucha mi vyprávěla
Prapodivný věci
V jaký prej žije panice

Že za záclonou
Za tabulkou ze skla
Jsou střechy slunce ulice
Má duše ptačí si však neposteskla
Mám totiž svoje hranice

Jsem kanárek...

Pozvali mě do televizního pořadu Co týden dal. Taková politická diskuse. Bylo 29. prosince a všichni důležití činovníci odjeli někam na hory, v nouzi Franta dobrej. Vymohl jsem si ovšem, že budu ten pořad začínat svým Kanárkem a že řeknu úvodní větu. Představoval jsem si nedělní polední rodinný televizní život. Táta volá do kuchyně:
"Mámo, už to bude, co je s tím jídlem?" Máma přichvátá s knedlíkem, zelím a vepřovým. Posadí se k televizi a nabodnou knedlík na vidličku. Vtom se místo oblíbeného politika objeví můj ksicht a já pravím:
"Dobrý den, vážení kanárci." Sousto padá, otec rychle přepíná z jednoho kanálu na druhý...
A tak se také stalo...

NEŘÍKEJ POŘÁD

Neříkej pořád že vypadám staře
A že mi zdraví neslouží
Jsem pružnej jako struna na kytaře
To jen tvý prsty hrát už netouží

Neříkej pořád že mi šednou vlasy
To jen tvý řeči šediví
Bavíš se s každým nejvýš o počasí
A tak se nikdo ani nediví

Neříkej pořád že jsem v koncích s dechem
Že místo plic už nemám nic
Nemám kam jít tak netrápím se spěchem
A nepouštím se zrovna do štvanic

Neříkej pořád že bych se měl vracet
Mně nezáleží na věku
To jen ty stárneš i když je ti dvacet
Máš srdce dovezený z pravěku

Neříkej pořád je píseň veselá. Když jsem to řekl Františkovi Jančemu, nevěřil mi to. Ale v kontextu desky Černý z nebe je to opravdu vrchol optimismu.

PROMĚNA

Poslední dobou nemám chuť jít spát
Prohlížím si knížky a zkouším něco psát
Když pak ležím skrývám tvář do dlaní
Moje holka totiž mluví ze spaní

Co se jí zdá?
O čem to sní?
Kdopak to ví?
Co se jí zdá?
Co je to s ní?
Neodpoví

Sotva zavře víčka spustí salvy vět
Vypráví mi o všem co mám nevědět
Vypráví mi o všem zač se člověk stydí
Jmenuje mi samá jména cizích lidí

Odkud je zná?
O kom to sní?
Kdopak to ví?
Odkud je zná?
Kdo je to s ní?
Neodpoví

Vždycky když se vzbudím tak mě zdeptá
Jaká se s ní stává proměna
Mám strach že se jednou ráno zeptá
Kdo jsem vlastně já?

Přišel Olin Nejezchleba z ETC... Vladimíra Mišíka a pustil mi melodii, kterou potřeboval otextovat. Řekl jsem mu:
"To je pěkný, ale jsou to Dire Straits."
"Ale to jsem napsal já," bránil se.
"Já vím, napsal jsi to ty, ale jsou to Dire Straits."
"My to zamaskujeme," uzavřel to on. A skutečně, když ho slyšíte, jak zpívá Proměnu na desce, už to žadní Dire Straits nejsou. Tak jsme tu skladbu nacvičili s Jeřábkem a Jančem a hráli jsme to ve stylu Dire Straits. Abychom to demaskovali. Ale taky si toho nikdo nevšiml, tak nevím...

PŘEDVÁNOČNÍ KOLEDA

Zas budou vánoce
Kdekdo je před problémem
Jak urvat alespoň
Tu hvězdu nad Betlémem

Jak vyhrát na frontě
A sehnat to co není
Zas budou vánoce
Ty svátky zapomnění

Zas budou vánoce
Ty svátky vkladních knížek
Dav najde Ježíška
A hned ho sejme z kříže

Bude z něj manekýn
Tak do výkladních skříní
Nade vším zakrouží
Solventní cherubíni

Zas budou vánoce
Těžko jít proti větru
Dveře se zavřely
Kdo na to doplatí?

Těhotná Marie
Mačká se někde v metru
Bojím se miláčku
Mám strach že potratí

Hudbu napsal Petr Skoumal a přejmenoval text na Svátky zapomnění. Mělo to vyjít před vánocemi na singlu v Pantonu a já jsem tvrdě hájil původní název:

"Musí se to jmenovat Předvánoční koleda. Rozumíš, pár dní před svátky nastane chvíle, kdy lidi začnou kupovat všechno. Přijdou do obchodu: Hele! Koleda! - dejte to sem! A budeme slavní!" Spor pak ukončila firma sama, která rozhodla, že to vyjde až po vánocích.

SLOŽENKY

Nikdo za mnou nechodí
Choděj jenom složenky
Složenky mý věrný
Kamarádky

Ukládám je pečlivě
Do portmonky z koženky
A pak vyplněný
Pošlu zpátky

Složenky mý složenky
Od Elišky
Od Zdenky
Od Marty
A od Hanky
Z pojišťovny
Od banky
Za plyn
Za vodu
A za podnájem
Jenom ty už mají o mě zájem

S třesoucími koleny
Čtu ty holky zelený
Šťastně platím dluhy
Účty splátky

Necítím se ztracený
Dokud nejsou splacený
Složenky mý věrný
Kamarádky

Cynická píseň o smyslu života s pseudooptimistickou pointou.

ČERNÝ Z NEBE

Než se zjeví v černý kápi
Noc - to zvíře samý drápy
Povídej mi co tě trápí
Poslouchám...

Dřív než se tě zmocní vesmír
Černý z nebe klidně snes mi
Povídej mi co se nesmí
Poslouchám...

Svěř mi všechno bezútěšný
Tajný temný neznámý
Krutý marný hloupý směšný
Dokud nás noc nezmámí

Nakreslíme kolem sebe
Magickej kruh bílou křídou
Když se chytneš mě já tebe
Tak si pro nás těžko přijdou

Hadi brouci netopýři
Můry duchové a štíři
Jen mi řekni co tě tíží
Poslouchám...

"Proč je ten Burian tak strašně, strašně smutný, pesimistický, nihilistický, bezvýchodný, krutý, sbemrskačský, neúprosný, polekaný, cynický, ironický, bezútěšný, zklamaný, mrzutý, poraženecký, temný, poddajný, utrápený, úzkostný, sklíčený, stísněný, bojácný, vážný, tragický, rozkolísaný, roztrpčený, groteskní, nostalgický, povolný, ústupný, ztýraný, zmatený a osudu podvolený - a proč já mám ty jeho písničky tak strašně, strašně rád...vykřičník otazník otazník." - Ivan Cafourek v recenzi na Černý z nebe, Melodie 5/1992

V MÝM PŘÍŠTÍM ŽIVOTĚ

V mým příštím životě
Byl bych nejradši hroch
To kdybych moh!
Je to tak pohodlný

V mým příštím životě
Klidně bych do bahna kles
Tak jako dnes
A navíc bez poskvrny

V mým příštím životě
Co ale když budu myš?
To by byl kříž
No to by byla krize!

V mým příštím životě
Kolem jen pasti a děs
Tak jako dnes
Navíc bez televize

Bejt myší a žrát suchou vánočku
To by byl život pro kočku!

Když je někdo buddhista, tak se má. Žije si, pak zemře a převtělí se do jiného člověka nebo zvířete, a pak si zase žije, zemře a převtělí se, a tak pořád dokola, až do zblbnutí. Zatímco my ateisti umřem a nic. Já jsem tak zuřil, když jsem se to dozvěděl! Ale zase na druhou stranu - buddhista se musí slušně chovat, protože pak to bude mít v příštím životě lepší, než kdyby se choval špatně. V tom máme výhodu my ateisti, protože my se můžeme chovat, jak chceme...

EXKURZE V BLÁZINCI

Jeden myslí že je Napoleon
A přitom všichni říkají mu Mirku
Druhýmu svítěj očka jako neon:
Jsem císař Nero Půjčil bys mi sirku?

Procházíš ústav v těžký nedůvěře

Každej je Jidáš nebo Spasitel
Na konci chodby - tam má svoje dveře
Ten kdo si myslí že je ředitel

Úprkem pryč! ti hlavou rychle bleskne
Než se tě zmocní místní zřízenec
Jedině on si nikdy neposteskne
Čím je je rád Ten šťastnej šílenec!

Jedině opravdový blázen touží být sám sebou?

DÍVÁM SE VZHŮRU

Dívám se vzhůru
Mraky si plynou
A doma čekaj s večeří

Máme tu Pane
Zábavu jinou
Na Tebe nikdo nevěří

Řídíme sami
Mamutí trusty
Programujem si dějiny

Tvoříme si tu
Party a kasty
Krájíme krajíce krajiny

Jen občas asi
Vyběhne kdosi
Zmatený do tmy ze dveří

Dívá se vzhůru
Němý a bosý
A doma čekaj s večeří

"Svět za sklem má s domovem uvnitř společné téma hledání vlastního já. Burian se na něj dívá s touhou najít v něm pevný bod, oporu, jistotu, z níž by se dalo rozmotat klubíčko záhad prostého člověčka, který právě prožívá dantovské 'kde život náš je v půli se svou poutí': 'Třicet tři roků a co dál/kdo jsem a co jsem vykonal'. A jednu z možných odpovědí nachází v jiné písni: 'Musím se přiznat, že se neznám.' Maně mě přitom napadá citát z textu jedné losangelské hardcoreové kapely: 'V závodě miliónů spermií jsem získala první cenu - lidské tělo.' Burian se ptá: Co s ním? Zjišťuje-li zároveň, že tím pevným bodem není on sám, musí si nutně položit otázku: A kdo tedy? Kdo nebo co řídí kroky lidské bytosti? Sám to v jedné skladbě naznačuje: '...jen občas asi vyběhne kdosi/zmatený do tmy ze dveří/dívá se vzhůru, němý a bosý/a doma čekaj s večeří.' Závidí věřícím, proto ten němý pohled vzhůru, proto časté zmínky o Bohu ..., sám neznaboh, rebel proti autoritám a Oliver Hardy v jedné osobě... Burian musí ta vážná odhalení své duše nějak maskovat, vždyť člověk dneška se bojí cizích slov a velkých pravd...Z toho pramení zlehčující komično, které balvan ústředních bolestí lidské existence pomáhá nést, takže posluchač netrpí, naopak - baví se, vždyť ho Burian hladí. Co může tedy člověk před čtyřicítkou na tomhle světě ještě jiného udělat?" - Josef Vlček: Dva světy Randyho Buriana aneb Deník českého občánka ze sklonku tisíciletí, Gramorevue 12/1989

PRACOVNÍ SNY

Každou noc se ti zdá o práci
Máš svoje pracovní sny
Budíš se A já tě konejším:
Prosím tě spi!

Bude to snad ňáká infekce
Napadá mozek a krev
Už i já jsem měl dneska sen
Že jsem tvůj šéf

Rozhod jsem z úřední moci
Že se teď musí a smí
Vybírat náhradní volno
Za všechny pracovní sny

V momentě jak se to zavedlo
Přestala jsi se snů bát
A taky se ti hned přestalo
O práci zdát

Když jsme se pak oba vzbudili
Vyprávěl jsem ti ten sen
Tak jsme se mohli uválet
Jenže byl pracovní den

A tvoje tramvaj už vyjela
Na cestu neskutečnou
Z jedný svý konečný na druhou

Nekonečnou...

"...Burianovou obrovskou inspirační silou jsou sny, spánek, tém pádem i usínání a nemilé vstávání. 'Holka tu mluví ze spaní', 'každou noc se jí zdá o práci', jindy 'jenom ve snách vrací se', samozřejmě 'každou noc se zdají neslušné sny', 'spánek nás ochromí', třebaže 'jsme ospalí, jsme ospalí a usnout máme strach', zvláště v hotelu, kde 'zkrátka nedá se tam spát', a tak o půlnoci 'slétnou múzy z kůru' nebo přicházejí duchové. Tady 'zprávy znějí jako sen' a dá se 'ještě tak věřit televizním snům'. Ovšem jaké 'noční můry, deprese a splín'. 'Spát, spát, spát, to tak akorát!' 'Těžko snění unikám - pokaždý, když budík ráno zvoní'... Zdá se to až nepochopitelné, že může takovýhle spáč a snílek tak dobře pozorovat všednodenní skutečnost, bystrýma otevřenýma očima..!" - Jan Rejžek, doslov k samizdatu, březen 1988

ČEKÁRNA

Až já jednou zestárnu
Než přijede vlak
Tak zabydlím čekárnu
Na zázrak

Na tom divným nádraží
Těsně u hranic
Odkud když tě odváží
Tak už není nic

Neplatí tam jízdní řád
Čas je bez citu
Ani strážní andělé
Tu nemaj vizitu

Zbejvá jenom snář
Všechno řídí svatej Petr
Výhybkář

A když na to máš
Umouněný čerti s tebou
Hrajou o tvou duši
Mariáš

Směsice asociací a vzpomínek na babičku Maďu, která mi v Domově důchodců řekla, že se těší, až umře, a na povídku Vlak do pekla. Je to text, který jsem zřejmě psal nejdéle - nejprve vznikla jedním dechem první verze, a pak jsem ji postupně nahrazoval novými slokami, přičemž ty staré jsem ničil, až z původního textu zůstaly dva verše.

CELKEM TO JDE

Dostal jsem byt
Upsal se na deset let
Děti mám dvě
Brzo mi bude čtyřicet

Splácím pár půjček
Žena už dělá
Všichni jsme zdraví
Celkem to jde

Jen občas mi něco chybí
Asi si koupím psa
Jezevčíka nebo něco malýho
Aby s tím nebylo moc práce

Jen občas mi něco chybí
A nevím vlastně co to je
To se pak tajně zavírám
Do svýho panelovýho pokoje

Hudbu k Celkem to jde jsme napsali tři - Dan Fikejz a trochu já a Jim Morrison. Respektive úmyslně jsme použili Morrisonovy harmonické postupy. Připadalo mi vhodné evokovat tohoto bouřliváka a bohéma jako kontrast k panelákovému životu.

JÁMA A RYPADLO

/1987-1988/

- Jáma a rypadlo
- Africkej smutek
- Jenom zpívám
- Zavolejte Pavlovi
- Na setmělý chodbě
- Iniciativní
- Analfabet
- Snídaně v trávě
- Lupiči
- Co je lepší?

JÁMA A RYPADLO

Co se to děje?
Člověk je ohromen
Obrovskou jámu
Kopou nám před domem

K čemu ta patálie?

V hlíně a v písku
Díra! Má poklona!
Vesmírnej výzkum?
Nebo past na slona?

Tunel do Austrálie?

No to je horror
Jáma a rypadlo!
Dej pozor děvče
Abys tam nespadlo

Kdo tenhle podnik podnik?

Už je to jasný
Už se to rozplétá:
Někdo tu dělá
Díru do světa

A nám přitom ukrad chodník!

Titulní písnička ze stejnojmenného cyklu rockových songů o Praze, které jsme hráli se skupinou Zvláštní vydání s Vlastíkem Matouškem, Ludvíkem Kandlem, Jiřím Charyparem a dalšími fluktuujícími hudebníky. Ve svých téměř čtyřiceti letech jsem tak mohl zažít všechny radosti amatérského rockového života: nošení beden, stěhování bicích, selhávání aparatury a hysterické výstupy některých hudebníků, kteří si málo zahráli, atd. Nejpamátnější byl zájezd do Dolní Lhoty u Opavy, který skončil u Devíti křížů, kde nám umřel automobil značky Volha, a tak jsme nejen nehráli, ale vraceli se zpátky na laně...

AFRICKEJ SMUTEK

Jeden můj známej je černoch
Černej jak africká tma
Občas ho popadne smutek
Smutek jak africká poušť

Je ale sám k sobě tvrdej

Tvrdej jak slonová kost
Na krk si pověsí foťák
Vydá se na Karlův most

Dělá že neumí česky
Začne se anglicky ptát
Kudy se dostane k Flekům
Anebo na Pražskej hrad

Kolem se hromadí zástup
Celej ten bělošskej kmen
Náčelník bojovník šaman
Snad i pár divošskejch žen

Mluví s ním řečí svejch otců
Posuňků grimas a gest
Co čekat od domorodců
V Praze v tý matičce měst?

A ten můj známej je černoch
Černej jak uhelnej sklad
Pomalu ztrácí svůj smutek
Zvolna se začíná smát

Africkej smutek je text napsaný podle skutečné události. Když jsme měli s Petrem Skoumalem na Chmelnici premiéru našeho společného pořadu, inscenovali jsme Africkej smutek jako živý klip: Skoumal hrál, já jsem zpíval a v nestřeženém okamžiku jsem se svlékl do půl těla. Jako divoch jsem měl na holém břiše namalovanou obrovskou kraslici. Kolem chodil jeden známý černoch v obleku s kravatou a fotil nás. Byli jsme velmi exotičtí.

JENOM ZPÍVÁM

Na vědecké konferenci
U velkýho stolu
Řeklo se že opeřenci
Padaj s nebe dolů

Dávno vídám padat ptáky
Z nebetyčné výšky
Dělaj vzduchem klikyháky
Na pařátech plíšky

Když se zbaven imunity
Vracím z procházky
Padaj ptáci Padaj mýty
Padaj otázky

Všechno padá co peří má
Já nedělám nic
Jenom zpívám Jenom zpívám
Z překouřených plic

Na vědecké konferenci
Omdlel jeden docent
Vedeme ho v evidenci
Je jich deset procent...

Jenom zpívám byla původně píseň spíše kabaretní, teprve tvrdá Matouškova hudba dodala textu patřičnou naléhavost. Nejhezčí bylo, když nám do ní na premiéře ve Sjezdovém paláci na Výstavišti pouštěli efektní dýmovnici. Přestávali jsme na sebe
vidět a nikdo z nás nevěděl, který takt vlastně hrajeme - klasická situace typu: Uhni - neslyším!

ZAVOLEJTE PAVLOVI

Zavolejte Pavlovi
Na to číslo z toalet
Zavolejte Pavlovi
On to na vás nepoví
Netřeba otálet!
Netřeba otálet!

Nelítostná samota
Dělá z něho šamota
Čmárá po zdech že se snad
Nechá už i zbičovat
A kreslí bez lásky
Nemravný obrázky

Zavolejte někdo Pavlovi
Nemůže být přece takový!!!

Zavolejte Pavlovi
Určitě vám odpoví:
To je blbá legrace
Teď jdu zrovna do práce
Jde asi o omyl

To jste mě ohromil!

Zavolejte někdo Pavlovi
Nemůže být přece takový!!!

Na pražských veřejných záchodcích býval v té době většinou velmi sprostý nápis, telefonní číslo a výzva VOLEJ PAVEL. Když jsem text psal, netušil jsem ještě, jak brzy se všechno změní a že podobných nabídek budou plné inzertní rubriky...

NA SETMĚLÝ CHODBĚ

Na setmělý chodbě
Tiše uplývá čas
Na cosi tu čeká
Ještě několik z nás

Slečna pán i paní
Kterou odněkud znám
Nevím zda jsem za ní
A tak se zdvořile ptám

Kdo je poslední?
Kdo je poslední?
Po kom jdu na řadu já?

Někdo křikne: Další!
Zazní upjatý smích
Těm kdo přišli po nás
Taje na botách sníh

A tak si tu zvykám
Je tu teplo a klid
Nechce se mi nikam
Nechci na řadu jít

Já jsem poslední
Já jsem poslední
Poslední chci zůstat já!

Samozřejmě, že je to text o smrti... Smrt ve spojení s byrokracií, to je snad víc než Bůh... No, doufejme, že ne.

INICIATIVNÍ

Dejte mi prostor
Chybí mi prostor
Mám málo prostoru

Dejte mi prostor
Konkrétní prostor
A plnou podporu

Nemůžu spát
Stoupá mi tlak
Nic mě neuklidní
Bude to tím
Že jsem teď tak
Iniciativní!

Dejte mi prostor
Chybí mi prostor
Mám málo prostoru

Náročný prostor
Příkladný prostor
A plnou podporu

Důsledný prostor
Zásadní prostor
Mám málo prostoru

Osobní prostor
Všestranný prostor
A plnou podporu!

Někdy na počátku devadesátého roku se konal Koncert pro Lidové noviny v Lucerně a já jsem byl pozván jako folkař na jednu píseň. Vlastík Matoušek mi natočil na sekvencer basovou kytaru a já jsem před asi třemi tisíci vesměs rockových fanoušků stiskl knoflík a tu basu spustil. Hrál jsem k tomu paličkami vevnitř v piánu, což znělo dosti drsně, a řval jsem, že chci prostor. Po první sloce jsem se ztratil, basa hrála dál, tak jsem jen tak bušil do strun a řval dál. No a co - stejně jsem tu skladbu znal jenom já... V jednom undergroundovém časopise pak napsali, že to byl slušný punk.

ANALFABET

A co když i mně
Dávno zemřelí
Chtěli zanechat znamení?

Já nerozumím
Starejm nápisům
Je to pro mě jen kamení

Chodím dál kolem zdí
Nevnímám ač se dívám
Vytuším tajemství
Víc se však nedovídám

Já analfabet
Dám se do běhu
Před tou magií příběhů

Běžím dál kolem zdí
Jenže Čas nepředbíhám
Zkouším psát poselství
Marně však ruce zdvíhám...

Pocházím z generace, kterou učili, že to nejlepší v dějinách lidstva teprve přijde a to, co bylo, nebylo nic moc. V dospělém věku jsem zjistil, že to není pravda a že jsem navíc nevzdělaný debil, který vlastní minulosti prostě nerozumí...

SNÍDANĚ V TRÁVĚ

Jsem po noční
Teď když je ráno mám po práci
Den začíná
Mám vyděláno - teď utrácím

Den začíná
Tam za obzorem vykopli míč
Zpívám si sám
Sám sobě sborem: Noc už je pryč!

A tak jako vždycky hltám čerstvý zprávy
Zapíjím to litrem hořký černý kávy
Prokoušu se deníkem
A opíjím se rohlíkem
A tohle je právě
Má Snídaně v trávě

Jsem po noční
Mám víčka těžký jako olovo
Den začíná
Rádio jásá zas nanovo

Den začíná
Tam za obzorem vykopli míč
Zpívám si sám
Sám sobě sborem: Noc už je pryč!

Ještě jako vždycky mrknu na ty fotky
Na ty jejich hbitý prsty - perlorodky
Na ty co jsou ve flóru
A dneska stoupaj nahoru
A do jejich tváří
Který tak září

A tak jako vždycky hltám čerstvý zprávy
Zapíjím to litrem hořký černý kávy
Prokoušu se deníkem
A opíjím se rohlíkem
A tohle je právě
Má Snídaně v trávě

Text, který vznikl na základě představy, jak by asi vypadala Snídaně v trávě, kdyby ji nenamaloval Manet, ale popsal

třeba Bezruč nebo Wolker. A taky jak člověk pořád listoval novinami a tam ty tváře...

LUPIČI

Lupiči lupiči
Do noci vtrhli
Tak trochu opilí
Tak trochu zvrhlí

Ten koho dostanou
Málokdy tuší
Že nechtěj peníze
Že chtějí duši

Svý vlastní pocity
Pak do něj narvou
A všechno přebarví
Šedivou barvou

Kouzelným kopnutím
Kovanou botou
Sny se mu vyplní
Šedivou hmotou

Lupiči lupiči
Ti nejsou hloupí
Koho si nechytí
Toho si koupí

Zírají do mlhy
Svírají spoušť
A po nich potopa
A po nich poušť

Lupiči byli nejdivočejší písní Zvláštního vydání. Vrcholným bodem koncertu, ve kterém se stýkala témata všech ostatních songů - kafkiády (Jáma a rypadlo), ignorance a nevzdělanosti (Analfabet), křivdy (Snídaně v trávě) a rezignace a vzdoru (Co je lepší) atd...

CO JE LEPŠÍ?

Prej jsem divnej
Říkal mi doktor:

Motto: "Je lepší zapálit svíčku,
nežli proklínat temno."
(John Lennon)

Co je s tebou hochu?
Viděli tě k večeru v parku
Jak tam krmíš sochu!

A já na to: Nesnáším totiž
Když se hlady šklebí
Hned jak si před ní rozbalím svoje
Obložený chleby

Lepší je zapálit svíčku
Nežli proklínat temno!

Prej jsem divnej
Říkal mi soudruh:
Ty bys měl bejt v lochu!
Viděli tě jak jsi obtěžoval
Osamělou sochu!

A já na to: Nesnáším totiž
Když se hlady kření
Tak jsem jí dal trošičku kousnout
Snad na tom nic není

Lepší je zapálit svíčku
Nežli proklínat temno!

Prej jsem divnej
Říkají známí:
Co se tím vším změní?
Prej mám žádat národní výbor
Ať dá povolení

A potom mám druhej den ráno
Počkat v parku na ně -
Půjdem k soše s krmením všichni
Organizovaně!

Kdoví není-li asi
Někdy přece jen lepší
Spíš než zapálit svíčku
Radši proklínat temno...

Nic jiného než únava z věčné teze o "mírném pokroku v mezích zákona".

NA SHLEDANOU ZÍTRA

/1987-1993/

- Císařovy nové šaty
- Naruby
- Plešatá příšera
- Nejtišší
- Bez lásky
- Zpěv páteční
- Píseň strašlivá...
- Rozhovor
- Předvánoční sen
- Johoho
- Hlídači slov
- Některé staré ženy
- Nejdelší noc
- Na shledanou zítra

CÍSAŘOVY NOVÉ ŠATY

Pohádku starou jako svět
Vyprávěl mi pan Andersen
O králi kterej ač byl kmet
Byl jak se říká cvok

Že to byl vážně divnej král
Měl velkej dvůr a velkej sen
Ač se mu každej tajně smál
Chtěl s módou držet krok

Zajímal ho jen módní střih
A o šatech znal každej spis

A tak si nečet z moudrejch knih
A ve sklepě měl spoustu krys

Kvůli těm šatům nemoh spát
A zapomínal spoustu slov
A tak mu chátral celej stát
Krejčí byl hlavní filozof

Až jednou krejčí dones zvěst
Že móda je zas jinačí
Je nová konstelace hvězd
A starej šatník nestačí

Na látku nebylo kde brát
A móda byla složitá
Krejčí však pravil: Nač se bát
A házet flintu do žita

Hned začli tovaryši tkát
Z neviditelných nití síť
A z ní pak látku na kabát
No byl to boj o každou píď

Pak řekli: Králi to je šat
Jen hlupák ten skvost nevidí
Přestroj se - jdi se ukázat
Ať ti ho každej závidí!

Tak svolal ten král všechen lid
A každej zíral na ten pád
Jak ten co se chtěl přestrojit
Zůstal tu náhle nahej stát

Že to však bejval silnej král
Každej z těch lidí se ho bál
Jen dítě křičí: Král je bos!
Má holou řiť a skleslou líc!

Lid zavřel oči ucpal nos
Byl dospělý a věděl víc
To vyprávěl pan Andersen -
Chtěl bych bejt dítě řekl jsem

Hlavní ideolog komunistické strany Vasil Bĺak byl původním povoláním krejčí. Je známo, že na výučním listě měl upozornění pro případné zaměstnavatele: Nepúšťat na saka! Jako hlavní postava Císařových nových šatů se začal hodit ve chvíli, kdy se v Rusku dostal k moci Gorbačov a začala "perestrojka", kterou u nás překládali jako "přestrojení".

NARUBY

Už zase přišli úředníci
Že nemám krmit holuby
Prej jsou to ptáci-uličníci
Zdroj nákazy a záhuby

Tak jsem řek jednomu z těch dítek:
Nevím co máte za lubem
Zvedni svou hlavu od razítek
A staň se chvíli holubem

Tví úsekoví důvěrníci
Nemají ani ponětí
O tom že mluvím s holubicí
Co ke mně vždycky přiletí

Sem tam si zobne Řekne: Díky
A šeptá: Svět je naruby
Nekrmte prosím úředníky
Zdroj nákazy a záhuby!

Bydleli jsme v Libni na Palmovce v půjčeném ateliéru malíře Chabery a sypali jsme holubům. Přišla domovnice a pravila, že se to nesmí pod pokutou 500 korun, a když jsem se jí zeptal
proč, pravila, že to je proto, že ti holubi tím trusem ničí ty sochy. Marně jsem jí říkal, že tady jsme v Libni a že tu žádné sochy nejsou, jen ČKD, a to kdyby tím trusem někdo poničil, nikdo by si toho ani nevšiml...

PLEŠATÁ PŘÍŠERA

Plešatá příšera
Se ráda mazlí
Když nemáš náladu
Má ti to za zlý

Plešatá příšera
Se ráda hladí
Nejradši za šera
Světlo jí vadí

Nejradši za šera
Místnost je temná
Ona si připadá
Krásná a jemná

Krásná a jemná
S hebkými vlásky
A tolik snů je v ní
A tolik lásky...

Reakce na Vášův Ošklid: "Ošklivíí lidé loví potvoru" a podobně. I ošklivíí lidé mají právo na krásu!

NEJTIŠŠÍ

Bohové promluví
Člověk je neslyší
Ze všeho na světě
Oni jsou nejtišší

Zbytečně potají
V zahradách klečím
Co když jen šeptají
Tajemnou řečí?

Zapraská v éteru
Chápu se sluchátek
Zbytečně otáčím
Knoflíkem nazpátek

Co když ta znamení
Rušičky ruší?
Jsme příliš zmatení
Hluční a hluší...

Při natáčení mého televizního rozhovoru s Milošem Rejchrtem, evangelickým duchovním, který na mé hitparádě duchovních už léta zaujímá první příčku, jsme chtěli natočit také píseň Nejtišší. Měla se točit v prázdné, potemnělé kazatelně, kde bylo jen piano a já. Režiséru Petrovi Novotnému se to pořád zdálo nějak chudé.
"Měl by tam někdo být a jako tě poslouchat, třeba nějaká holka," pravil nakonec.
"Co holka!" bouřil jsem se. "Pan farář by tam měl stát!"
A tak se Miloš Rejchrt postavil do kuželu světla ke sloupu, poslouchal mou skeptickou ateistickou písničku a myslel si svoje, protože on ví víc...

BEZ LÁSKY

Má sestra chodí do OKD
Na seznamovací večírky
A tam navazuje známosti
S osamělými muži u nichž přespává

Většinou ani k ničemu nedojde
Bez lásky to není ono

Chodívá sama do kina
A zamilovává se do herců
Úplně nejvíc ji vzrušuje ten hlas
Co ohlašuje v tramvajích zastávky

Většinou ani k ničemu nedojde
Bez lásky to není ono

Jednou jsem byl angažován do zábavného programu pro opuštěné lidi, který se jmenoval V pátek nebudu nikdy sám. Nebyla to zlá myšlenka, ale v praxi to bylo něco příšerného. Do sálu se vtrousily asi dvě desítky těch nejosamělejších lidí na světě, lidí, kteří už na tom byli tak zle, že to dokonce byli schopni svou návštěvou na takové akci veřejně přiznat. Konferenciér jim rozdal tužky a začal s nimi hrát nějaké hry, aby se seznámili, ale oni už byli tak osamělí a vyčerpaní tím doznáním, že se bavit téměř nemohli. Občas mi tedy konferenciér pokynul, abych jim alespoň zahrál něco veselého. Přišel jsem domů v totální depresi a napsal tento truchlivý text.

ZPĚV PÁTEČNÍ

Hlas z rádia zní sebejistě:
Ten víkend vítám s radostí
Tu absolutní přednost v jízdě
Neomezenou rychlostí

Ve městě zůstal by jen blázen
V tom neúprosném ovzduší
No vážně Nejsou to jen fráze
Ten hlas nám mluví do duší

A tak hned začnou řvát a kvílet
Motorů Zpěvy páteční
Kdo nemá chatu volí výlet
A nálada je sváteční

Jen blázni kapsy plný pěstí
Stojí tak těsně vedle sebe
A zhořka prší na náměstí
Ne ale z nebe!

A potom pastýř stáda shání
A končí další neděle
A kolem krouží bez vyznání
Bezradní žlutí andělé...

Zážitky z mokré demonstrace 28. října 1988. Před svátky pořád v rádiu vyzývali, aby lidé jeli zavřít chaty, protože to je poslední dlouhý víkend v roce a podobně. Ti, co neměli chaty, zůstali...

PÍSEŇ STRAŠLIVÁ O TOM VELKÉM DIALOGU, KTERÝ NASTAL V ČECHÁCH L.P. 1989, ALE NE S KAŽDÝM

Moje máma říkávala:

My jsme rodina
Príma čupr nóbl lidi
Žádná spodina!

Vem si hochu lopatičku
Na písku si stav
A když přijdou kamarádi
Jen s někým se bav

S Frantou ne
S Karlem jo
S Honzou ne
A s Jirkou teprv ne!

Bortí se mi zámky z písku
Já však mám svou čest
Nebavím se skoro s nikým
Zpívám o sto šest

S Vaškem ne
S Láďou jo
S Lojzou jo
A s Lubošem už ne!

Moje vlastní děti praví
Tati ty jsi cvok
Když furt mluvíš sám
To není žádnej dialog!

S Vaškem ne
S Gustou jo
S Joskou ne
A s Milošem tuplem jo!

Přestaňte mi děcka dělat
Z pískoviště chlív
Dialog je když teď mluvím
Jinak nežli dřív

S Ludvíkem ne
Se Sašou ne
S Vasilem ještě jo
S Michalem radši ne!
S tebou jo!
S tebou ne!
S někým jo
A s každým hned tak ne!

Z Rejžkova deníčku: "Tip na píseň roku - ta od Honzy Buriana o dialogu v Čechách L.P. 1989. Znáte? S Láďou jó, s Lubošem už né... Jakpak se text či realita obmění v této sezóně?"
Jan Rejžek, Echo 4. září 1989

ROZHOVOR

Slova jsou křehká
Křehká jako sklíčka
Pozor - Kam šlápneš
Zbyde jemný prach

Radši teď počkej
Kroť svůj dech i víčka
Slova jsou smítka

Z lékárenských vah

Co teprv věty
Ano Prosím Věř mi
Malinko cukneš
Přetrhne se nit

Korálky zmizí
V škvírách pode dveřmi
Najednou jich máš
Plnej prázdnej byt

"Rozhovor" měl být tak trochu protikladem "Dialogu"...
Každopádně jsou to dvě různá slova, která mají jiné zabarvení...

PŘEDVÁNOČNÍ SEN

Ptal jsem se pána v šedém stejnokroji
Nač je ta fronta? Na co se tu stojí?
Oči měl rudý gesta vojenský
Tady se stojí na ženský!

Ráno je přivez mrazírenskej tirák
Jenom pár beden a to není moc
Teď před svátkama stávají tu chlapi
Dokonce jeden celou noc

Fronta na ženský!
Hlásí něčí hlas
Kdopak to mluví?
Snad sám Děda Mráz?

Pak jsem tě spatřil běžet po ulici
Zmáčenou zmrzlou smutnou uprchlici
Tak jsem tě schoval pod kabát
Divnýho snu se začal bát

V něm chlápek z fronty v jedný ruce flašku
A v druhý černou silonovou tašku
Odnáší si tě (A já ztrácím dech)
Zabalenou jako kapra
do starýho Světa v obrazech

CO PRO MNE ZNAMENAJÍ VÁNOCE

Já osobně mám vánoce mnohem raději než velikonoce - ty jsou samé násilí. Vánoce jsou príma. Člověk dostane nějaké ty dárky, promluví si s přáteli, které neměl čas po celý rok vidět, popřípadě si zlomí nohu na horách. I my, ateisti, si zazpíváme koledy, zajdeme s dětma na jesličky, dáme beránkovi korunu a on zabečí. A někteří z nás potají aspoň na chvilku uvěří, že Bůh opravdu je. Aspoň do té doby, než nám někdo na půlnoční šlohne peněženku. Ámen. - J.B. v anketě časopisu JONÁŠ, 1992

JOHOHO!

Klidně se svlíkej
Dělej mořskou pannu
Proč nade vším lámat hůl?
Klidně se svlíkej
Napustím ti vanu
Nasypu ti do ní sůl

Vyklopím před ni
Čtyři pytle písku
No to bude krásná pláž
A pak se se mnou
I bez lodních lístků
Do širého světa dáš!

Pod blankytnou oblohou
Z bleděmodrých kachlíků
Zazní: Johoho!

Přece zas nechceš
Prosit emigranty
Ať ti pošlou valuty
Nemusíš loudit
U vekslákа Franty

Se mnou to máš na tutti:

Koupím ti kaktus
Palmu nebo hada
Horkej fén nás bude hřát
Dnes přece ještě slunce nezapadá
Dnes ještě ne
Zítra snad...

Text typický pro rok 1989. I nezvalovská pointa - narážka na jeho hru Dnes ještě zapadá slunce nad Atlantidou - je dobová. Za tři měsíce po napsání textu jsem poprvé vyjel do Paříže a pocity se zcela změnily.

HLÍDAČI SLOV

Bez barev bez chuti
Chladní jak kov
Krčí se v příšeří
Hlídači slov

Visí mi na ústech
Ze rtů mi čtou
A každou legraci
K účtu přičtou

Málo je slůvek
A málo je vět
Který by léčily
Nemocnej svět

Vybrat to pravý
Je obtížnej lov
Teď ještě do toho
Hlídači slov

Peru se s vírou
Jak Karamazov
Teď ještě do toho
Hlídači slov

Ptám se jich
Co bych moh špatnýho říct
A oni mlčí
Snad nevědí nic

Kolik je na světě
Hladu a vdov
Teď ještě do toho
Hlídači slov

Kolik je naděje
Smůly a běd
A já mám vybírat
Ze slov a z vět

"Už potřetí se na Buď moje slunce setkáváme s Burianovými Hlídači slov - právě oni by mohli sloužit jako výmluvná ilustrace posunu hudební tváře Burianova písničkářství. Na zmíněném Večírku to bylo krotké blues u klavíru, Černý z nebe je pak změnilo v rázný rock undergroundové stylistiky. Třetí verze budiž dokumentem, kde se nachází Burian nyní: konvenční stylové příznaky bigbítu se vlastně vytratily, rockový tah paradoxně nikoli. Nonstylové nástrojové obsazení, klavír, akustická kytara a elektrická kytara, vytváří ve všech aspektech celistvý a soběstačný zvukový prostor, který jako by byl smířlivě podanou rukou mezi písničkářskou jemností, rockovým rozběhem a ostražitostí (vůči formě i zvuku), vlastní soudobým avantgardistům." - Pavel Klusák, Lidové noviny
19. 1. 1993

NĚKTERÉ STARÉ ŽENY

Některé staré ženy
Se jenom tak tváří
Jakoby zaskočeny
Tím hloupým stářím

Některé staré ženy
Jsou zakleté dívky
Sny jsou však nedosněny
A scházejí křivky

Čekají s pleťovou maskou
Na další šanci
Na prince kteří je s láskou
Snad
Vyzvou k tanci?

Některé staré ženy
Se jenom tak diví
Proč je svět náhle chladný
A nedůtklivý

Řidiči dělají scény
Řvou na přechodu
A ony tiše jak pěny
Jdou
Do důchodu

O Některých starých ženách už je v knížce "Je tu nějaký zavěšený kafe?" celý fejeton. Tak snad jen, že jsem je napsal v Bojnicích. Seděl jsem tam v hnusném hotelu a díval se z okna na krásný hrad. A říkal jsem si, že to také mohlo být obráceně - seděl bych na krásném hradě a koukal na hnusný hotel. Člověk nikdy nemá všechno...

NEJDELŠÍ NOC

Klouže to klouže
Táhne to dolů
Svírá mě slizká bažina

Uprostřed země
Bude mi temně
Nejdelší noc už začíná

Nejdelší noc je
Bez osvětlení
Žárovky prasklé
Žádnej proud

S napětím čekám
Na to co není
Ještě tě zkouším
Obejmout

Klouže to klouže
Kamení sviští
A kdosi kosí lucerny

Čmárám si v písku
Na dětském hřišti
A noc to všechno začerní

Nejdelší noc je tak depresívní kousek, že jsme při natáčení na album museli vymyslet fór: Na konci začne zvonit budík, aby to působilo jen jako nějaká noční můra.

NA SHLEDANOU ZÍTRA

Od chvíle co jste odjela
S nikým jsem nemluvila
Byla jsem štěstím bez sebe
Když přišel instalatér

Rozbila se mi televize
Sousedi měli dovolenou
A tak jsem seděla u okna
S kocourem na kolenou

Od chvíle co jste odjela
Já myslela že se vám něco stalo
Všude jsou nový prodavačky
A doktorka šla do důchodu

Od chvíle co jste odjela
S nikým jsem nemluvila
Pořád se bojím zlodějů
Vždyť koho bych se dovolala?

Dala bych před dveře almaru
Kdybych s ní pohnula
Dobře že jste se vrátila
Tak na shledanou zítra...

Text jsem odposlechl v kavárně hotelu Imperial v Ostravě, kde si povídaly dvě starší dámy. První sloku mi "nadiktovaly" téměř doslova. Na shledanou zítra je na dlouhou dobu můj poslední text, tak na shledanou zítra...

Část druhá

Články a výstřižky

První a poslední náhodné a nekompletní vydání

PROČ UŽ NECHCI BÝT FOLKAŘEM

V poslední době mi slovo folk nezní dobře. Nějak mě zradilo. Vlastně už ani nevím, co dneska znamená. Už to není ono jasné a neoddiskutovatelné slovo, které mi dávalo jakýsi sice nepříliš vyjádřitelný, ale přesto pocit opory a sounáležitosti s kolegy písničkáři. To slovo mi bylo ukradeno.

V dávných a dávných dobách, kdy ještě chodily krávy bez ocasů a písek tek, se mi zdálo, že slovo "folk" označuje

víc než jen hudbu. Představovalo pro mne především nezdeformovaný pohled na svět, vnitřní i veřejný život člověka a nekompromisní výpověď o něm (i když třeba formálně nedokonale vyjádřenou). Hranice tohoto folku pro mne neexistovaly v hudbě, nezáleželo na nástrojovém obsazení, na míře hudebního experimentování. Když Dylan nebo Janota přišli s kapelami, nenapadlo by mne říkat, že už to nejsou folkaři, záleželo především na hloubce a věrohodnosti toho, co říkají. Tak jsem to cítil. Jenomže dneska už to neplatí. Slůvko folk užívá kdekdo a jakkoli, označuje se jím naprosto všechno, co se chce a hodí. A naopak - stejný přístup se projevuje i v posuzování toho, co už folk "není".

Malý příklad z vlastní zkušenosti: Jeden pořadatel v Ostrově nad Ohří mi sdělil, že nechce, abychom s Danem Fikejzem vystupovali na Folkových velikonocích, protože hrajeme na syntezátory, a to už prý není folk. Že můžu přijet sám a hrát jako vždycky na klavír. Tak jsem tam přišel na jeviště s kytarou a řekl lidem, že na tu kytaru neumím, že budu hrát hrozně mizerně, ale že to tedy folk, jak si ho onen pořadatel představuje, určitě bude. Vzniklo klaunské číslo, odpovídající jeho pojetí folku, bylo veselo a nenáročno.

Bylo by pošetilé přít se o to, jak pojmenovat druh hudby, kterou člověk dělá, kdyby nešlo o něco víc. V tomto případě však došlo ke krádeži slova. Podobně jako vždycky i na této krádeži slova se odráží celý neutěšený stav věcí, tentokrát věcí naší písňové scény. Jde tu o zpochybnění principů jak tvůrčích, tak i morálních, a ty právě u folku bývaly tak důležité. Jak tedy stav věcí v tomto hudebním odvětví vidím já, žádný sociolog ani hudební teoretik, ale docela obyčejný písničkář:

Zmnohonásobilo se publikum. Začaly se vydávat masové konzervy folku na deskách, pěkně upravené, předžvýkané, vykostěné často i od páteře. (Výjimky potvrzují pravidlo.) Folk se stal komerční záležitostí se všemi negativními znaky showbusinessu. je označkován, podchycen, jsou ořezávány atypické odnože, které se nehodí do ustálených představ o folkovém herbáři. Folk má své soutěže či spíše přebory (okresní, krajské i celonárodní). Nemyslím tím festivaly či přehlídky, na nichž by písničkáři předváděli, kam až došli, co vymysleli, na nichž by se objevovaly nové tváře a hrála nová hudba. Jde mi o utkanou síť soutěží, které jsou více než uměleckým přehlídkám podobné sportovnímu klání. A existují-li takové soutěže, musí existovat i rozhodčí a disciplinární komise. Umění se však nedá měřit na centimetry a nepadají góly, které by ukázaly, kdo vyhraje, a tak se rozhodování vkládá do rukou porot. Kdyby se alespoň veřejně ukazovaly známky za technickou hodnotu a umělecký dojem jako v krasobruslení, ale ani to ne. Kritéria porot jsou dána jejich personálním složením. Sportovní terminologie se vžívá a dokonce i novinářům se zalíbila. Četl jsem v článku o Olomouckém tvarůžku, že zvítězil JUDr. Jahelka "o několik délek" před ostatními. To je příznačné. Folkové sportovní soutěže si získaly vysokou prestiž a jejich význam stále vzrůstá. Mezi sportovci však nevládne olympijský duch. Naopak - konkurenční boj. Jeden kamarád mi vyprávěl o atmosféře v zákulisí na Lochotíně. Nevraživost mezi kapelami prý dospěla tak daleko, že se úmyslně navzájem rušily při ladění nástrojů před vystoupením. Šlo přece o to urvat Portu. A tak amatérům jde o to vejít v širokou známost, profesionálům navíc ještě o kšefty. Místo zpěváků vyjadřujících zjednodušeně řečeno svůj vztah ke světu tu máme folkové Horňáky, Zmožky a Janečky. V důsledku toho se vytratila i dřívější vzájemná soudržnost a solidarita folkových hudebníků. Dříve věděli a počítali s tím, že sláva a desky, a tedy ani peníze na ně nečekají. Naopak - budou mít problémy, budou zažívat strasti, a protože vyjadřovat vztah ke světu je vždycky komplikované, budou komplikace. Proč být dnes solidární s kolegy, kteří si zvolili těžší cestu, je to jejich problém, na to není čas, konkurence je tvrdá, jede se na celostátní finále, bude to reklama, bude tam hodně lidí, Supraphon, Panton, možná i televize a třeba i Hollywood. Všichni přece víme, že známější z našich řad dneska hravě prodá sto tisíc elpíček. A tak s prodejností desek roste i prodejnost samotných folkařů.

Z komercializace folku nutně vyplývá i nechuť k experimentování, ztráta odvahy riskovat. Nejlíp je jít cestou nejmenšího odporu. A tak celá scéna stagnuje a umírá umělecky, i když jinak kvete.

Klesá však bohužel i náročnost publika. V důsledku masovosti a módnosti celého žánru vzniká nebezpečí, jehož míru nejsem schopen objektivně posoudit, ale jehož existenci nelze popřít - že totiž folkový posluchač podlehne psychóze davu. Z obecně psychologického hlediska není velkýo rozdíl mezi davem obléhajícím lucerny, kde vystupuje například Dalibor Janda, a davem folkovým, tísnícím se na lochotínech. Ivan Hoffman říká, že folk neoslovuje dav, ale každého člověka zvlášť. Je to jedno z nejkrásnějších folkových předsevzetí. Stane-li se však folkové publikum davem, ztrácí poslání této hudby všechen smysl. Gustave Le Bon napsal, že inteligence davu se rovná inteligenci nejméně inteligentního člena tohoto davu. Folkový dav netouží být oslovován, chce svého hitmakera a od něj přesně to, co jiný dav od zpěváků pop music - žádnou myšlenkovou složitost, žádný experiment, ale lacinou zábavu tu a tam okořeněnou nějakým dráždidlem, slabounkým přídechem čehosi lehce nedovoleného. Podobně nelze oslovit ani folkového snoba, který odmítá poslouchat jen tak někoho, chce hlavně vidět svou hvězdu, jinak ho koncert moc nezajímá. U takového publika se experimentátoři či noví zajímaví písničkáři a hudebníci s chutí s odvahou oslovovat budou setkávat se stále zřejmějším nepochopením.

To však je svým způsobem odvěký problém, takže nic nového a můžeme se vrátit zase na začátek. Podlehli jsme iluzi. Jako by se přes nás převalila obrovská vlna, která nás na chvíli strhla s sebou a my jsme uvěřili, že míří kamsi ke břehům vysněného rajského ostrova, kde za souhlasného mručení domorodých vydavatelů bude dán prostor k reji všech talentů. Teď už je zase všechno v pořádku. Písničkářů s chutí dělat něco neobvyklého a nosit svou kůži na trh bude zas jak šafránu, budou na tom zase jako dřív, když bylo moře klidnější. Mnozí budou bez zřizovatelů či profesionálních zkoušek, někteří třeba ztratí odvahu vystupovat, jiní si budou hrát doma pro potěšení své a svých přátel jako Oldřich Janota, další budou zneuznaní, než zase uvěří nějaké vlně, která přijde. A zase budou chtít spolu kamarádit. Byl bych rád, kdyby mě vzali do party. Jako dřív ve starověku a středověku našeho folku. Jenom jim, prosím vás, už neříkejte folkaři. To slovo nějak nesedí, není to ono. To slovo zkrátka nezní dobře.

Jan Burian

(Bulletin Valašského špalíčku, květen 1987)

LIPNICE 1988:

"Na dvojici Jan Burian a Petr Skoumal mi vadilo, že na lipnickém pódiu pěli písně až průhledně tendenční (Císařovy nové šaty, Písnička o svobodě, Poločas rozpadu, Naruby) a představili se tak neúplně a zkresleně. Co říci k průvodci toho všeho, Janu Rejžkovi? Mohl si ušetřit touhu po senzaci udělením slova přítomnému Václavu Havlovi. Ani Joska Skalník nebyl tím slibovaným zajímavým hostem na pohovoru, zatímco pár metrů opodál seděl soustředěný Jiří Černý, uličkou korzoval Jan Dobiáš..."

(Michal Huvar, Tvorba 28. 9. 1988)

"Jan Burian vytvořil s Petrem Skoumalem novou syntezátorovou dvojici, aniž by jeho písničkářská výpověď byla oslabena - naopak, přesvědčivost umocnil Skoumal na druhou svým muzikantským a autorským vkladem (např. píseň Poločas rozpadu)."

(Vladimír Vlasák, Zemědělské noviny 13. 9. 1988)

"K hlubšímu zamyšlení mne však vedou kategorické výhrady Žantovského a Huvarovy u vás a Pavelkovy v Rudém právu k prvoplánovosti ve folkových písních (Hoffman, Burian, Skoumal, Dědeček...)...Zatracovat důsledně píseň pro prvoplánovost, museli bychom škrtnout třeba i Smetanovu revoluční Sláva, sláva, prapor věje z roku 1848...
Ne, nechci propagovat prvoplánovost za každou cenu. Jen prosím kritiky, aby si uvědomili, že jsou chvíle, kdy i svrchovaný básník musí promluvit řečí nejprostší."
(Jiří Brabec v rubrice Došlo poštou, Tvorba 19. 10. 1988)

KONEC PÍSNIČKÁŘŮ?

V lednu 1989 jsem dostal od diváků v Chebu lístek s otázkou: "Není třeba nadávat na dobu, vždyť jí vděčíme za folk! Čím by ses živil, kdyby u nás byla demokracie, svoboda a další zbytečnosti, kterých jsme zbaveni?" Tak už je to tady, říkám si dneska, svoboda, demokracie - co teď? Opravdu se mají písničkáři bát, že se neuživí? Ti z nás, kteří si dělali jméno jenom na tom, že kritizovali minulý režim, a dnes nebudou schopni nacházet nová témata, se jistě obávat musí. To by nás ovšem nemuselo nijak mrzet, jejich písničky splnily svou funkci a dost. Ale co nadčasovější písničkáři? Co ti mohou dnes nabídnout publiku, které nejvíc zajímá televizní publicistika?

V prvních porevolučních týdnech se objevil názor, ovlivněný jistě i návratem legend z emigrace, že budeme dávat přednost velkým halám a stadiónům, abychom vydělali nějaké peníze a trochu se zabezpečili... jenže to jaksi moc nefunguje. Peněz nikdo moc nemá a posluchačstvo asi nepotřebuje chodit na koncert, kde vidí zpěváka trpaslíčka ze vzdálenosti třiceti metrů a ještě se musí tísnit v davu. To je mu pak zpěvák ještě vzdálenější, než když si počká na jeho koncert v televizi. Legendy a mýty se pomalu bortí a stávají se opět lidmi z masa a krve, není již potřeba vnímat politiku zprostředkovaně skrze umělce, je možno setkávat se přímo s politiky. Zájem o písničkáře pomalu upadá...

Já osobně jsem vždycky zastával názor, že ty lepší z velkých přehlídek (Lipnice, Svojšice, Frýdštejn...) jsou něco mezi veletrhem a veřejnou schůzí a ty horší (...) jsou hlavně na kšeft. Písničkář, který na takové akci hrál, stačil jen většinou zazpívat nějaký hit, pokud ho měl, aby si ho festivalové publikum vůbec všimlo a mohl se pokusit zaujmout svou odvahou a co nejpregnantnějším vyjádřením toho, co si koneckonců mysleli všichni. Když byl člověk Oldřichem Janotou, který snad jako jediný na světě zkusil dělat v amfiteátrech pokusy s minimalismem, skončil špatně - dav se jal věnovat pivům a řečem a přestal poslouchat...

Dnes konečně nastal čas jít zpátky do klubů a vrátit folku ono hoffmanovské krédo: "Folk neoslovuje žádný dav, ale každého posluchače zvlášť." Proto dneska hraju rád i pro deset diváků v sále. Třeba je to právě těch deset, které jsem vždycky na velkých fórech mezi lidmi marně hledal. Snad se tím nějak uživíme, vždyť zatím ještě žijeme, ne?

Jan Burian

(Tvar, /1990)

SVOJŠICKÝ LETOROST 1990:

"Skoro všechno bylo prima. Jenže recenzent, který byl na letorostu popáté, se nudil. Hlavně díky rutinně nevzrušivému průběhu festivalu... Trojice Jan Burian, Vlastislav Matoušek a František Janče přišla s bigbeatem, skvělým, trochu sklepně velvetovským, dílem burianovsky posmutnělým. Publikum se rozdělilo asi nejvíc, když kytarista František Janče zazpíval bezohledně syrovou píseň Přírodní stres, na militantně pískající a překvapeně naslouchající. Recenzent byl nadšen. Burianova skupina sehrála - se značnou dávkou nadsázky - úlohu Rumunů v Mimoni. Jiný prvek v našem prostředí. Lidi zareagovali podle svých povah. Byla to terapie."

(Vladimír Vlasák, Lidové noviny 13. 10. 1990)

"Svojšická atmosféra kupodivu přežila změnu doby bez následků a folkový repertoár - kupodivu - rovněž... Škoda, že televize dál jeden z vrcholných svátků folku ignoruje..."

(klí - Josef Klíma, Tvorba 19. 9. 1990)

POSEZENÍ S JANEM
(pokus o obhajobu vlastního pořadu)

Kdekdo ze sebe na jevišti dělá drsňáka, já zase vystupuji jako člověk hodný a se srdcem na dlani. Je to diktováno nejspíš tím, že bych v zásadě chtěl, aby mě měl každý rád, i když vím, že to dost dobře nejde a že by mě to, kdyby to tak opravdu bylo, asi brzo začalo štvát. Jsem zkrátka z jeviště hodnej na lidi, protože chci, aby byli oni hodní na mě. Většinou mi na to publikum skočí. Já se to přesto snažím kontrolovat, zpravidla si nechávám v sále rozsvíceno, abych viděl, jak se diváci tváří, na co reagují a podobně. Taky je to někdy dobré jako sebeobrana proti neukázněné například mládeži. Ta je zvyklá za světla zbaběle mlčet a nerušit, ale jakmile se zhasne, povykuje a třeba by i házela.
Můj folkový pořad, složený z písniček a řečí, je tedy postaven hlavně na tom, aby bylo divákům v hledišti dobře, aby mě měli rádi, a zároveň abych se nemusel nějak přetvařovat a aby mě to bavilo.
Když říkám slovo "folkový", měl bych asi uvést, co tím slovem myslím, aby si čtenář nepředstavoval, že dělám třeba jazz nebo dechovku. Mám pro tyto příležitosti vlastní definici folkového zpěváka: Folkový zpěvák špatně zpívá to, co si myslí, zatímco běžný zpěvák takzvané pop music zpívá dobře to, co si myslí někdo jiný, případně co si vůbec myslet nelze.
Na rozdíl od typu zpěváků masových folkových písní já jsem zpěvák intimní. Vyplývá to i z toho, že chci-li kontrolovat, jestli mě mají diváci rádi, nesmí jich být moc, neboť dav můj zrak nezhlédne a neuhlídá. Intimita mých pořadů však není vždy dílem mé vůle. Nejintimnější pořady vznikají prostě tak, že přijde málo diváků a basta. Rekordně intimní byl například můj koncert v žižkovskémm Átriu asi přede dvěma lety. Bylo pondělí odpoledne a to není dobrá doba k pořádání koncertů, alespoň já se domnívám, že jsou ještě všichni naštvaní, že není neděle a naschvál nikam nejdou. Mně jich tenkrát přišlo pět - jedna starší dvojice a tři mladší lidé. Měl jsem čas, tak jsem přesto hrál, a když jsem skončil, přišel za mnou ten starší pán a povídá: "Já bych vám chtěl poděkovat jménem celé naší rodiny," a ukázal na ty ostatní diváky.
K jinému intimnímu zážitku došlo v Liberci. Bylo to v sále, kde jsem měl téměř vždycky vyprodáno, ale jednou, když jsem tam dorazil, stál vedoucí toho klubu před dveřmi, v sále nebyl nikdo a on na mě volal: "Je vyprodáno!" "Výborně," já na to,"a kde máte lidi?" "Víte, my jsme to prodali učňům," povídá on, "a je pátek, tak všichni odjeli domů." Byl to z jeho strany zkrátka dobrý komerční tah. V sále se nakonec shromáždilo asi deset diváků, kteří se tvářili, jako že oni za to můžou. Abych je toho pocitu zbavil, musel jsem se chovat ještě intimněji než normálně a říkal jsem jim, že vím, že to není jejich vina, naopak, že oni jsou kulturní elita města a že je jich zrovna tolik, jako kdybych je pozval k sobě domů na návštěvu. "A vůbec," dodal jsem, "nechcete něco? Nechcete kafe?" A jeden divák v první řadě povídá: "Já bych si dal." A vedoucí, který věděl, že to vlastně zavinil on, hned přiběhl a přinesl mu kafe, a on si pak míchal a poslouchal si písničky.
Mně se to líbí, když je to představení takhle důvěrné, když padne ta bariéra mezi jevištěm a hledištěm, ale nesmí se to přehnat, protože já už pak na scéně u klavíru nemám kam couvnout, už nemám proti tomu divákovi skoro žádnou obranu.
Onehdy jsem například úspěšně zboural bariéru mezi jevištěm a hledištěm v krčském Modrém salónku. Přišlo tam asi osm lidí a já jsem jim chtěl vsugerovat pocit, že jsem jejich kámoš, a dělal jsem to tak dobře, že když jsem pak chtěl koncert skončit a ohlásil jsem: "Teď vám zahraju poslední písničku," jeden z diváků na mě zařval: "Hele, neblbni a ještě hraj!"
A tak se mi můj záměr napůl zdařil - on mě měl rád. Jenže já jeho ne. Na tomto místě by se možná hodilo říct pár slov o humoru. Já jsem se totiž stal humoristou a komikem ne proto, že bych po tom toužil, ale taky kvůli lidem. To bylo tak: Když jsme kdysi začínali vystupovat ve dvojici s Jirkou Dědečkem, bylo nám asi tak dvacet a chtěli jsme do našich vrstevníků hustit z jeviště filozofii. To je známá věc, když je člověku dvacet, má v sobě spoustu filozofie, ve třiceti už je toho pak míň a ve čtyřiceti to pak začíná nostalgicky hledat. My jsme tehdy vystupovali ve volném sdružení písničkářů Šafrán jako taková předskupina a publikum naše "filozofie" nebavila - jedlo dál párky a čekalo na své miláčky. Až jednou jsem při vstupu na jeviště docela náhodou zakopl a upadl, a to přímo na obličej. To se lidem líbilo - zpozorněli, a protože jsem vypadal dost nešťastně, začali se smát a hned nás měli radši. Cizí neštěstí potěší. A tak jsme to pak takhle dělali pořád, když to nešlo s filozofií, praštili jsme sebou o zem a bylo to. Jako na vojně. A stali jsme se komiky. Dělali jsme dokonce i satiru, což je, jestli to dobře chápu, takový druh humoru, kdy se vlastně smějete něčemu, co je spíš tragédie, ale tak trochu se tím snažíte zlehčit situaci. Kolega Dědeček se většinou smál drsněji než já, někdy se dokonce smál tak drsně, že nás na tom či onom jevišti už nechtěli příště vidět. Třeba když se jednou v Aši zasmál svým typickým způsobem: "Já bych snad ani nedoved vypadat sklesle v elektrickým křesle, vždyť život je tak růžovej, jak čerstvě vyvražděný jesle." Byl to smích tak drsný, že nás vyhodili z agentury. Ale to sem nepatří. Když jsme se s Jirkou Dědečkem na jevišti rozešli a já začal hrát svůj intimní pořad Posezení s Janem, rozhodl jsem se, že s humorem definitivně skoncuji. Říkal jsem divákům: "Představte si to, já budu dělat humor, já už to za ta léta umím, budu vám vyprávět vtipy - znám spoustu vtipů z televize a tak - a vy se budete smát a pak takoví celí rozradostnění vyjdete ven před divadlo a tam budete zaskočeni tvrdou realitou! Nic takového! Já to budu dělat naopak - budu vás deprimovat, ničit smutkem a vy se pak v depresi vypotácíte ven před budovu a tam budete mít pocit, že to tak má být a je všechno v pořádku!" Co se týče satiry, vymyslel jsem nový styl - satiru smutkem. Tradiční satiru totiž nenávidím už léta úplně nejvíc. Všimněte si, že vždycky, když se objeví nějaký negativní společenský jev, sesypou se na něj satirici. Někteří se sesypou sami, jiní jsou na to dokonce sesypáni! Vrhnou se na ten jev, udělají si z něho legraci a vznikne dojem, že je všechno v pořádku, že to tak má být! Já proto prosazuji ve svých pořadech nový přístup - místo toho, abych se nad tím jevem rozesmál, já se strašně rozesmutním, aby bylo vidět, že je mi to opravdu upřímně líto. A ty instituce, které to sledují - co si budeme nalhávat - vždycky všechno sledují instituce,

ty si řeknou: Proboha! S tím se musí něco udělat, nebo se ten Burian zblázní!
Tak mám zkrátka takový dojem, že ani s intimitou, ani s humorem se to nemá přehánět. Ale když zase humor vymizí docela, je z toho národní katastrofa. Soudím alespoň podle toho, jakou váhu klademe na smysl pro humor, když hodnotíme své sympatie k jiným národům, než je ten náš - nejhumornější.
Chybí-li humor jako koření, není strava k ničemu. Často vzpomínám na nedorozumění, ke kterému došlo na mém představení na koleji Kajetánka v Praze na začátku sezóny před třemi lety. Zavtipkoval jsem: "Rád bych prohlásil, že dosud jsem hrál na koncertech hlavně protestsongy, což jsou - jak známo - písně proti něčemu na rozdíl od ostatních písní, které nejsou proti ničemu. Od této sezóny jsem se rozhodl s protestsongy definitivně skoncovat, nemá to smysl, od nynějška budu zpívat už jenom o tom, co si myslíme my všichni." Tohle jsem řekl a pak hrál všechno jako obyčejně. Po představení za mnou přišel nešťastný mladý muž a řekl, že se mu představení sice líbilo, ale s těmi protestsongy bych podle něj končit neměl. "Lidi to opravdu potřebujou," dodal naléhavě.
K tomu, abychom mohli předcházet takovým nedorozuměním, a hlavně aby mě diváci mohli mít ještě raději, hrávám s nimi tradiční hru na otázky a odpovědi, takzvanou odpovědnu. Dělali jsme to už s Jiřím Dědečkem v našem kabaretním superseriálu Show na heslo. Tenkrát nám šlo hlavně o to, aby byla legrace, a musím říct, že hlavně díky kolegově schopnosti improvizace jsme se někdy dost dobře bavili. Já ovšem tak pohotový nejsem, a tak když jsem na jevišti osiřel, začal jsem tu hru zkoušet hrát zase trochu jinak. V duchu celého mého "posezení" - vážněji a důvěrněji. Říkám lidem: "Já se vám tady svými písničkami celý večer svěřuju se svým intimním životem, často vám do toho vůbec nic není, a to je podle mě těžká nespravedlnost. Teď máte příležitost zase vy svěřit se mně s problémy svými. Vy to můžete na rozdíl ode mě udělat anonymně na papírcích, nechci, abyste se hlásili a vstávali, protože - to je politicky ověřeno - byste říkali jen samé povrchní věci. Nikdo nikdy na mém představení nevstal a neřekl: Jsem notorický alkoholik a rozvádím se - co vy na to? Ale na lístečkách se takové tragédie objevují jako na běžícím pásu. A to je to, co mě skutečně nejvíc zajímá." A tak se mi lidi svěřují:
"Jsem dívka, je mi devatenáct, tudle jsem vypila dvanáct velkejch fernetů a nic mi nebylo. Je to normální?"
"Ještě se dvakrát vyspíme a budeme mít třináctej plat, pak se jednou nevyspíme a nebudeme mít nic. Co vy na to?"
"Při vašem koncertu jsem se seznámil s manželkou. Pěkně děkuju!!!" A tak dále a tak dále. Hra na otázky a odpovědi mi donedávna dovolovala žertovat: "Přátelé, jestli proti mně něco máte, něco se vám na mém pořadu nelíbí, nesouhlasíte se mnou, můžete to napsat teď tady na ty lístečky. Opakuji, teď a tady, a ne abyste hned zase běželi někam telefonovat. To je takový překonaný zlozvyk některých diváků, to už teď v Evropě skoro nikdo nedělá." Škoda, byla to krásná doba, ta totalitní diktatura. Ale lidi naštěstí kritizují a provokují i dnes: "Kolik za to bereš?" "Tolik smutku a cynismu je pro jednoho člověka až neúnosné, navštívil jste už psychiatra?" Někteří na to jdou něžnou oklikou: "Mám rád vaše písničky, ale v těch lyrických mi vadí váš hlas. Mohl byste jednu lyrickou a nezpívat?" Jiný hlas lidu se ptá tvrdě: "Zkusil už jste někdy psát hudbu a texty od šesti do půl třetí? Jestli ano, jak to šlo?"
Nejdrsnější otázku mi položila dívka, která se podepsala jako Zuzana, na koncertě ve Vlašimi. Bylo to v době, kdy se mnoho diváků ptalo, proč jsme se rozešli s Jiřím Dědečkem, a najednou mi přišel papírek, na kterém stálo: "Proč jste se rozešel s Burianem? A nevzalo ho to?" Milá Zuzano, znovu vám musím odpovědět, že jestli jsem se s Burianem rozešel, je to fakt velkej malér. To jsem opravdu nechtěl. Lichotky, poklony a pochvaly, ty já uskladňuji zvlášť. Dávám si je do takové obálky, které privátně říkám Obálka poslední záchrany. Vozím ji neustále s sebou na zájezdy pro případ, kdy je opravdu hodně špatná nálada. Třeba když už třetí den hraju někde daleko od svých v městečku, kde ani žádná kulturní elita města není, i když je v sále narváno. Jsem už třetí den v hotelu čtvrté cenové skupiny a v situaci, kdy už normální člověk odchází pověsit se na záchod. Tehdy já vytahuji Obálku poslední záchrany a čtu si a čtu. Třeba dětské písmo: "Pane Buryane, mám vás rád. Matěj Podzimek a Markéta Kozáková." Nebo třeba i lístky od lidí, kteří už do školy chodili: "I když jsem ateista, zaplať pánbůh, že jste se narodil." A já v hotelu čtvrté cenové skupiny v depresívním pokojíku bez umyvadla a s umakartovým stolečkem, kam doléhá šílená hudba místní barové kapely, slastně zavírám oči a poslední, co si před usnutím vybavím, je lísteček, který mám nejradši a na němž stojí: "Honzíku, jsi veskrze sympatický chlapec. Tři růžoví sloni." Jan Burian
(Scéna, 15. 2. 1991)

Z RECENZÍ:
"Buriana čtu jako nemastného neslaného, epigona a druhořadě talentovaného textaře-řemeslníka."
(Zbyněk Vybíral, Tvar 38/1990)

"Jeho poezie až provokuje svou přímočarostí a vehemencí, s níž jsou jednotlivé obrazy i myšlenky jakoby bez ladu a skladu vyrovnány na plochu pravidelného rýmovaného čtyřverší. Forma, která se stala symptomem banálnosti a jednorozměrnosti, tu ale právě tou vnějškovou drsností a neohrabaností dostává nový, 'antipoetický' rozměr...
Jeho texty jsou příliš neposedné, barbarské. O to víc se ale pod jejich naivistním povrchem blýská, jiskří, zapaluje. Právě nad nimi si člověk uvědomí, že poezie se nedělí na spiritualistickou a bojující, ale ani na vysokou a nízkou. Něco prostě poezie je a něco už není. Burianovy texty HODINA DUCHŮ (MF) jí nejspíš budou."
(Petr A. Bílek, Nové knihy 31. 10. 1990)

ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

ROZHLAS A JÁ

Když mám mluvit o rozhlasu, chce se mi začít pomlouvat - televizi. Chce se mi mluvit hlavně o tom, jaká je to výhoda, když "to" v rozhlase není vidět. Ne že bych měl nějaké komplexy a připadal si odpornej, jsem docela normální kluk, mám asi tak třicet kilo nadváhu, ale jinak nic zvláštního, za co bych se musel stydět. Jde mi o fantazii lidskou. Ta v rozhlase zůstává majetkem posluchačů, zatímco při sledování televize vám ji vezmou. Fantazie člověka stává se v televizi, jak se říkalo, majetkem všech. Všechno vám tam názorně ukážou. Někdy pak může docházet k podivným asociacím - coby dítě jsem si například díky televizi začal představovat pohádkového krále jako Vladimíra Brabce. V dospělosti jsem pak utrpěl šok, když jsem zjistil - zase díky televizi - že to není král, ale major. A už se začala blížit paranoia. Říkal jsem si, že budu muset zajít k psychiatrovi, jednoho znám, vypadá úplně jako Zdeněk Svěrák.

Rozhlas mám radši i proto, že se tam na vás nikdo nevytahuje. Technici, dramaturgové či režiséři se ke mně vždycky chovali normálně, často i laskavě. Ale v televizi vládne jakási neopodstatněná namyšlenost, povýšenost až nadutost. Když tam člověk potká někoho normálního, třeba Honzu Folla, je to svátek. I na koncertech se rozhlasoví pracovníci většinou chovají k písničkářovi vlídně. Televizáci přijdou, osvítí scénu zbytečným světlem, jeden reflektor pustí do publika, aby nikdo nic neviděl, a zkazí celý koncert. Minule na Helfštýně za mnou přišli, jestli si můžou natočit písničku, já povídám: Ne! A oni si mysleli, že si dělám legraci. Tak jsou zvyklí na to, že každý chce být v televizi. Ale v rozhlase, tam já chci být vždycky - a dneska i ve zprávách.

I když i s tímhle médiem jsem občas hrubě nespokojen, tak už to bývá, člověk chce pořád něco lepšího. Vadí mi třeba hloupá muzika a nasládlé hlasy některých hlasatelů. A taky se můžu zbláznit, když v našem rozhlase řeknou, že časové znamení něco ohlásí, potom je třičtvrtihodinová pauza a pak půlhodinová znělka a až v době, kdy už západní hlasatelé přecházejí ke sportovním zprávám, začne mluvit našinec o hlavních událostech dne. Ta těžkopádnost mne jako posluchače drtí. Jenže já jsem posluchač houževnatý. Vydržím a čekám na Karla Kyncla, až začne hlásit z Anglie. To je můj velký oblíbenec, jestli můžete, vyřiďte mu to. Největší radost mám samozřejmě z toho, že jeho zasvěcené, vtipné a s nadhledem přednášené komentáře
mohu už dneska poslouchat na stanici Československo a ne jako dřív jen na BBC nebo v jeho skvělém Videomagazínu.

Dostávám se k tématu zahraniční rozhlas a já v minulosti. Po cestách z představení, téměř každý večer, čekal na mne v autě Hlas Ameriky. Pravidelná literární okénka Josefa Škvoreckého, promluvy Ivana Medka z Vídně i obyčejné zprávy, tak potřebné - a po dlouhá léta vlastně jediné - spojení se světem, v němž nebyly všechny hodnoty vzhůru nohama. Když jsme se v roce 1988 báli o své bratislavské přátele, kteří se modlili na Hviezdoslavově náměstí pod proudy vody, zase jsme čekali na zprávy...

Ale dost vzpomínání. I dneska, když chci slyšet opravdu autentické zpravodajství, chytnu si Svobodnou Evropu. Na druhé straně mě těší, že se začíná objevovat nová domácí konkurence a mamut z Vinohradské se bude muset probudit k novověkému životu. Třeba Rádio jedna na VKV, které teď poslouchám nejraději. Nejen kvůli muzice, ale i proto, že ti, kdo na této stanici uvádějí písničky, chovají se za mikrofonem většinou velmi přirozeně a normálně. A vypadá to, že tu muziku pouštějí opravdu rádi. Zkuste si je, milí čtenáři, poslechnout třeba někdy k ránu, když jsou už unavení nočním maratónem. Onehdy jsem v půl páté slyšel jeden hlas, jak huláká: "Při následující skladbě vstaňte a skákejte. Já to nemůžu vydržet a taky skáču!" Tak jsem vyskočil z postele a šel se aspoň napít. Jan Burian

(Rozhlas 27. 10. 1991)

SVOJŠICKÝ LETOROST 1991

"Moderátoři Jan Dobiáš a Vašek Souček se předem s publikem na Buriana domluvili. Protože znají jeho intimní vztah k trampingu, chtěli ho zdeptat pokřikem 'umí'. Vydrželo jim to přesně dvě písničky, neboť potom již neslavně podlehli minimalistickému přívalu silné trojky. Nejsem si však zcela jist, zda tentokrát nezašla příliš daleko. I hudebníci musí přece jíst, a je-li zdrojem jejich chleba publikum, měli by se o něj trochu starat. Stačilo, aby na konec přidali jen jedno malé zadostiučinění, jediný starý, dobrý a známý kousek, a měli diváky až do příště zase pěkně - jak říkali svazáci - "podchycené". Takto odcházeli z pódia a ve vzduchu visel těžký pocit xenofobní zášti."

(Daniel Kumermann, Folk & Country 12/1991)

DAS GROSSE TSCHECHISCHE NATIONALISMUS

Dva páteři, pár historiků, esejista, spisovatel, novinářka a jeden písničkář se sešli, aby diskutovali o české státnosti. Bylo to v divadélku Minor, dříve Ústředním loutkovém divadle. Já jsem se tam původně bál jít. Říkal jsem si - přijde

parta novodobých militantních Jirásků a Šafaříků a propukne boj za uzákonění českého jazyka jako jediného možného na celém světě, sem tam se do toho přimíchá nějaký fanatický Moravák z města Brünn (Brno), který zrovna založil nějakou novou politickou stranu, a budeme nadávat Slovákům, Cikánům a Vietnamcům. A já k tomu mám zpívat?

Nestalo se: Čeští "nacionalisté" se před čtyřmi stovkami diváků (seděli i na zemi) bavili o naší národní povaze, až pan Václav Jamek musel připomenout svého oblíbeného profesora maďarštiny z filozofické fakulty, který prý říká: "Ještěže tu vy Češi máte cizince, alespoň někdo o vás řekne něco dobrého!" Chvíli jsme se zabývali naším skepticismem, chvíli si nadávali, že nejsme dostatečně hrdí. A pan Zdeněk Mahler připomněl všechny možné Italy, Němce či Rakušany, kteří stavěli památky, kolem nichž denně chodíme. A říkali jsme si, jak málo víme o velkých českých rodácích hovořících německy, ale i o těch ryze českých, a nemohla nepadnout zmínka o nezastupitelné židovské kultuře. A jak se nám večírek pěkně rozjížděl, zbavoval jsem se obav a zpívalo se mi dobře. Jestli bude české národní obrození opravdu tak tolerantní a kulturní, snad i s trikolórou na příštího 28. října vyrazím zas někam do ulic...

Závěrem navrhuji, abychom prosadili zákon na ochranu před zneužíváním vlasteneckého cítění, podobně jako se chráníme před zneužíváním pohlavním. Ubylo by politiků a přibylo kulturnosti.

S výkřikem: Čtěme naše spisovatele - Franze Kafku, Maxe Broda, Egona Ervína Kische, Gustava Meyrinka, Franze Werfela, Johannese Urzdila a mnoho dalších! se s vámi loučí

samozvaný primář Jan Burian

(Labyrint 2/1992)

BURIANOVA KULTURNÍ OZDRAVOVNA

Dobrý den, vážení přátelé!

Zdraví vás samozvaný primář Burianovy kulturní ozdravovny, instituce, která vznikla z potřeby kulturní sebeobrany. Vysvětlím popořádku:

Kulturní sebeobrana neznamená, že se dívka přepadena brání knihou, i když i to by bylo možné a málo účinné. Kulturní sebeobrana je podle mne činnost, jíž se zkoušíme bránit proti tomu, co se kolem nás nekulturního děje, abychom se definitivně nezbláznili. Kulturní sebeobrana může být, i když je to s podivem, i institucionální záležitostí. V New Yorku například visí tabulky, že pokud někde váš pejsek zanechá své hovínko a vy ho lopatičkou neseberete a nevyhodíte na místě k tomu určeném, zaplatíte pokutu 100 dolarů amerických. Přestože kulturní sebeobrana je zřejmě hlavně individuální činností, existují i další organizace záměrně či bezděčně pomáhající chránit lidstvo před barbarstvím, třeba kluby filmového umění.

Co je to Burianova kulturní ozdravovna? Jedna z mnoha nevýdělečných firem v postkomunistických zemích. Nashromáždil jsem na svých koncertech (jsem totiž písničkářem) řadu adres diváků a začal si s nimi korespondovat a vyměňovat si názory, zejména na způsoby kulturní sebeobrany. Jednou, když nás bylo víc pohromadě, zeptal jsem se: "Jak vám mám říkat? Členové? Ale to už tu přece v historii bylo a nepovedlo se to." "Říkejte nám pacienti," ozval se jeden pán. Tak se z nich stali "pacienti" a ze mě zákonitě "primář", i když jsem nevzdělanec. (Vystudoval jsem jen novinářskou fakultu, a tam nás učili jen lhát, což bych nerad dneska používal.) Já primář a oni pacienti léčíme se navzájem. Posíláme si například sebeobranná hesla proti zhoubné reklamě. Třeba: WASH AND GO - UMEJ SE A VYPADNI! nebo CINDY A BARBIE MAJÍ VŠI! nebo CARMEN, KRÁLOVNA DEPRESE! Ale taky návody, jak žít: NAVŠTIVTE SVÉ PŘÁTELE DŘÍV, NEŽ VÁM VYMŘOU! A podobně. Vlastně se taky tak trochu bráníme knihami proti přepadení. A taky tak trochu vyhazujeme do popelnic hovínka, která nikdo nesebral. Je to zadarmo a je s tím legrace. A co vy, vážení, jak vy si žijete?

Jan Burian

(Sme, Bratislava 1993)

VALAŠSKÝ ŠPALÍČEK 1991

"Jan Burian přepral zdevastované piano a přepolohoval náladu v sále depresívními písněmi o práci, stárnutí, důchodu a smrti. Přidal optimistickou o lidském neštěstí a rozvodech"

(Karel Prokeš, Rock a Pop 28. 2. 91)

NEVĚŘTE NIKOMU...

Redakce časopisu Folk & Country mi nabídla, abych psal, co si myslím o písničkách, písničkářích a světě kolem. Prý mohu psát cokoliv. Tak tedy začnu o stáří.

Stárnu, abych začal u sebe. Tento rok mi bude dvaačtyřicet, což je dvakrát tolik, než je většině čtenářů tohoto časopisu. Co vám můžu říct podstatného?

"Nevěřte nikomu, komu je nad třicet," - bývalo heslem hippies, ale i oni už zestárli... (Znáte ten vtip od Renčína: "Co říkáte, mladíku, kam že si mám strčit své životní zkušenosti?")

Ale nestárnu bohužel sám. Stárne celá naše hudební scéna, z pódií k vám promlouvají fotři, bezvlasí či šedivějící, vyžilí a líní, libující si ve svých stereotypech a žvatlavě se opakující. My, bývalí playbojové a sešlé krásky, kteří jsme schopni vyvíjet se jen co do uvažování o výši honorářů, vám zpíváme o lásce, a nic o tom dávno nevíme. Opakujeme stále stejná slova a kytarové akordy a vy nás v tom podporujete, protože nás nevypískáte a ochotně platíte přemrštěné peníze za naše zpěvníky pokleslé jazykové úrovně a odfláknuté nahrávky. Dokonce na nás pokřikujete na pódium, abychom vám zahráli oblíbenou, tisíckrát omletou píseň. Je to fajn, že vám nevadí ty neupřímné a málo inteligentní kydy, co suverénně pronášíme ze scény a tváříme se jako doktoři filozofie. Jako byste nevěděli, že je to podvod a za vším vězí hudební průmysl. Nedávno jsem viděl v Dánsku rockový koncert. Zpěvák nejdřív vynadal všemu světu, že je

"fucking" - a vzápětí žadonil: "Kupte si naši novou desku!" To z lidského hlediska nějak nejde dohromady. Z obchodního ano. A u nás je to ještě horší. Kdybyste se někdy dostali do zákulisí na naše folkové festivaly - mezi nás unavené polobohy, jak tam sedíme a kecáme o honorářích, manželkách a chlastu (o tom, jak se píše text se už dávno nebavíme, není na to čas a vlastně nás to vůbec nezajímá)!

A nové tváře a talenty? Když neopakují to samé, co vaši senilní miláčkové, nemají u vás šanci, když zkusí něco nového, nemají šanci dostat se ani přes mafii lhostejnosti kritiky a vašich miláčků.

Mládeži, probuďte se! Přestaňte konzumovat naše okoralé a plesnivé tousty a najděte si mezi sebou svoje vlastní idoly, stejně staré jako vy a čerstvé jak jarní vánek. A aspoň na chvilku zkuste nevěřit nikomu, komu je nad třicet. Alespoň trošku pochybujte... Ostatně - mám já pravdu?

S pozdravem
Jan Burian, senior
(Folk & Country 1/1994)

FOLKAŘI A PÍSNIČKÁŘI

Před sedmi lety jsem napsal článek "Proč už nechci být folkařem". Chtěl jsem jím vyjádřit své znechucení nad stavem českého písničkářství, ze kterého se stala úspěšná odnož šoubyznysu. A taky názor, že v mém případě jde vlastně jen o ztrátu iluzí o slově "folk". To původně podle mne vyjadřovalo určitou odvahu písničkářů (ať uměleckou, či myšlenkovou), a teď už nevyjadřuje nic. Ze slova "folk" se stalo pouhé upozornění pro kupující: Nebojte se - takovou hudbu pochopí každej. Je jednoduchá, líbivá a můžete při ní příjemně dřímat a navíc předstírat, že přemýšlíte. Ani tančit nemusíte...

V momentě, kdy se folkaři začínali od hvězd pop music lišit jedině tím, že byli ošklivější, většinou hůř zpívali a měli levnější nástroje, byl s tím slovem ámen. A já jsem ho chtěl pohřbít, aby mi nepletlo hlavu.

Jak už to bývá, hodně čtenářů si z mého článku zapamatovalo jen jeho titul a vzalo ho doslova: On už nechce být folkařem, nechce být s náma - asi bude dělat bigbít. (To, že jsem začal používat i různé prostředky rockové muziky, syntezátory, spoluhráče s různými nástroji, sem tam i buben, však s článkem o slově "folk" nemělo co dělat.)

Začal jsem razit slovo obecnější, a přesto výstižnější - písničkář. Nemá už žádný jiný význam než ten, že jde o umělce, který vytváří písničky. At už to jsou songy určené hlavně k obohacení jeho vlastní peněženky, nebo mají určitý umělecký náboj či morální poslání. Slovo písničkář je osvobozující slovo, smazává hranice mezi žánry. Písničkářem je zrovna tak Karel Hašler jako Lou Reed, Karel Plíhal jako Nick Cave. Je to člověk-autor, který se zabývá ať tak či onak písňovou formou, může být například jen skladatelem zhudebňujícím cizí básně, může hrát na jakýkoli nástroj, mít velký band, malé ukulele nebo jen slabý hlas. Především však vůbec není podstatné, do jaké námi uměle vytvořené "žánrové" krabičky patří, zda hraje či skládá "folk", "rock", "country", "jazz", "šanson", "trampskou" nebo "vážnou" hudbu, "reggae", "rap", "bluegrass" či kdovíco ještě... (Ta slova vždycky vedla k tomu, že na písničkáře dav hulákal - "Tohle už není žádnej folk, tam je elektrika," anebo ta slova sloužila jako zmíněná ochranná nálepka pro podvod: "Tohle je folk, a proto to musí být o něčem.")

Slovo písničkář je slovo, které by nás mohlo trochu smířit a možná i pomohlo překonat hranice naší nesnášenlivosti.

Už dlouho nechci být folkařem, ale nikdy jsem nepřestal být písničkářem... Ale chápu, že kdybych přestal, taky by se nic nestalo. Váš

Jan "Wabi" Burian
(Folk & Country 2/1994)

SMRT JEDNÉ DEFINICE

Pohrával jsem si jsem kdysi na koncertech s myšlenkou, jaký je rozdíl mezi zpěvákem-písničkářem a zpěvákem tzv. pop music:

"Zpěvák-písničkář špatně zpívá to, co si myslí, zatímco zpěvák pop music dobře zpívá to, co si myslí někdo jiný, anebo co si vůbec myslet nelze."

Touhle definicí jsem si odedávna zdůvodňoval, proč například zpěváci s kytarou, kteří se rozhodli "si přilepšit" vystoupením na festivalu politické písně, nejsou žádní folkaři, ale normální Karlové Gottové chudých, případně nejtragičtější z možných variant: ti, kteří špatně zpívají to, co si myslí někdo jiný. Nebo dokonce, kteří špatně zpívají to, co si jiní přejí, aby si lidi mysleli...

Ale to bylo dávno. Festivaly politické písně skončily a ti, kteří si na nich přilepšovali, dělají dneska třeba reklamy a prodávají se efektivněji.

Ale co, vždyť i starý poctivec Vladimír Mišík dělá na své desce reklamu na Gambrinus. Třeba mu to pivo opravdu chutná, říkám si, a když tak přemýšlel, o čem by měl v životě ještě zazpívat, napadla ho právě tahle značka moku...

Moje definice, která měla především obveselovat publikum, byla nejspíš od počátku nesmyslná. Její platnost by závisela na tom, zda jsme ochotni uvěřit, že to, co zpěvák zpívá, si opravdu myslí. A to je přece blbina.

A navíc i posluchačova duše může projít stadiem, ve kterém věří skoro všemu. Například já: Když jsem se před pár lety zamiloval a byl jsem v té první fázi zamilování, kdy člověk nemůže spát ani se na nic soustředit, dočasně se mi proměnilo vnímání i vkus. Jel jsem třeba autem, poslouchal nebožtíky Míšu Davida či Víťu Vávru, jak zpívají ty kýčovité a stupidní texty o lásce, však to znáte, a v té zamilovanosti nejenže jsem jejich slovům věřil, já byl úplně dojatej a křičel jsem: To je ono, tak to je! Chci žít, jak se má!!! Jsem tvůj blázen s citrónovou šálou!!!

Můj pokus o definici se sice nezdařil, ale legrace byla:

Například na vystoupení v Olomouci na Obchodní akademii mi napsal jeden patnáctiletý budoucí byznysmen a obdivovatel skupiny Kabát: "Moralisti jsou blbci!"

Má pravdu, ať si každý dělá, co chce. Kolik je mezi námi i takových kabátníků, kteří věří i tomu, čemu věřit nelze, koupí si to, pustí si to a jsou šťastni...

Jan vulgo Burian
(Folk & Country 4/1994)

Část třetí

ROZHOVOR

(Ivan Hartman)

Přestal jsem psát texty a začal jsem psát básně, řekl Jan Burian. Seděl u svého psacího stolu v domovnickém bytě na Hradčanech. Bylo léto 1994.

Jaký je v tom rozdíl?

Zkouším psát volnější formou a o subtilnějších věcech. Je to nejspíš zatím jen hraní se slovíčky, které nedosahuje sevřenosti a razance dřívějších textů. Píšu o tom, jak sedím doma, je večer, přijde ke mně kocour, kterého jsem třicet let neviděl, a lehne si mi k nohám. Snad by z toho bylo možné časem udělat píseň, ale zatím mám štosy podobných poznámek a nevím, co s nimi. Asi něco hledám, a ještě nevím přesně, co. Musím počkat - možná, že to najdu...

Od roku devadesát jedna jsi skutečně nenapsal žádný text, který bys zhudebnil?

Ale ano, jenže zatím je nehraju. Letos jsem vydal desku zhudebněné poezie českých básníků.

Kde se v tobě vzala ta změna?

Soustředím se na jiné žánry: Začal jsem psát hlavně knížky, dělám televizní pořady... Nemám z toho žádné trauma, myslím, že se k písňovým textům zase vrátím. Potěšil mě básník Antonín Brousek, který mi řekl, že v psaní poezie mívá občas pauzy. Zeptal jsem se ho, jak dlouho trvají, a on odpověděl, že i několik let. To mě uklidnilo.

Baví tě písničky psát, nebo je raději hraješ?

Obojí je něco úplně jiného. Psaní, to je taková magie, hledání a vyvolávání duchů. Kolikrát se divím, co to na papíře

vzniká, a pak si říkám, že takový text jsem přece nemohl napsat já, že byl napsán jaksi skrze mne.
Koncertů jsem odehrál více než dva a půl tisíce a opravdu jsem se vyřádil. Každý byl jiný, i interpretace textů je často trochu odlišná. Zkouším dát písničkám co nejadekvátnější živou podobu. Na druhé straně je tu publikum, lidi. Koncert je vždycky dialog, i když posluchači mlčí.
Obě činnosti se vůbec nedají srovnávat.

Jsou texty tvým poetickým deníkem?
Vlastně ano. Psaní textů je takový náročnější způsob, jak si záznamenávat život.

Změnil počítač tvůj život a způsob psaní?
Změnil. Ani ne tak život písničkáře, jako spíš publicisty. V době, kdy jsem si pořídil počítač, začínal jsem zrovna psát fejetony do Lidových novin. Psaní na počítači je krásná čistá práce - člověk po sobě čte ty hnusné, odpuzující věty a dělá z nich věty ke čtení, aniž by pod sebe zahazoval tuny papírů. Na druhé straně bych ale byl rád, kdyby mi počítač moc život neměnil a kdyby mě pánbůh při zdravém rozumu zachovati ráčil. Občas třeba lehce propadnu nějaké počítačové hře - mám jednu, v níž panáček běhá z místnosti do místnosti a dělá pořádek. Jednou jsem to dlouho hrál a najednou jsem měl pocit, že já sám jsem jako ten panáček a poskakuju přesně podle toho, jak se mačkají klávesy.
Práce s počítačem je relativně nová věc, a my ještě tak úplně nevíme, co s námi může udělat. Dobře se mi na počítači píše například próza, ale verše ne. Na to potřebuji papír a tužku. Nevím, proč to tak je, ale nejspíš to souvisí s onou magií pocitů a slov. Možná člověka ruší to záření, anebo si potřebuje zářit sám, kdo ví...

Sedíš v pracovně vedle dvou monitorů: jeden od počítače, druhý televizní - v něm máš pravidelné pořady. Mnozí ti vytýkají, že kritizuješ televizi, a přitom se v ní objevuješ. Obhájíš to?
Kritizuji především onu blbost, která na nás z televize doléhá. Ale televize je médium, které k nám patří, stalo se součástí naší kultury a doufám, že záleží také na nás, jakou si ji uděláme. Zda se necháme otravovat její reklamou, její tendencí zjednodušovat život, svět, problémy, a nebo jestli se pokusíme proti tomu bránit. Buď jako diváci zvládneme zacházení s knoflíkem a když se nám program nebude líbit, vypneme ho a půjdeme dělat něco jiného anebo jako umělci či publicisté budeme vytvářet takové pořady, které nás budou nejen bavit, ale třeba i oslovovat, vzdělávat a různě jinak kulturně a citově obohacovat. To byl také důvod, proč jsem před čtyřmi lety nemohl odmítnout nabídku ostravského dramaturga Aleše Jurdy. Řekl: Můžeš si dělat jednou měsíčně půl hodiny v televizi, co chceš. Nevyužít té možnosti by asi ani nebylo rozumné. To teprve pak bych neměl právo o televizi kriticky mluvit a vytahovat se. Já ve svém přístupu k televizi necítím rozpor a ani nemám žádné undergroundové výčitky svědomí, že kolaboruji s establishmentem. Cítím jenom spoluzodpovědnost za svou vlastní práci, za to, jestli ty pořady jsou hloupé, anebo zajímavé.
Na co se díváš pravidelně v televizi kromě Posezení s Janem -přirozeně?
Tak právě na svůj pořad se nijak moc dívat nesnažím, znám ho už ze střižny a je to koneckonců strašný pocit, vidět se zezadu...
O tom, co mě nebaví, bych mohl mluvit dlouho: Televize jako náhražka vzrušení - debilní soutěže, surové filmy, útoky na nejnižší pudy...
Zajímají mě chytré rozhovory, snad právě proto, že jich v televizi ani v životě moc není. Někdy relaxuji při fotbale, tenisu, atletice, olympiádě. Téměř pravidelně se dívám na filmový klub, na zprávy, na dokumenty nadace Film & Sociologie, Kanafasy... Chtěl bych mít víc času na pořady typu National Geographic. Vlastně je to úžasné, že se člověk může podívat, jak vypadají chobotnice pod mořem a co tam v hloubce dělají. Hrozně to s těmi chobotnicemi prožívám.

Možná že jedním z důvodů krize písničkářů, o které se mluvilo a mluví od doby polistopadové, je jejich nepřizpůsobivost médiím. Mnozí písničkáři byli do roku osmdesát devět mimo média. Měli vyhražen omezený prostor, ale uměli se v něm pohybovat. V tom spočívala jejich síla. Ve chvíli, kdy byli zveřejněni televizí, ocitli se v prostoru, který jim je cizí, který neměli vyzkoušený. Byly to chotnice vytažené z vody ven. Pocítil jsi to také?
Důvody, proč se tomu kterému zpěvákovi v televizi nedaří, jsou určitě značně individuální, ale v zásadě je můžeme hledat na obou stranách. Především v televizi samotné - málokterá kamera je tak citlivá, že dokáže zachytit specifickou atmosféru koncertů, přenést napětí či souzvuk duší v sále a nakazit tím lidi doma u kafe. Televize je obecně unifikující médium, zeptej se režisérů-umělců, jak je těžké natočit třeba tvář unaveného člověka. Skoro to nejde. V televizi snad všechno vypadá dobře, lépe než ve skutečnosti - ona prostě zkresluje.
Na druhé straně je často problém i v samotných písničkářích. Jsou značně zkostnatělí, zahledění do sebe a mnohdy se schovávají za svůj amatérismus a dělají z něho svou přednost. To často nemá opodstatnění, protože jim zase chybí spontaneita rockerů či jazzmanů.
Ještě k té omílané "krizi písničkářů": Já si nemyslím, že jde o krizi žánru, ale spíš jednotlivých lidí, autorů, zpěváků. Důsledek porevoluční adaptace, jak jsem kdysi napsal "partyzánů, kteří vylezli z lesa po válce", a teď koukají, co se zatím ve vesnici stalo. Byl by to dobrý a těžko publikovatelný román o tom, jak se folkové idoly jako Merta, Kryl, Hutka, Nohavica či Dobeš vyrovnávaly s důsledky změny režimu po listopadu 1989. Někdo už se s tím vyrovnal, jinému se to už nikdy nepodaří. Když ovšem poslouchám lidi jako je Oldřich Janota, Dáša Andrtová, Filip Topol, Vašek Koubek nebo Petr Váša, o žádné krizi písničkářů nepřemýšlím...

Máš radost z rýmů?
Teď už moc ne. V sedmdesátých letech jsem se domníval, že jsem objevitel, a míval jsem pocit euforie, když se mi něco povedlo. Víc mě těšilo a těší dodnes, když objevím takové vnitřní souvislostí ve verších, jako třeba v Rybím pláči:

"Chci říkat ještěrkám své ještě a užovkám své už." Hra se slovíčky je jedna z nejhezčích her, které znám.

Slyší vůbec ještě dnes lidi na dvojsmysly, nebo touží po něčem jednoduchém a jasném?
Komerční svět chce jasnou myšlenku. Manipulátoři s lidmi musí nenávidět jakékoli zpochybňování, protože jim kazí kšeft. Jejich řečí je: "Běž si to koupit a hotovo." Ale do jisté míry i éra Horníčka, Suchého, Voskovce a Wericha je pryč. Byla krásná a třeba se jednou vrátí, ale teď už to obecně nějak moc nefunguje. Na druhé straně třeba úspěch Skoumalovy desky Kdyby prase mělo křídla s geniálními říkankami Emanuela Frynty svědčí o tom, že řada lidí má svět slovních hříček a humoru tohoto druhu stále velmi v oblibě a že to snad patří k naší národní kultuře. Třeba ty vtipy neumíme dělat tak dobře jako dřív...
Hra se slovy je ovšem především hrou inteligence, a tak se k ní musí dát dohromady i chytré publikum. Možná jsme už i jako publikum hloupější...

Máš rád slovo blues a splín? Zvláště blues jsi dříve často používal.
Už je to hodně dávno, co jsem ta slova měl rád. Splín, to bylo slovo šedesátých a sedmdesátých let. Je to krásné slovo, protože se k němu rýmuje stín a všechno je pak takové příjemně ponuré. Ale stalo se z toho klišé. Dneska ho nepoužívám vůbec, a pokud ano, pak spíš v parodickém či zpochybňujícím smyslu. A slovo blues - v něm je nostalgie mé generace a od ní prchám co nejdál. Jak jsem si před dvaceti lety myslíval, že jsem bluesman, tak jím naštěstí nejsem. Radši budu hrát folklórní balady z Plzeňska než blues.

Co představovalo blues pro tvoji generaci?
Na to asi nemohu odpovědět, protože nejsem typický představitel své generace. V jisté fázi mého života se mi slovo blues zdálo použitelné k odpatetizování nějakého tématu. Cítil jsem v něm navíc vliv Semaforu, Jiřího Suchého, i když zrovna jeho blues byla častěji spíš kabaretního původu. Blues bylo zkrátka takové neoficiální a exotické slovo, kterým se dalo vyjádřit všechno možné. Dneska je tomu, myslím, naopak. Nedá se jím říct vůbec nic. Hudebně se pro mne časem blues stalo hezkou a pohodlnou klecí, kde se lze pohybovat bezpečně, ale odkud je třeba uprchnout. Uprchl jsem rád.

Tvůj otec byl "prvním bluesmanem v Čechách", něco z toho jsi nezdědil?
S tatíkem si přes to blues asi rozumíme nejvíc, on ho zpíval opravdu velmi nonšalantně a uvolněně. Když mě maminka ukolébávala, zpívala mi jeho "Hrajte moje blues", ale naštěstí taky "Škrunda už je nebožtíkem, škrábali ho pod pupíkem" a jiné lidovky. V genech mít blues nemůžu, neboť nejsem černoch. Ale jak se cítím být zakotveným Čechem, tak si myslím, že jsem otevřený cizím kulturám, a mohou to být třeba Eskymáci.
S velkou chutí jsem si před časem zahrál blues v jednom mém televizním pořadu společně s horňáckou lidovou kapelou, ale to už se prolínaly žánry a tehdy je mi nejlíp.

Často v textech popíráš existenci Boha, ale zároveň jako by sis jeho existenci přál...
Byl bych hloupý ateista, kdybych si nepřál, aby Bůh existoval. Já jsem prostě člověk hledající. Dokonce si možná myslím, že Bůh je, ale nemám na to důkaz, je to téma, které mě stále velmi vzrušuje.
Snažit se chovat tak, jako kdyby Bůh existoval - to je jedna z nejlepších pouček z Příručky mladých ateistů.

Jak by sis představoval empirický důkaz toho, že Bůh existuje?
To si nelze představit. Kdybych to dokázal, tak bych měl vyhráno a přestal bych být ateistou. Takhle mi nezbývá, než se snažit žít bez důkazů. Říkat si třeba: štěstí se musí jít naproti a ta cesta tě obohatí. A čekat, jak to nakonec dopadne.
Letos jsem například jel štěstí naproti na Island. Měl jsem pocit, že tam musím, a přestože je tam příroda, kterou vlastně nesnáším, že se něco stane. Buď na tom ostrově definitivně zestárnu, nebo třeba naopak, uvidíme. Nevím, jestli jsem tam našel štěstí, ale hodně nových věcí jsem si tam uvědomil. Teď o tom píšu knížku...

Proč nesnášíš přírodu?
To byl trošku vtip, ale v podstatě jsem městský člověk. Jsem vždycky ohromen, když se v přírodě ocitnu, ale nevyhledávám ji. Jirka Dědeček kdysi říkával jednu veselou větu nebo citát, který mě pronásleduje: "Nevím, proč bych chodil do lesa, když už jsem tam jednou byl."

Kde ses narodil?
V Praze, kde jinde. První rok jsem bydlel U Lužického semináře na Malé Straně a strašně jsem prý řval. Maminka chtěla mít klid, a tak mě věšela v koši nad Čertovku. Já jsem skutečně odkojený výpary z Čertovky. Po roce jsme se přestěhovali na Hradčany do bytu v Loretánské ulici s výhledem na Prahu a na Petřín a tam jsem žil třicet let. Až téměř do rozvodu. Pak jsme si našli útočiště, jak už to bývá, ve vypůjčeném ateliéru a žili na Palmovce v Libni. Přátelé Jůzovi nám pomohli na Malou Stranu a jednopokojový byt v Lázeňské jsme nakonec vyměnili za větší a domovnický na Hradčanech. Byla to náhoda nebo osud, jak praví klasik.

Byl bys schopen Prahu opustit?
Schopen ano, ale nechtělo by se mi. Mám rád i řadu jiných měst - Olomouc, Valašské Meziříčí, Kodaň, Opavu, Brno...

A New York, který tě tak zaujal, tě neláká?
Jen tak na rok na dva. New York je centrum snesitelné euroamerické civilizace a já se cítím být Euroameričanem. Ale ještě víc Evropanem a Pražákem.

Našel jsi tam někde kousek Hradčan, Prahy?
Nenašel. Tam není. Ale je to ohromující město. Rytmem, spoustou železobetonu a kultury, barvami a vším tím, o čem pojednávají filmy Woodyho Allena a dopisy Jiřího Voskovce.

Co tě ohromuje na Praze?
V podstatě nic. Jsem tady doma. Člověk si hledá oázu před smrtí. Mám pocit, že tady se nejlépe vyznám, že tomu tady nejlépe rozumím, i když samozřejmě - co si budeme nalhávat - o Praze skoro nic nevím. Jako dítě jsem prolezl Staré Město, znám skoro všechny průchody, vím, co se kde stalo, kudy je to nejblíž, skoro na každém rohu mám zážitek.
Teď obden zametám chodníky u Martinického paláce, Paláce pážat a Trčkovych domů. Cítím určitou souvislost s těmi, co tu žili přede mnou, a vím, že já jsem tu jen na návštěvě. A taky si říkám, že jsem na tom nakonec dobře, když mě netíží potřeba koupit si vlastní dům a ani nehromadím majetek. Ostatně člověk může vlastnit jenom sebe sama, a to ještě dočasně.

Existuje nějaká věc, u které máš pocit, že ji skutečně vlastníš?
Vlastním pouze svoje svědomí. Majitel ničeho nejsem... Tedy mohu se tvářit, že jsem: mám piano, syntezátor, počítač, dětské kolo a auto favorit, které brzy dojede. To všechno mám, ale nemyslím si, že bych to nějak zvlášt vlastnil. Někde se v tom favoritu vybourám, bude po mně a ty věci tady budou dál a já si je s sebou nevezmu. Jak říká Smrtka v Cimrmanově Vizionářovi: "Je zakázáno cokoliv si bráti s sebou."

Jaký byl tvůj otec?
Patřil k té nejlepší generaci české umělecké avantgardy. Ale protože byl jako většina lidí jeho ražení v první polovině tohoto století komunista, levičák, tak na to doplatil. Víra v komunismus ho dovedla až do naprosto absurdních situací, s nimiž se nestačil vypořádat, protože umřel už v pětapadesáti letech v roce 1959. Stanislav Budín o něm ve svých pamětech napsal, že ač byl komunista, přesto byl obětí komunismu. Uvěřil tomu, že svět by bylo možno předělat k lepšímu, a to cestou revoluce a násilným vítězstvím marxismu. I koncentrák, ve kterém byl jako politický vězeň, ho v tom utvrdil. A nestačil tenhle blud přehodnotit. Zajímavý byl tím, že vždycky, když se mu něco nepovedlo, vystoupil se sebekritikou. V českém národě málokdo umí říct, že se mýlil. On měl tu "nešťastnou" povahu, že to uměl. Kdyby neumřel tak brzo, asi by prozřel. Nicméně i tak po něm zůstaly krásné věci: Napsal vůbec první knihu o jazzu na evropském kontinentě, zanechal po sobě originální hudební dílo, třeba Operu z pouti, kterou napsal po válce. Složil i spoustu zajímavé vážné hudby, používal při tom například i tamtamy. Když režíroval představení v divadle v Olomouci někdy počátkem třicátých let, řekl majiteli divadla, že hra z prostředí baru, kterou mu nabídl, je stupidní a že jediné místo, kde by se dala hrát, je mezi hosty v opravdovém baru, a tak to v baru zinscenoval. V devatenácti letech mu v Národním dávali operu a napsal dadaistickou básnickou sbírku Idioteon.

prý s oblibou nosil pistoli?
Myslím, že žádnou pistoli neměl. Jistý čas hrdě nosil plukovnickou uniformu především z pocitu vděčnosti, že mu vojáci počátkem padesátých let pomohli zachránit divadlo. Ale i to je samozřejmě ve slušné rodině ostuda. Já vím z jeho deníků, že po dvou letech byl šťasten, že je zpátky v civilu, a divadlo taky.

Jak by dnes hleděl na tvé písničky?
Především by mi asi hodně nadával kvůli mému chabému vzdělání a za mé neurvalé samouctví. Jsem v podstatě pianista -dřevorubec. Kdybychom se dnes sešli někde mezi peklem a nebem, myslím si, že bychom si mohli porozumět, protože koneckonců jsme jedné krve, to bych těžko zapíral. Poslední dobou rád občas zpívám jeho Beale Street Blues. Jeho muzika se mi líbí, pokud to zrovna není Pochod rudého traktoristy.

Jak tvoje písničky přijímala maminka?
Maminka mě bezmezně obdivovala a neustále mi dodávala sebevědomí. Snad mi ani nikdy nic opravdu kritického neřekla. Nahrávala si moje písničky na magneťák a poslouchala je... Rozmazlovala mě, pomáhala mi a já jsem toho zneužíval. Především mi však dala to, co dítě úplně nejvíc potřebuje, a to je láska. Výchova je důležitá, ale přijde tak trochu sama sebou, zatímco láska se nijak nahradit nedá. Vyrůstal jsem od sedmi let bez otce, byli jsme si s matkou hodně blízcí, a když jsme později cítili, že se sobě ztrácíme, začali jsme si posílat dopisy - z Prahy do Prahy.

Zažil jsem ji jako lektorku v kursech na lidové konzervatoři pár let před smrtí, byla to velmi energická paní...
Byla odchovaná jevištěm otcova Déčka. Celý život shromažďovala kolem sebe mladé lidi, měla nekonvenční divadýlko Maringotka, zajímala se o práce mladých autorů, učila na konzervatoři a přitom se také zabývala psychoterapií v psychiatrické léčebně i ve vězení.
Nechceš napsat knihu o své rodině?
Chci, ale to je práce na roky. Chtěl bych do toho zamotat i dědečka, byl operním barytonem v Národním divadle, originálním interpretem především smetanovských postav. Jeho bratr Karel byl světovou operní hvězdou asi na té

úrovni jako Ema Destinová...

Jak ses učil zpívat?
Jak mi zobák narostl. Snažím se, abych textu dodal co nejvíc věrohodnosti. Občas si nahrávám svoje představení a pak si říkám, jaký mám hrozný hlas. Komplexy mi ale pomohl překonat Jiří Suchý, kterému zase pomohl František Filipovský, když mu prý kdysi řekl: "Pane Suchý, z toho si nic nedělejte, lidi si na ten váš hlas zvyknou." Tak čekám, až si zvyknou.

Začal jsi zpívat svoje písničky sám v domnění, že je budeš interpretovat nejpřesvědčivěji, nebo nebyl nikdo, komu bys je mohl nabídnout?
Především z touhy se předvádět a z ješitnosti, protože si myslím, že je zpívám nejlépe. Občas třeba Michal Prokop nazpíval můj text pěkně, ale některým zpěvákům se moje písničky tak strašně nepovedly...

Jak se ti líbí jejich interpretace Petrem Skoumalem?
Je skoumalovská. Líbí se mi, ale já bych to zpíval jinak. Myslím si, že třeba Holuby zpívám líp než on, prostě proto, že on je Skoumal a já jsem Burian, a já mám radši Buriana než Skoumala, i když Skoumal je milej člověk. Věřím to zpívání spíš sám sobě než jemu.

Často zpíváš o ženách. Jaký k nim máš vztah?
Po všech stránkách mě zajímají.

Inspirují tě?
Ano. I láska k nim. Inspirují mě všechny ženy. Zpívám i o starých ženách. Ženy jako bytosti mě obohacují často mnohem víc než muži. Mám hodně kamarádek, které rád vídám. Mám rád chytré ženy. Hezké zvadnou, ale chytré ne. Ty vydrží a jsou krásnější než ty hezké...

Ženy, o kterých jsi psal, byly vymyšlené, nebo konkrétní?
Nelze to zobecnit. Ale pravdou je, že většinou jsou moje texty prožité. Třeba Podzim je básnička o rozchodu dvou lidí, ale napsaná asi o deset let dřív, než jsem ji opravdu prožil. Zejména pozdější texty jsou těžce autobiografické. Jsem proto bezbranný, když někdo napíše, že jsou to kraviny. To pak musím uznat, že můj vnitřní život je taky takový. Když někdo řekne, že jsou povrchní, tak jsem povrchní i já.

Vyrovnával ses v těch textech s něčím?
Samozřejmě. V určité fázi zamilovanosti psaní pomáhá přežít. V jiných textech, třeba v Na shledanou zítra nebo v Některých starých ženách, jsem se vyrovnával s určitým pohledem na svět, který mě trápí. Slova Některých starých žen znějí trošku cynicky, ale to není cynismus, je to jen smutek. Vidím staré lidi a je mi jich líto, zazpívám o tom a trochu to pomáhá.
Nemohu neříct, že básně či písničky toho moc změžou, zvlášť tváří v tvář děsivým událostem, jako je válka, násilí, hlad.
Písničky jsou vlastně takové volání do tmy. Člověk huláká, někdy třeba jen šeptá a čeká, jestli se z temna něco ozve. Skoro nikdy se nic neozve. Napsal jsem kdysi text Jsi zakletá, to byla přímo informace o tom, že je průšvih - a nic. Tenkrát jsem si ještě myslel, že se písničkou dá něco změnit, dneska už si to nemyslím. Ale stejně v písních zaklínám a občas i volám...

Jsi smutný muž?
V jádru jsem velmi smutný. Jsem prostě nesmířen s mnohými věcmi, které nás v životě čekají. Nemoc, smrt, stáří. Když nad tím přemýšlím, tak mě to sebere. Ale nemůžu se kvůli tomu pořád hroutit, tak se hroutím takovým zvláštním způsobem - hraju si a směju se...

Kdy jsi byl nejveselejší?
Naprosto bezstarostný a veselý jsem musel být jako dítě. Ale na povrchu jsem veselý často. Často se nasměju. Třeba když se ráno probudím a jdu s dítětem do školky, nebo když žena přijde z práce, když přijedu na představení a vidím, že lidi to baví... Ale nedokážu říct, kdy jsem byl nejveselejší. Kdy jsem se hodně nasmál, to můžu říct. Třeba když jsem se díval v televizi na Woodyho Allena:
"Co děláte dnes večer?"
"Spáchám sebevraždu."
"A co zítra večer?"

Cítíš se lépe mezi lidmi, nebo o samotě?
Letos jsem byl měsíc na Islandu úplně sám, jen občas jsem někoho potkal a povídal si s ním. Po delší době mi samota začala vadit. Stejný pocit mám, i když jsem dlouho s lidmi. Je mi dobře, mohu-li třeba jednou za měsíc odjet na šňůru na Moravu a cestou si srovnat myšlenky, bydlet sám v hotelu, něco napsat. Jsem rád sám i v našem bytě... Ale taky se mi brzy stýská a samozřejmě před sezónou se mi stýská i po publiku.

Často jsi vystupoval ve dvojici s různými kolegy, bylo to příjemnější?
To určitě ne. Člověk se musí přizpůsobovat a bývají s tím komplikace. Zejména v životě praktickém. Důležité je, aby dokázal rozpoznat, kdy je takové partnerství ku prospěchu věci a kdy už se vyčerpalo. I v soukromí se mi často mění struktura přátel. Nevím, čím to je - buď jsem moc radikální, nebo lidi po čase odpuzuji. Potřebuji blízké přátele, ty pilíře života, kterým můžu zavolat, když je mi blbě. Ale těch moc není... a já vlastně ani neumím někomu říct, že je mi blbě. Když jim přece jen zavolám, nakonec stejně říkám něco úplně jiného, než chci.

Volají ti přátelé, když je jim blbě?
Pár lidí ano. Ale trošku se bojím, že je zklamu, že jim řeknu nějakou hloupost, anebo nepoznám, že si opravdu potřebují promluvit...

Proč jsi nevydržel s Jiřím Dědečkem?
Nejprve jsme byli dlouhou dobu na velmi pozvolném vzestupu. Pak přišlo další dlouhé období rutiny, kdy jsme nemohli z existenčních důvodů nic jiného dělat, než spolu vystupovat. A to už jsme spolu být neměli. Jenže já jsem se bál vrhnout do života osamocen a Jiří asi taky. Navzájem jsme se báli si to říct. On to nakonec rozsekl a já jsem mu za to vděčný. Měli jsme se možná rozejít o rok či dva dřív, bylo by to lepší, ale myslím, že jsme to nakonec zvládli docela elegantně.

Ulevilo se ti?
Velmi. Hned po mé sólové premiéře jsem si uvědomil, jak jsme se už na jevišti navzájem brzdili, a začal jsem mít větší radost z hraní.

Čím jste si vadili?
Máme každý trošku odlišný způsob práce s publikem, jinou poetiku a humor. V tomhle žánru je důležité vytvořit si prostor pro změny nálad v sále, a my jsme se v posledním období po dvou písničkách střídali, čímž se nálady měnily dost násilně. Přestávali jsme spolu na jevišti komunikovat, tvořit dialogy, písničky, zpívat spolu. Hraní se tak pro oba stalo jen jakýmsi bojem o přežití, i když jsme v té době mívali v sále většinou narváno.

Jaký byl rozdíl mezi rozchodem s Dědečkem a rozvodem se ženou?
V některých věcech to bylo velmi podobné. I když přiznávám, že v manželství to bylo těžší, šlo o to, jak se rozejít se ženou, ale neopustit přitom děti.

Co je to publikum?
Hromada jednotlivců občas s davovou psychózou. Pro šaška, jako jsem já, je to vlastně skoro každý, kdo na mě narazí. Začíná to už ráno, když zametám ulici a kolem chodí lidi do práce. Otázka je, do jaké míry se mi zrovna chce před nimi hrát.

Zametání před "publikem" taky trochu hraješ?
To ne, zametám pořádně a mám při tom nepředstíranou radost, když se lidi zastavujou, povídají si se mnou a zdravíme se. Já se totiž cítím blbě mezi nevraživými lidmi. Jednou jsem si na sebe vzal fialové tričko a Jana Klusáková mi řekla, že fialová vyvolává agresivitu. Zděsil jsem se, že budu budit agresivitu, a když na mě pak byl nějaký chlap protivný, připisoval jsem to hned tričku. Já totiž zlobu a agresivitu v zásadě nechápu a toužím po tom, aby na sebe byli lidi hodní. Samozřejmě, že i na mě. Jenže my, Češi, jsme přitom pořád tak pitomý uspěchaný a zamračený národ. A přitom už jiný život mít nejspíš nebudeme - párkrát se na sebe zamračíme a konec...

Na co myslíš, když zametáš?
Snažím se myslet na práci - tedy na psaní, ale nejde to. Zatím myslím na to, jak zametám. Těším se ale na chvíli, kdy se dopracuji k tomu, abych myslel na článek nebo text, který budu psát, až dometu. Lhal bych, kdybych nepřiznal, že mě to zametání trošku obtěžuje, ale mám za to zkrátka k dispozici krásný byt. Nemůžu si stěžovat.

Jak se na koště ve tvých rukách dívají lidé, kteří tě znají z televize a z pódia?
To samozřejmě nevím. Znám jenom ty, co se zastaví a povědí mi: Já jsem si říkal, že vás od někud znám - vy jste včera zpíval v televizi. Nebo: To, co jste říkal v pátek v rádiu, to si myslím taky... Takové reakce znám. Ale jestli si sousedi nebo kolemjdoucí myslí, že jsem blázen, chudák nebo výstřední frajer, to já nevím, protože lidi tyhle věci do očí neřeknou. Je mi nepříjemná představa, že si o mě lidi myslí něco špatného, i když to tak zřejmě musí být. Já si taky nechci myslet o nikom nic špatného, a přitom si o spoustě lidí špatné věci myslím.

Proč je Na shledanou zítra na dlouhou dobu poslední text?
Nevím. Na shledanou zítra vzniklo velmi lehce prvního ledna nového roku. Říkal jsem si, že když jsem začal takhle brzy, bude ten nový rok na texty bohatý. Jenže pak se vytratilo soustředění a klid. Nebyl čas prosedět hodiny u stolu a škrtat a vyhazovat papíry...

Máš často papírů plný koš?
Teď když píšu na počítači, tak ani ne. On ta slova hezky maže - je to takové estetické. Dřív jsem ale měl koš plný

pořád. Bylo málo textů, které přišly samy od sebe a od začátku až do konce se povedly. Ono totiž nikdy není nic dobře napsané, vždycky se to dá napsat líp. Tohle hledání je na psaní vůbec nejhezčí. Je to možná jako s tím Pánem Bohem - pořád se k němu přibližuješ. Tak i text můžeš napsat na tisíc způsobů a nikdy to nemusí být konečná verze.

Máš vůbec pocit, že je něco hotovo?
Mám. Dosáhnu chvíle, kdy si říkám: Takhle jsem to chtěl a líp to neřeknu. Už jsem starej a protřelej frajer... Někdy se ale stane, že text vymýšlím třeba rok, než do něho dostanu to, co jsem zamýšlel.

Kdy sis uvědomil, že seš starej a protřelej?
Právě teď, když to říkám. Je to ale relativní. V něčem jsem starej a protřelej, ale v jiných věcech jsem naprosto naivní, mladej a hloupej a beznadějně bezperspektivní. Stáří mě překvapuje. Na Islandu se mi stala ta hrozná věc: najednou jsem nemohl poslouchat bigbít, zmocňovaly se mě z něj deprese. Poslouchal jsem tedy jenom etnickou a vážnou hudbu a najednou jsem si připadal starý. Stáří je pro mě určitý druh netrpělivosti: některé věci nechci vidět, nezajímají mě, nemusím je číst, nemusím na ně chodit, jednoduše mám pocit, že už vím, co v nich bude. To vždycky nemusí být projevem moudrosti stáří, ale netrpělivosti stáří. I když je mi teprve dvaačtyřicet, zjišťuju najednou, že mám méně času. Chtěl bych se dozvědět ještě víc.

Jaký vlastně má psaní smysl?
Nemá v podstatě jiný smysl, než ten, že si při psaní člověk sám užívá. Knihovny jsou sice přecpané knihami a v historii lidstva toho bylo napsáno tolik, že nic nového už asi ani napsat nelze, ale při psaní se dá užít spousta legrace a člověk může najít určitou rovnováhu. A taky oslovit nebo pobavit někoho, kdo je zrovna ochoten číst právě tuhle knihu. Vždycky se divím, když si někdo z té záplavy knih vybere ke čtení právě tu mou.

Takže píšeš především kvůli sobě?
Samozřejmě, to snad ani jinak nejde. Psaní není práce, kterou můžeš dělat jen tak pro lidstvo nebo pro peníze. Když někdo píše pro peníze, v tu chvíli je to hrozná dřina.

Co bys byl schopen dělat pro peníze?
Občas dělám pro peníze některé pořady, třeba koncerty, jen abych se uživil, měl krytá záda a mohl si potom v klidu číst nebo s kamarády vystupovat někde zadarmo. V žádném případě ale neumím dělat pro peníze něco, co mě hodně nebaví, nebo něco, při čem bych se nerad přistihl.

Už ses někdy takhle přistihl?
V zásadě ne. Snad nejvíc jsem trpěl, když jsme ještě hrávali s Jirkou Dědečkem. Přišli jsme na pódium a po prvních dvou větách jsme zjistili, že to bude nejspíš hrozný večer, protože publikum má jiné starosti, než nás poslouchat, vůbec ho nezajímáme. Potom bývalo dobré myslet při práci na peníze. Říkat si: jsem tady jako najatá síla, musím odvést práci, protože jsem profesionál, a aspoň za to dostanu tolik a tolik. Ale kdyby to bylo časté, zbláznil bych se.

Kolik bys potřeboval peněz?
K úplnému pocitu osvobození bych potřeboval asi miliardu. Ale ani tehdy bych nenasytil hladové tohoto světa. Tak mně musí stačit svoboda i peníze, které právě mám. Moje životní štěstí, a to je opravdu klika, spočívá v tom, že jsem srozumitelný. Nejsem typ introvertního umělce, který je třeba geniální, ale těžko pochopitelný, a díky tomu odsouzený k hladu a strádání. Moje srozumitelnost mě uživí.

Čím jsi srozumitelný?
Píšu rýmované verše poměrně tradiční formou... Nějaký odborník občas na mou adresu utrousí, že dneska už se takhle poezie nepíše. Já se vždycky musím smát, protože si uvědomuji, že takhle se v podstatě psalo po tisíciletí, a teď zrovna se takhle nepíše. Čas je potvora. Zítra může přijít jiná móda a s tím si nehodlám dělat starosti. Mně jde o něco jiného. Píšu, jak to cítím a jak se mi chce.
Zrovna tak si myslím, že i mluvím poměrně jednoduše a lidově. Nestylizuji se do toho, prostě jsem takový, jak by řekl Karel Gott.

Jaké pocity jsi prožíval, když ti vyšla první deska nebo knížka?
Já jsem vždycky jako matka kvočna. Největší nadšení jsem ovšem prožíval, když mi vydali první báseň v časopise Voják, někdy v roce 1969. Mělo to jedinou vadu - spletli titulek, a tak nad mou skvělou básní byla podepsaná nějaká holka a pod mým jménem byl nějaký cizí blábol.

Líbí se ti tvoje desky?
Já se úporně snažím, abych se za ně nemusel stydět. Ke každé mám úplně jiný vztah, někdy je mi líto, že jsem na nich něco nedotáhl do konce, ale mám je rád všechny, občas je poslouchám a medím si. Naštěstí jsem jich nevydal mnoho. Kdysi se nedalo tak snadno publikovat a to dnes pro sebe chápu jako výhodu - začal jsem vydávat desky až v poměrně zralém věku. Mám doma pár kazet z různých dřívějších dob - vlastně taková fiktivní elpíčka - a jsem moc rád, že nikdy nevyšla, protože ta bych asi dneska už moc rád neměl. Musel jsem se svoje řemeslo hodně dlouho učit a na nich by to učení bylo znát. Hodina duchů, můj gramofonový debut, má hlavu a patu, a tak už by to teď mělo být

pořád...

[text na záložku:]
JAN BURIAN se narodil v Praze 26. března 1952 herečce a spisovatelce Zuzaně Kočové a všestrannému umělci v múzických oborech Emilu Františku Burianovi. Vystudoval žurnalistiku na Karlově univerzitě a na jeden rok se stal redaktorem hudebního měsíčníku Melodie (1976 až 1977). Jako písničkář začal veřejně vystupovat již v roce 1970 a všeobecně nejznámější je Burianovo společné působení s Jiřím Dědečkem v letech 1974 až 1985.
Tato kniha shrnuje Burianovy písňové texty od počátků až do roku 1989, kdy napsal, jak sám s nadsázkou říká, "na dlouhou dobu poslední text". Jan Burian seřadil texty chronologicky a ke každému z nich připsal krátký, někdy pouze jednoslovný komentář. Díky tomu máme možnost přečíst si jakýsi jeho citový životopis. Kniha obsahuje také úryvky z recenzí na Burianovu tvorbu a výběr z fejetonů a článků publikovaných v mnoha periodikách. Jejich tématem jsou písničky a písničkáři. Dominuje jim stěžejní "manifest" Proč už nechci být folkařem? publikovaný poprvé v roce 1987. V následujícím rozhovoru, který vznikal v létě 1994, hovoří Jan Burian o písničkách, jejich psaní, o své rodině a spolupracovnících. Závěrečná diskografie a bibliografie shrnuje Burianovy publikační aktivity, kterých právě po roce 1989 přibylo na úkor písniček. A to vysvětluje i Burianovu glosu o posledním textu.